

RAPORT

cu privire la:

implementarea Legii nr.325/23.12.2013 pînă la
data de 14.02.2015

februarie 2015

Chișinău

Conținut:

	<i>pagina</i>
<i>Lista abrevierilor utilizate în Raport</i>	3
<i>Rezumat executiv</i>	3
Capitolul 1. Considerații introductive. Cadrul legal pentru depunerea Raportului	5
Capitolul 2. Asigurarea implementării Legii 325/2013	6
Secțiunea 2.1. Crearea subdiviziunii de testare a integrității profesionale	7
Secțiunea 2.2. Verificarea informării agenților publici și a registrelor de evidență a influențelor necorespunzătoare și a cadourilor	8
Secțiunea 2.3. Acordarea suportului metodologic entităților și agenților publici....	10
Secțiunea 2.4. Ajustarea cadrului legislativ la prevederile Legii 325/2013	11
Secțiunea 2.5. Pregătirea platformei electronice a cazierului de integritate	12
Capitolul 3. Efectele implementării Legii 325/2013 în decurs de un an	12
Secțiunea 3.1. Vulnerabilitățile la corupție ale entităților publice	13
Secțiunea 3.2. Denunțarea actelor de corupție de către agenții publici	14
Secțiunea 3.3. Interesul internațional față de implementarea Legii 325/2013.....	16
Capitolul 4. Dificultățile implementării Legii 325/2013	17
Secțiunea 4.1. Neajustarea cadrului legal la prevederile Legii 325/2013	18
Secțiunea 4.2. Contestarea constituționalității unor prevederi ale Legii 325/2013	19
Secțiunea 4.3. Lipsa evidenței electronice a entităților și a agenților publici	20
 <i>Anexe la Raport:</i>	
A. Modelul scrisorilor transmise de către CNA entităților publice, inclusiv modelul avizului de informare al agenților publici	21
B. Lista entităților publice cărora le-au fost transmise scrisori de verificare	27
C. Lista entităților publice restanțiere în transmiterea datelor despre informarea agenților publici	31
D. Poziția CNA adresată Curții Constituționale	32
E. Hotărârea Guvernului privind implementarea Legii 325/2013	54
F. Proiectul de lege privind ajustarea cadrului legal la prevederile Legii 325/2013	66

Lista abrevierilor utilizate în Raport:

AP	Agenți publici
APCS	Autorități publice centrale de specialitate
CNA	Centrul Național Anticorupție
DTI	Direcția testarea integrității
EP	Entități publice
HG 767/2014	Hotărârea Guvernului nr.767 din 19.09.2014 pentru implementarea Legii nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale, publicată în Monitorul Oficial nr.325-332 la 31 octombrie 2014
Legea 325/2013	Legea nr.325 din 23 decembrie 2013, publicată în Monitorul Oficial nr.37-41/ la 14 februarie 2014
Raport	Raport cu privire la: implementarea Legii nr.325/23.12.2013 pînă la data de 14.02.2015 și activitățile de testare a integrității profesionale desfășurate în perioada 14.08.2014-30.01.2015
SIS	Serviciul de Informații și Securitate
SOSC	Structuri organizaționale din sfera de competență a autorităților publice centrale de specialitate
SNCI	Standarde naționale de control intern

Rezumat executiv:

Prezentul Raport clarifică prevederile ce reglementează activitatea de testare a integrității profesionale în RM, precum și temeiul în baza căruia acesta este depus Parlamentului RM (Capitolul 1), conține informații cu privire la implementarea Legii 325/23.12.2013 pînă la data de 14.02.2015 (Capitolul 2). Raportul conține informații suplimentare cu privire la efectele produse de implementarea Legii 325/2013 (Capitolul 3) și despre dificultățile care periclitează reușita de mai departe a mecanismului de testare a integrității profesionale (Capitolul 4).

Capitolul 2 dezvăluie măsurile întreprinse de CNA pentru a asigura implementarea prevederilor Legii 325/2013. În special, faptul creării unei subdiviziuni specializată, numirii Coordonatorului activității de testare, adoptării Regulamentului de desfășurare a testelor de integritate profesională și organizării instruirii testatorilor subdiviziunii. Totodată, CNA a verificat informarea agenților publici de către angajatorii lor despre faptul că pot fi supuși testelor de integritate profesională, începînd cu data de 14 august 2014 și existența mecanismelor interne instituționale de prevenire a corupției (secțiunea 2.2.). CNA a transmis scrisori adresate 1.036 entităților publice, solicitînd celor care au structuri organizaționale în sfera lor de competență (în total – 855 asemenea structuri) să efectueze verificările de rigoare. Într-un final, CNA a recepționat confirmări despre informarea a 57.427 agenți publici și presupune neinformarea contra semnătură a circa 56.510 agenți publici (secțiunea 2.1.). Totodată, CNA a oferit suport metodologic entităților publice în formă de: modele de avize de informare a agenților publici, modele de registre de evidență a cadourilor, a conflictelor de interese, a influențelor necorespunzătoare și de protecție a avertizorilor de integritate, a oferit 472 instruirii la care au participat 26.812 agenți publici, a elaborat un proiect al Ghidului de denunțare a coruperii active, influențelor necorespunzătoare și de declarare a cadourilor (secțiunea 2.3.). Mai mult ca atît, CNA a promovat HG 767/2014 pentru implementarea Legii 325/2013, care prevede mecanismele de denunțare a influențelor necorespunzătoare și de ținere a Cazierului de integritate profesională. Totodată, CNA a pregătit un proiect de lege de ajustare a cadrului legal, ce reglementează standardele anticorupție naționale și activitatea diferitor categorii de agenți publici, la prevederile Legii 325/2013, însă promovarea proiectului în cauză nu a avut sorți de izbîndă pînă la momentul depunerii prezentului Raport, fiind tergiversată în Guvern, din cauza multiplelor coordonări și

avizări, precum și din cauza desfășurării alegerilor parlamentare (secțiunea 2.4.). O altă măsură întreprinsă de CNA în vederea asigurării implementării Legii 325/2013 a fost pregătirea condițiilor pentru dezvoltarea unei platforme electronice a Cazierului de integritate profesională, efort susținut de Centrul de E-Guvernare de pe lângă Cancelaria de Stat (secțiunea 2.5.).

Capitolul 3 din Raport descrie impactul implementării Legii 325/2013 la nivel de entități publice care au fost testate, la nivel național, cât și efectele produse la nivelul comunității internaționale specializate în domeniul anticorupție. Astfel, sunt prezentate vulnerabilitățile la corupție depistate în cadrul entităților publice care au fost testate, precum și primele reacții ale acestora la riscurile identificate (secțiunea 3.1.). În continuare, Raportul descrie cum a evoluat denunțarea actelor de corupere activă și influențe necorespunzătoare de către agenții publici până și după punerea în aplicare a Legii 325/2013. În anul 2012 la CNA au fost denunțate 9 cazuri de corupere activă, în 2013 – 7 asemenea cazuri, în 2014 până la 14 august – 18, după 14 august 2014 și până la finele anului 2014 – 158, iar în 2015 până la 14 februarie – încă 63 de cazuri. Făcând media lunară pentru anii 2013-2015, ajungem la următoarele concluzii: de la adoptarea Legii 325/2013, în anul 2014 până la 14 august 2014, rata denunțurilor a crescut de 5 ori lunar raportată la rata lunară a anului 2013; după 14 august 2014 și până la finele anului – de 58 de ori lunar, față de rata lunară din 2013; iar de la începutul lui 2015 – de 70 de ori lunar față de rata lunară din 2013 (secțiunea 3.2.). Aceste rezultate îmbucurătoare au stîrnit interesul agențiilor anticorupție din alte state (Ucraina, Serbia și Lituania), care au vizitat deja CNA sau planifică vizite de lucru la CNA/ invită CNA la ei – pentru a se familiariza cu aceste practici, în scopul preluării lor. Un interes notabil a fost manifestat și de organizațiile internaționale, precum Consiliul Europei și Inițiativa Regională Anticorupție din cadrul Pactului de Stabilitate din Sud-Estul Europei care, la fel planifică activități de răspîndire a exemplului RM cu titlu de bune practici în aplicarea testării integrității profesionale în rîndul agenților publici (secțiunea 3.3.).

Capitolul 4 prezintă dificultățile de implementare a Legii 325/2013 și care pot pune în pericol buna aplicare a mecanismului de testare a integrității profesionale în RM pe termen scurt și mediu. Prima dificultate menționată este restanța Guvernului de ajustare a cadrului legislativ la prevederile Legii 325/2013, care astfel poate genera apariția primelor precedente negative de eforturi nesusținute pînă la capăt în aplicarea concepției plenare a Legii 325/2015, exprimate în neconcedierea agenților publici fixați ca fiind implicați în acte de corupție în cadrul testelor de integritate profesională, reangajarea lor ulterioară în cadrul entităților publice la scurt timp după rezultatele negative la testare, restabilirea acestor agenți publici la locul de muncă de către instanțele de judecată, pe motivul lipsei unor asemenea temeuri de concediere în legile speciale ce reglementează activitatea acestora și în legislația muncii. asemenea precedente ar putea compromite efectul preventiv-disciplinar și educativ al Legii 325/2013 și ar putea provoca dezamăgirea partenerilor de dezvoltare ai RM în seriozitatea intențiilor RM de a contracara corupția (secțiunea 4.1.). O altă dificultate menționată în Raport este contestarea la Curtea Constituțională a unor prevederi ale Legii 325/2013 de către un grup de deputați. Chiar dacă în contestare este vorba doar despre o categorie îngustă de agenți publici (judecătorii de la instanțele de judecată și Curtea Constituțională), constituționalitatea testării cărora este pusă la îndoială de către autorii sesizării, în realitate tergiversarea mai mult de 6 luni a expunerii de către Curtea Constituțională pe marginea sesizării, precum și avizul Amicus Curiae a Comisiei de la Veneția pe marginea subiectului invocat de autorii sesizării – alimentează speranțele agenților publici corupți că Legea 325/2013 ar putea fi invalidată, fapt care îi împiedică să se mobilizeze atît pe ei, cît și pe entitățile din care fac parte asupra onorării obligațiilor de integritate profesională impuse de Legea 325/2013 (secțiunea 4.2.). În final, o altă dificultate pentru planificarea testelor, identificarea țintelor și monitorizarea de către CNA a parcursului profesional ulterior al agenților publici care au picat testele de integritate profesională este lipsa unei evidențe centralizate electronice a agenților publici (secțiunea 4.3.).

CAPITOLUL 1. Considerații introductive.

Cadrul legal pentru depunerea Raportului

La 23 decembrie 2013 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat **Legea nr.325 cu privire la testarea integrității profesionale** (în continuare „Legea 325/2013”), publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.35-41/73 din 14 februarie 2014.

Potrivit legii, **testarea integrității profesionale se realizează în scopul:** asigurării integrității profesionale, al prevenirii și combaterii corupției în cadrul entităților publice; verificării modului de respectare de către agenții publici a obligațiilor și atribuțiilor de serviciu, precum și a regulilor de conduită; identificării, evaluării și înlăturării vulnerabilităților și a riscurilor care ar putea determina sau favoriza actele de corupție, actele conexe corupției sau faptele de comportament corupțional; neadmiterii unor influențe necorespunzătoare în exercitarea obligațiilor sau atribuțiilor de serviciu ale agenților publici¹.

Potrivit reglementărilor, **agenții publici au următoarele obligații:**

- a) să nu admită în activitatea lor acte de corupție, acte conexe corupției și fapte de comportament corupțional;
- b) să denunțe imediat la organele competente orice tentativă de a fi implicați în asemenea acțiuni;
- c) să comunice conducătorului entității publice, în scris, orice influență necorespunzătoare;
- d) să declare cadourile în conformitate cu legislația în vigoare².

Activitatea de **testarea integrității profesionale se inițiază** de către Centrul Național Anticorupție (în continuare „CNA”) – în privința tuturor agenților publici din cadrul entităților publice prevăzute în anexă, cu excepția Serviciului de Informații și Securitate (în continuare „SIS”), iar SIS – în privința angajaților CNA³.

Activitatea de **testare a integrității profesionale se află sub controlul parlamentar**, exercitat prin intermediul Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică și Comisiei juridice, numiri și imunități. CNA și SIS prezintă comisiilor menționate, anual, pînă la data de 30 ianuarie, cîte un raport cu privire la activitățile de testare a integrității profesionale, care va cuprinde:

- a) numărul de teste de integritate profesională realizate;
- b) rezultatele testelor de integritate profesională;
- c) numărul de contestări ale sancțiunilor disciplinare aplicate⁴.

La rîndul lor, comisiile de securitate națională, apărare și ordine publică și cea juridică, numiri și imunități pot solicita, în limitele competențelor, orice informație suplimentară cu privire la activitatea de testare a integrității profesionale a agenților publici dacă consideră că rapoartele prezentate sînt incomplete.

Prevederile Legii 325/2013 au intrat în vigoare de la data publicării și s-au pus în aplicare:

- a) în cazul angajaților CNA și al competențelor SIS – de la data publicării;
- b) în cazul angajaților altor entități publice – după expirarea termenului de 6 luni de la data publicării⁵.

¹ A se vedea art.2 al Legii 325/2013.

² A se vedea art.6 al Legii 325/2013.

³ A se vedea art.10 al Legii 325/2013.

⁴ A se vedea art.19 al Legii 325/2013.

⁵ A se vedea art.21 al Legii 325/2013.

Mai mult ca atît, **entitățile publice urmau să asigure informarea, contra semnătură, a agenților publici despre posibilitatea aplicării testelor de integritate profesională**, chiar dacă refuzul de a semna nu îi exonerează de răspunderea disciplinară în cazul unui rezultat negativ al testului de integritate profesională.

În legătură cu această obligație, pînă la punerea în aplicare a legii, **CNA urma să verifice respectarea obligației entităților publice de informare a agenților publici, precum și modul de ținere a registrelor** de evidență a cadourilor și a registrelor de denunțare a influențelor necorespunzătoare, acordîndu-le, în caz de necesitate, suport metodologic.

În altă ordine de idei, în termen de 3 luni de la intrarea în vigoare a Legii 325/2013, adică, **pînă la 14 mai 2014, Guvernul Republicii Moldova urma să asigure prezentarea către Parlament a propunerilor privind aducerea în concordanță a legislației în vigoare**; aducerea în concordanță a actelor sale normative și va asigurarea adoptării de către instituțiile subordonate a actelor normative necesare aplicării legii; asigurarea, din mijloacele disponibile, a resurselor financiare și tehnice necesare pentru punerea imediată în aplicare a legii. CNA și SIS urmau să prezinte, în termen de 12 luni de la intrarea în vigoare a Legii 325/2013, Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică și Comisiei juridice, numiri și imunități ale Parlamentului cîte un raport cu privire la implementarea acesteia⁶.

Începînd cu 14.02.2014, dată la care a intrat în vigoare Legea nr.325/2013 CNA a demarat activități în vederea implementării acesteia, iar după 14.08.2014 – a început efectuarea testelor de integritate profesională în rîndul agenților publici. Avînd în vedere că dispozițiile legale obligă CNA să depună anual un raport, pînă la data de 30 ianuarie, cu privire la activitățile de testare a integrității profesionale, iar în termen de 12 luni de la 14 februarie 2013 – un alt raport cu privire la asigurarea implementării Legii 325/2013, CNA a compilat informația necesară într-un raport unic, mai amplu, intitulat **„Raport cu privire la: implementarea Legii nr.325/23.12.2013 pînă la data de 14.02.2015 și activitățile de testare a integrității profesionale în perioada 14.08.2014-30.01.2015”**, care a fost prezentat Parlamentului la 17.03.2015.

Menționăm că capitolul 3 din Raportul enunțat mai sus includea informații mai detaliate referitoare la testele de integritate profesională desfășurate de CNA începînd cu 14 august 2014 și pînă la 30 ianuarie 2015, divulgarea cărora reprezintă o încălcare a principiului neadmiterii afectării autorității, prestigiului și imaginii entităților publice și ale agenților publici, stabilit în art.3, lit.e) din Legea privind testarea integrității profesionale. În scopul respectării acestui principiu și asigurării caracterului confidențial al activității de testare a integrității profesionale, stipulat în art.8, alin.(2), lit.a), art.11, alin.(3), art.12, alin.(1) și art.15, alin.(3) din Legea 325/2013, Centrul face public doar Raportul cu privire la implementarea Legii nr.325/23.12.2013 pînă la data de 14.02.2015 (în continuare – „Raport”).

În continuare, informațiile din Raport au fost sistematizate în cîteva capitole, după cum urmează:

- **Capitolul 2.** Asigurarea implementării Legii 325/2013 (*art.22 alin.(5)*)
- **Capitolul 3.** Efectele implementării Legii nr.325/2013 în decurs de un an
- **Capitolul 4.** Dificultățile implementării Legii nr.325/2013

CAPITOLUL 2. Asigurarea implementării Legii 325/2013

Din momentul publicării Legii 325/2013, CNA a întreprins toate acțiunile necesare pentru asigurarea realizării plenare a prevederilor ei. În acest capitol sunt incluse informații cu privire la crearea subdiviziunii de testare a integrității profesionale (*secțiunea 2.1.*), verificarea informării agenților publici și a registrelor de evidență a cadourilor, a influențelor necorespunzătoare și a

⁶ A se vedea art.22 al Legii 325/2013.

cadourilor (*secțiunea 2.2.*), acordarea suportului metodologic entităților și agenților publici (*secțiunea 2.3.*), ajustarea cadrului legislativ la prevederile Legii 325/2013 (*secțiunea 2.4.*), precum și pregătirea platformei electronice a cazierului de integritate (*secțiunea 2.5.*).

Capitolul II conține informația necesară a fi depusă în termen de 12 luni din momentul intrării în vigoare a Legii 325/2013, după cum prevede art.22 alin.(5), și **acoperă perioada 14.02.2014-14.02.2015.**

Secțiunea 2.1. ***Crearea subdiviziunii de testare a integrității profesionale***

În februarie 2014, prin Dispoziția nr.2-d al Directorului CNA a fost creată subdiviziunea specializată – Direcția de testare a integrității profesionale (în continuare „DTI”) în cadrul Direcției generale prevenirea corupției, iar ulterior, la 19 martie 2014, prin Ordinul nr.35 „Cu privire la responsabilită de implementarea Legii nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale” a fost desemnat Coordonator al activității de testare a integrității profesionale⁷ directorul adjunct responsabil de activitatea respectivei direcții generale. În cadrul DTI au fost angajați ofițeri, în calitate de testori.

Avînd în vedere necesitatea asigurării unui nivel sporit de integritate profesională testorilor, care urmau să desfășoare teste de integritate profesională în privința agenților publici, toți angajații DTI au fost supuși verificărilor speciale suplimentare, inclusiv prin intermediul testării obligatorii la detectorul comportamentului simulat (poligraf).

Ulterior, aceștia au fost instruiți de către experți din cadrul subdiviziunilor similare din România, Ungaria și Marea Britanie, țări cu o experiență avansată în domeniu. În cadrul instruirilor desfășurate cu testorii din cadrul CNA, experții europeni s-au arătat interesați de specificul legislației RM în domeniul testării integrității profesionale, salutînd abordarea lărgită a spectrului de subiecți pasibili testării integrității profesionale, în condițiile în care RM se confruntă cu un nivel înalt de corupție. Abordarea extinsă a cercului de agenți publici pasibili testării a fost deja cu succes implementată în Ungaria, unde de rînd cu angajații poliției, testelor de integritate profesională pot fi supuși și angajați ai organelor fiscale, organelor vamale, etc.

Din experiența internațională acumulată, CNA a adoptat Regulamentul privind organizarea și funcționarea DTI, care a clarificat procedurile operaționale standard ale DTI, precum și exigențele față de activitatea testorilor, în conformitate cu prevederile Legii 325/2013.

Astfel, potrivit Regulamentului, CNA inițiază și desfășoară următoarele tipuri de teste de integritate profesională în privința entităților publice prevăzute în Anexă la Legea 325/2013, după cum urmează:

- *teste de control al calității (pe domeniu)* – se aplică în privința entităților publice, cu atribuții similare, specifice unui anumit domeniu, desconcentrate în filiale, sedii sau subdiviziuni, uneori amplasate în diferite localități, care utilizează, de regulă, unul și același mod de operare.
- *teste direcționate (pe subiect)* – se aplică în privința unuia și/sau mai multor subiecți identificați din cadrul entităților publice, pasibili testării integrității profesionale în condițiile Legii 325/2013.

⁷ În conformitate cu prevederile art.11 alin.(1) al Legii 325/2013.

- *teste la solicitare* – inițierea testării integrității profesionale și selectarea agenților publici care urmează a fi supuși testării la solicitarea motivată a conducătorului entității publice, prevăzute în Anexă la legea menționată.

Secțiunea 2.2.

Verificarea informării agenților publici și a registrelor de evidență a influențelor necorespunzătoare și a cadourilor

Art.22 alin.(1) al Legii 325/2013 prevede obligația entităților publice ce cad sub incidența legii de a informa, contra semnătură, agenții publici despre posibilitatea aplicării testelor de integritate profesională. La rândul său, CNA, în virtutea alin.(3) al aceluiași articol, urma să verifice, pînă la data punerii în aplicare a legii, informarea agenților publici de către angajatori, precum și modul de ținere a registrelor de evidență a cadourilor și a registrelor de denunțare a influențelor necorespunzătoare, acordîndu-le, în caz de necesitate, suport metodologic.

Potrivit estimărilor făcute în cadrul CNA, **sub incidența Legii 325/2013 cad agenții publici încadrați în 1.892 entități publice** (inclusiv CNA și SIS), iar **numărul aproximativ al agenților publici depășește 114.000** (fără a ține seama de numărul de angajați din cadrul SIS, ai Serviciului Protecție și Pază de Stat, ai Serviciului de Stat de Curieri Speciali⁸, precum și numărul de angajați din cadrul structurilor organizaționale din sfera de competență ale Ministerului Educației⁹). Deși, aparent, lista entităților publice incluse în Anexa Legii 325/2013 nu pare a fi mare, totuși, în legătură cu faptul că ministerele și alte autorități publice centrale de specialitate (în continuare – "APCS") sunt prevăzute și cu structuri organizaționale din sfera lor de competență (în continuare – "SOSC"), lista exactă a cărora este dificil de determinat, în lipsa unei cooperări directe a respectivelor APCS.

Pentru a-și onora obligațiile legale, CNA a demarat activitățile de verificare a informării agenților publici de către angajatori, existența registrelor, precum și necesitatea acordării suportului metodologic chiar din ziua publicării Legii 325/2013 în Monitorul Oficial al RM, la 14 februarie 2014. Așa fiind, CNA a expediat un număr total de **1.036 de scrisori în adresa entităților publice**, dintre care: autorităților publice centrale - 50 scrisori, instanțelor de judecată de toate nivelele și Consiliului Superior al Magistraturii - 53 scrisori, consiliilor raionale - 32 scrisori și primăriilor - 901 scrisori (*a se vedea în Anexa A la prezentul Raport, modelul scrisorilor expediate de CNA*). Totodată, APCS au fost solicitate să prezinte informații despre avizarea agenților publici, inclusiv din cadrul SOSC, estimativ – 855 entități¹⁰ (*a se vedea datele exacte despre lista entităților publice verificate de CNA și a numărului agenților publici în Anexa B la prezentul Raport*).

Totodată, anticipînd faptul că în cadrul mai multor entități publice nu au fost întreprinse măsurile administrative interne de prevenire a corupției, prevăzute de legislația anticorupție în vigoare a RM¹¹, cum ar fi inexistența registrelor de evidență a cadourilor, a registrelor avertizorilor de

⁸ SIS, Serviciul Protecție și Pază de Stat și Serviciul de Stat de Curieri Speciali nu a oferit numărul angajaților săi, din motiv că acesta este secret.

⁹ Ministerul Educației a refuzat să ofere numărul agenților publici încadrați în SOSC ale ministerului, pe motiv că acestea sunt foarte numeroase, iar ministerul nu are suficiente resurse pentru a desfășura informarea dată

¹⁰ Cifra de 855 nu include CNA ca entitate publică ce cade sub incidența Legii 325/2013, deoarece nu s-a verificat avizarea agenților publici prin intermediul scrisorilor.

¹¹ Legea nr.16 din 15.02.2008 cu privire la conflictul de interese, Legea nr.25 din 22.02.2008 privind Codul de conduită al funcționarului public, Legea nr.90 din 25.04.2008 cu privire la prevenirea și combaterea corupției, Hotărîrea Guvernului nr.134 din 22.02.2013 privind stabilirea valorii admise a cadourilor simbolice, a celor oferite din politețe sau cu prilejul anumitor acțiuni de protocol și aprobarea Regulamentului cu privire la evidența, evaluarea, păstrarea, utilizarea și răscumpărarea cadourilor simbolice, a celor oferite din politețe sau cu prilejul anumitor acțiuni de protocol, Hotărîrea Guvernului nr.707 din 09.09.2013 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind avertizorii de integritate.

integritate, a evidenței raportării și soluționării conflictelor de interese, prin intermediul aceleași scrisori, CNA a informat entitățile publice că puteau prelua modele de urmat a unor asemenea registre de pe o resursă specială creată pe pagina web a CNA. A fost oferit și un model de registru de denunțare a influențelor necorespunzătoare, care putea fi preluat provizoriu de către entitățile publice până la adoptarea unei hotărâri de Guvern în acest sens.

În pofida termenului de 20 aprilie 2014 fixat pentru prezentarea informației despre avizarea agenților publici și existența registrelor în cadrul entităților publice, o bună parte dintre aceștia (cca 1/4) nu au oferit informația solicitată nici până în momentul în care a început activitatea de testare a integrității profesionale în luna august 2014. În legătură cu acest fapt, în toamna 2014 CNA a transmis repetat un șir de scrisori către entitățile publice care nu au răspuns la prima scrisoare de verificare transmisă de CNA (*a se vedea modelul scrisorii repetate prezentate în Anexa A*). Astfel, în prezent, **rata răspunsurilor constituie aproximativ 89%**, majoritatea răspunsurilor care lipsesc fiind din cadrul autorităților publice locale de nivelul I și judecătorii (*a se vedea pentru detalii lista exactă a entităților care nu au răspuns în Anexa C la prezentul Raport*).

Analizînd răspunsurile primite, **au fost acumulate informații despre avizarea contra semnătură a 57.427 agenți publici**¹² și se presupune **neinformarea contra semnătură a circa 56.510 agenți publici**. Doar în privința unui număr nesemnificativ din agenții publici despre care se presupune că nu au fost avizați în scris angajatorii au comunicat despre refuzul lor expres de a semna avizul, iar despre restul entităților publice nu au comunicat nimic.

S-a remarcat că marea majoritate a agenților publici despre care se presupune că nu au fost informați de către angajatorii lor despre posibilitatea aplicării testelor de integritate profesională fac parte din cadrul SOSC, verificarea informării cărora s-a făcut prin intermediul APCS. Cu titlu de exemple, pot fi aduse următoarele APCS care nu au comunicat CNA despre verificarea informării agenților publici din cadrul SOSC: Ministerul Sănătății (cca 22.988 agenți publici), Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor (cca 12.692 agenți publici), Ministerul Culturii (cca 5.445 agenți publici), Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (cca 3.282 agenți publici), Ministerul Muncii și Protecției Sociale și Familiei (cca 2.279 agenți publici). Un caz aparte îl constituie Ministerul Educației, numărul agenților publici din cadrul SOSC nici măcar nu este cunoscut. *Pentru mai multe detalii, a se vedea datele prezentate în Anexa B la prezentul Raport.*

Cît privește **verificarea existenței registrelor de evidență din interiorul entităților publice**, s-a constatat că în marea majoritate a cazurilor acestea erau inexistente. Acest lucru permite să se deducă o concluzie privind nepăsarea vădită a entităților publice față de implementarea cerințelor legislației de prevenire a corupției, datorată în mare parte de lipsa consecințelor juridice nefavorabile și a unui control. Astfel, potrivit răspunsurilor recepționate de la entități, **doar în 25-30% din cazuri existau registre de declarare și evidență a cadourilor în instituții**, pe cînd în 70-75% de cazuri nu. **Nici într-o entitate publică din cele verificate nu erau implementate cerințele legale cu privire la crearea registrelor de evidență a avertizorilor de integritate și de evidență și soluționare a conflictelor de interese**, anterior recepționării scrisorii din partea CNA. S-a observat, de asemenea, că informarea despre consecințele rezultatului negativ al testului de integritate profesională a constituit un motiv aparent convingător pentru ca toate entitățile publice să se conformeze cerințelor legislației în vigoare. Practic, toate entitățile publice care au transmis răspunsuri, au comunicat CNA despre înființarea tuturor tipurilor de registre verificate, inclusiv de evidență a influențelor necorespunzătoare, propriul model al căruia a fost oferit provizoriu de către CNA entităților publice.

¹² Cifra de 57.427 agenți publici avizați nu include angajații SIS, Serviciului Protecție și Pază de Stat și Serviciului de Stat de Curieri Speciali, deși în răspunsurile oferite entitățile publice respective au informat despre faptul că toți au fost avizați în scris, fără a oferi însă numărul acestora, din motivele prezentate în nota la subsol nr.8 *supra*.

Pentru urmărirea directă a procesului de informare contra semnătură a tuturor agenților publici, precum și faptul existenței registrelor de evidență, fără implicarea APCS, unele dintre care s-au dovedit a fi mai puțin interesate de acest aspect, CNA a transmis niște scrisori doar către APCS, prin care solicita mai multe detalii despre SOSC, în conformitate cu prevederile Legii nr.98 din 4.05.2012 cu privire la administrația publică centrală de specialitate¹³ (pentru mai multe detalii referitoare la conținutul scrisorilor, a se vedea Anexa A la prezentul Raport).

Secțiunea 2.3. **Acordarea suportului metodologic entităților și agenților publici**

În perioada de referință, februarie 2014-februarie 2015, ca urmare a scrisorilor transmise de către CNA entităților publice, în majoritatea cazurilor concomitent cu răspunsurile, iar în altele – ulterior – au fost transmise 180 solicitări din partea entităților publice. În mare parte, agenții publici doreau să se instruiască pe marginea Legii 325/2013, în special în partea ce ține de metodele de organizare a testelor de integritate.

Cu toate acestea, CNA a dezvoltat un curs de instruire axat pe standardele de integritate profesională, cărora trebuie să se conformeze agenții publici pentru a putea obține rezultate pozitive la testele de integritate. Astfel, CNA a dat curs tuturor solicitărilor de instruire, organizând în total **472 instruirii** la tema „*Integritatea funcționarului public, prevederile Legii 325 privind testarea integrității profesionale*”, la care **au participat 26.812 agenți publici**. E de menționat că solicitările de instruire se mențin la un nivel ridicat, iar dat fiind numărul limitat de ofițeri CNA care le oferă, CNA a inițiat discuții cu agenții similare de peste hotare în vederea preluării și adaptării la necesitățile interne a unei platforme de instruire la distanță, care ar oferi posibilitate de a efectua asemenea activități de o manieră standardizată, pentru un număr mult mai mare de agenți publici, cu o evidență a persoanelor instruite, cu parcurgerea unor teste pentru a putea primi un certificat de acumulare a cunoștințelor în domeniul integrității profesionale.

Totodată, CNA a acordat suport metodologic entităților publice și prin **elaborarea avizului de informare a agenților publici**, pe care l-a transmis concomitent cu scrisorile de verificare, menționate în cadrul secțiunii precedente (a se vedea modelul Avizului de informare în Anexa A), precum și prin crearea unei resurse speciale pe pagina sa web, pe care a plasat **propriile modelele de registre de evidență a cadourilor, avertizorilor de integritate, a conflictelor de interese și de influențe necorespunzătoare**.

După demararea activităților de testare a integrității profesionale a sporit considerabil numărul denunțurilor de corupere activă din partea agenților publici. Cu acel prilej s-au stabilit reacții neadecvate ale anumitor categorii de funcționari publici cu statut special (polițiști, vameși, judecători, procurori etc.) la tentativele de corupere a lor, reacții care urmăreau mai degrabă denunțarea formală, fără reținerea persoanei, fără conservarea corpurilor delictive și fără luarea măsurilor legale imediate necesare înainte de transmiterea informației către organul competent să investigheze asemenea infracțiuni.

Pentru a evita practicile neuniforme și denunțarea inefficientă a actelor de corupție, prin care corupătorii activi nu sunt în realitate împiedicați să se dedeă activităților infracționale, CNA a purtat mai multe discuții cu reprezentanții Procuraturii, Consiliului Superior al Magistraturii, Ministerului Afacerilor Interne, SIS, Serviciului Vamal, Departamentului Instituțiilor Penitenciare

¹³ Potrivit art.2 al Legii nr.98 din 4.05.2012, structurile organizaționale din sfera de competență a autorităților publice central de specialitate sînt: autoritățile administrative din subordine, serviciile publice desconcentrate și cele aflate în subordine, precum și instituțiile publice în care ministerul, Cancelaria de Stat sau altă autoritate administrativă centrală are calitatea de fondator).

etc. În rezultat, **CNA a inițiat elaborarea unui Ghid de denunțare a corupției active**, care să ofere repere pentru calificarea corectă a acțiunilor cetățenilor drept corupere activă și delimitarea acestor acțiuni de influențele necorespunzătoare și de oferire a cadourilor, în conformitate cu prevederile legii.

Secțiunea 2.4. ***Ajustarea cadrului legislativ la prevederile Legii 325/2013***

Pentru a executa dispozițiile tranzitorii din art.22 alin.(4) ale Legii 325/2013, adică **prezentarea către Parlament a propunerilor privind aducerea în concordanță a legislației în vigoare** și asigurarea adoptării actelor normative necesare aplicării legii, CNA a inițiat mai multe procese de elaborare legislativă și normativă.

În primul rând, pentru a pune în aplicare prevederile art.6 alin.(2) lit.c)¹⁴ și cele ale art.16 alin.(6)¹⁵ din Legea 325/2013, CNA a elaborat un proiect de **hotărîre a Guvernului RM în vederea implementării Legii 325/2013 cu două anexe**, care conțin, respectiv, **Regulamentul cu privire la denunțarea influențelor necorespunzătoare și Regulamentul cu privire la Cazierul de integritate profesională**. La 19 septembrie 2014 Guvernul a aprobat proiectul menționat prin Hotărîrea nr.767 pentru implementarea Legii nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale (*a se vedea Hotărîrea Guvernului 767/2014 în Anexa E la prezentul Raport*).

Suplimentar, trebuie de menționat că parte importantă a mecanismului de aplicare corespunzătoare a Legii 325/2013 sunt cerințele față de agenții publici să respecte obligațiile de integritate prescrise de Legea 325/2013 (neimplicarea în acte de corupție, denunțarea tentativelor de implicare în asemenea acte, denunțarea influențelor necorespunzătoare și declararea cadourilor), aplicarea obligatorie a sancțiunii disciplinare de concediere agenților publici în privința cărora au fost înregistrate rezultate negative ale testelor de integritate profesională, apoi introducerea acestor rezultate în Cazierul de integritate profesională și utilizarea informației din Cazierul dat în momentul angajării, astfel încît agenții publici care au picat testele de integritate să nu poată reveni în serviciul entităților publice o anumită perioadă de timp.

Astfel, pentru a asigura funcționarea plenară a conceptului Legii 325/2013, **CNA a elaborat un proiect de lege de modificare și completare a unui șir de acte legislative, în vederea ajustării legilor speciale care reglementează activitatea diferitor categorii de agenți publici la capitolul obligații profesionale de integritate, temeiurile de sancționare disciplinară, inclusiv concedierea, cerințe înaintate la angajarea în funcție a agenților publici în cadrul entităților etc.** Proiectul mai prevede înlăturarea inadvertențelor existente în cadrul legislativ anticorupție pentru diferite categorii de agenți publici și introducerea unor clarificări suplimentare în Legea 325/2013 (precizarea noțiunii de „agent public”, uniformizarea semnificației noțiunii respective în limbile română și rusă, etc.). *Pentru mai multe detalii, proiectul de lege poate fi consultat în Anexa F la prezentul Raport.*

Proiectul în cauză a fost transmis pentru prima dată Guvernului în mai 2014, dar a fost întors repetat pentru mai multe re-avizări cu entitățile publice. Ulterior promovarea acestuia a fost întreruptă, în legătură cu evenimentele electorale care făceau imposibilă expunerea legislativului pe marginea proiectului menționat. Cu toate acestea, proiectul a fost consultat cu reprezentanții societății civile și partenerii de dezvoltare ai RM, care s-au exprimat public cu diverse ocazii în

¹⁴ Art.6 alin.(2) lit.c) a Legii 325/2013 prevede obligativitatea agenților publici de a declara influențele necorespunzătoare.

¹⁵ Art.16 alin.(6) a Legii 325/2013 prevede obligația CNA și SIS de a ține Cazierul privind integritatea profesională, în conformitate cu un regulament aprobat de Guvern.

favoarea adoptării cât mai rapide a respectivului proiect, pentru a nu periclita buna implementare a Legii 325/2013 în continuare.

Secțiunea 2.5. Pregătirea platformei electronice a cazierului de integritate

Reieșind din numărul impunător de agenți publici care pot fi supuși testului de integritate profesională, precum și obligația CNA de a ține Cazierul de integritate profesională al acestora, HG 767/2014 a prevăzut posibilitatea dezvoltării unei platforme electronice a Cazierului de integritate profesională.

Din contul suportului bugetar direct al UE pentru implementarea Strategiei pentru Reforma Sectorului Justiției, CNA i-au fost alocate surse pentru monitorizarea implementării Legii 325/2013 prin intermediul creării Cazierului de integritate profesională începând cu anul 2015.

Astfel, după adoptarea HG 767/2014, CNA a intervenit cu o solicitare către Centrul de E-Guvernare de pe lângă Cancelaria Guvernului RM de a fi asistați de un specialist în vederea elaborării caietului de sarcini pentru o asemenea platformă. Centrul de E-Guvernare a dat curs solicitării CNA și pînă la finele anului 2014 a fost pregătit documentul, în baza căruia CNA urmează să identifice soluția tehnică pentru dezvoltarea Cazierului de integritate profesională pe parcursul anului curent.

Ținem să menționăm că Regulamentul cu privire la Cazierul de integritate anexă la HG 767/2014 a intrat în vigoare de la 1 ianuarie 2015, iar în prezent CNA este tot mai des solicitat de către entitățile publice să elibereze caziere de integritate pentru agenții publici angajarea cărora este preconizată de entități. Cu toate acestea, cînd va fi ajustat cadrul legal pentru toate categoriile de agenți publici, numărul solicitărilor de eliberare a cazierelor de integritate profesională va crește considerabil, existența unei soluții tehnice fiind binevenită.

CAPITOLUL 3. Efectele implementării Legii 325/2013 în decurs de un an

Punerea în aplicare a Legii 325/2013 a produs un șir de efecte importante la nivel departamental, național, dar și internațional, descrise în Capitolul 3.

Desfășurarea testelor de integritate profesională, descrise în capitolul precedent, a oferit CNA prilejul de a analiza vulnerabilitățile regulatorii și instituționale ale entităților publice, care încurajează și perpetuează climatul corupțional (*descrie în secțiunea 3.1.*). Aceste vulnerabilități au fost descrise pentru fiecare entitate testată în parte, fiind formulate recomandări concrete pentru redresarea lor, incluse în rapoartele privind rezultatele negative ale testelor de integritate profesională. Astfel, implementarea activității de testare a integrității profesionale a început să producă schimbări la nivel departamental.

Totodată, activitatea de testare a integrității profesionale a impulsionat denunțarea actelor de corupere activă de către agenții publici, or, rata denunțării coruperii active este un indicator important, prin care poate fi demonstrată creșterea intoleranței față de corupție în sectorul public (*a se vedea secțiunea 3.2.*). Acesta este un efect important la nivel național, care, cu timpul, ar putea produce o schimbare de atitudine real resimțită de cetățenii consumatori de servicii publice.

Un alt efect important este interesul regional și european față de implementarea Legii 325/2013 în RM, datorată faptului că este o nouă abordare, bazată pe cele mai bune practici ale statelor care implementează acest mecanism, plus acțiunea preventiv-disciplinară și educațională puternică asupra agenților publici. În mai puțin de un an de la punerea în aplicare a Legii 325/2013 cîteva state din regiune și-au exprimat disponibilitatea de a prelua experiența RM, inclusiv

Consiliul Europei și-a propus descrierea acestei experiențe ca model de referință și pentru alte state europene (*a se vedea detalii în cadrul secțiunii 3.3.*). Implementarea Legii 325/2013 a atras atenția internațională, plasând RM în lumină favorabilă, iar susținerea în continuare a instrumentului dat poate însemna o schimbare a percepției partenerilor de dezvoltare ai RM la capitolul determinare reală de a eradica flagelul corupției.

Secțiunea 3.1. ***Vulnerabilitățile la corupție ale entităților publice***

Potrivit art.13 din Legea 325/2013, la întocmirea rapoartelor cu privire la rezultatele negative ale testelor de integritate profesională CNA examinează vulnerabilitățile la corupție a entității publice testate, în vederea formulării recomandărilor pentru înlăturarea lor. Așa fiind, în procesul realizării obiectivelor testării integrității profesionale, cele mai frecvente vulnerabilități și factori de risc constatate în cadrul entităților publice, care determină apariția comportamentului lipsit de integritate profesională, au fost:

- ***vulnerabilități de reglementare:***

- a) Lipsa/insuficiența reglementărilor ce stabilesc comportamentul etic al tuturor categoriilor de angajați în timpul îndeplinirii atribuțiilor de serviciu¹⁶;
- b) Existența conflictului normelor de drept ce reglementează activitatea agenților publici, oferind acestora posibilitatea alegerii abuzive a normei aplicabile, în dependență de interesul responsabililor de implementare a ei.

- ***vulnerabilități instituționale:***

- a) Lipsa Registrului de evidență a cazurilor de influență necorespunzătoare, adoptat în conformitate cu prevederile HG 767/2014;
- b) Inexistența/ineficiența în cadrul entităților publice a mecanismului de declarare a cadourilor, potrivit prevederilor Legii nr.16 din 15.02.2008 cu privire la conflictul de interese, a Legii nr.25 din 22.02.2008 privind Codul de conduită al funcționarului public, Legea nr.90 din 25.04.2008 cu privire la prevenirea și combaterea corupției, Hotărârea Guvernului nr.134 din 22.02.2013 privind stabilirea valorii admise a cadourilor simbolice, a celor oferite din politețe sau cu prilejul anumitor acțiuni de protocol și aprobarea Regulamentului cu privire la evidența, evaluarea, păstrarea, utilizarea și răscumpărarea cadourilor simbolice, a celor oferite din politețe sau cu prilejul anumitor acțiuni de protocol;
- c) Aplicarea neadecvată a sistemului de management financiar și control, parte componentă ale căruia sunt procedurile anticorupție (Legea nr.229 din 23.09.2010)¹⁷;
- d) Cunoașterea insuficientă a standardelor naționale anticorupție, ceea ce generează riscuri precum vigilență și sensibilitate redusă față de cerință de integritate și consecințele conduitei corupte¹⁸;

¹⁶ În acest context, CNA a recomandat elaborarea și aprobarea, prin act departamental, a unui Cod de etică și deontologie profesională a angajaților entității publice, cu includerea obligatorie a unui mecanism de control a implementării normelor date și sancționare pentru nerespectarea lor.

¹⁷ În această privință, CNA a recomandat realizarea autoevaluării sistemului de management financiar și control, cu identificarea și înlăturarea deficiențelor stabilite în implementarea standardelor naționale de control intern (SNCI), inclusiv a SNCI nr.1 „Etica și integritatea”, aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor 51/2009.

- e) Neimplementarea/implementarea deficientă a managementului riscurilor, inclusiv a riscurilor de corupție;
- f) Praguri insuficiente împotriva abuzurilor și acțiuni din propria inițiativă;
- g) Admiterea în cadrul entității publice a conflictelor de interese la nivel de conducere, ceea ce a influențat negativ și asupra imparțialității și obiectivității în procesul de examinare de către comisia disciplinară a entității publice a raportului privind rezultatul negativ al testului de integritate profesională;
- h) Supravegherea insuficientă/neadecvată din partea conducătorului sau a organului ierarhic superior.

Constatările de mai sus au demonstrat că acel climat profesional, moral și etic spre instaurarea căruia aspiră Legea 325/2013 este deocamdată subdezvoltat în cadrul entităților publice, în pofida standardelor anticorupție fixate prin legi și acte normative.

Cu toate acestea, prin desfășurarea verificării pregătirii entităților publice pentru intrarea în vigoare a Legii 325/2013, dar și prin oferirea sprijinului metodologic în acest sens, descrise în cadrul secțiunilor 2.2. și 2.3. de mai sus, standardele anticorupție devin tot mai mult asimilate de entitățile publice. Toate entitățile publice verificate direct de către CNA în privința conformării cerințelor Legii 325/2013 au oferit informații despre crearea mecanismelor departamentale de prevenire a corupției, însă implicarea lor de a verifica și gradul de conformare ale SOSC a fost unul redus (*a se vedea pentru detalii secțiunea 2.2.*).

Desfășurarea testelor de integritate preponderent la nivelul SOSC și nu la nivelul autorităților publice centrale a confirmat odată în plus necesitatea unei intervenții suplimentare din partea CNA și a autorităților publice centrale nemijlocit la nivelul acestora.

Practic, toate entitățile publice la care au fost desfășurate teste de integritate profesională au înființat imediat registrele necesare, solicitând CNA instruirii anticorupție pentru agenții publici din subordine, imediat după finalizarea procedurilor disciplinare, iar la scurt timp după aceasta, CNA a început să recepționeze denunțuri privind tentativele de corupere activă și influențe necorespunzătoare din partea agenților publici din aceste entități.

Secțiunea 3.2. Denunțarea actelor de corupție de către agenții publici

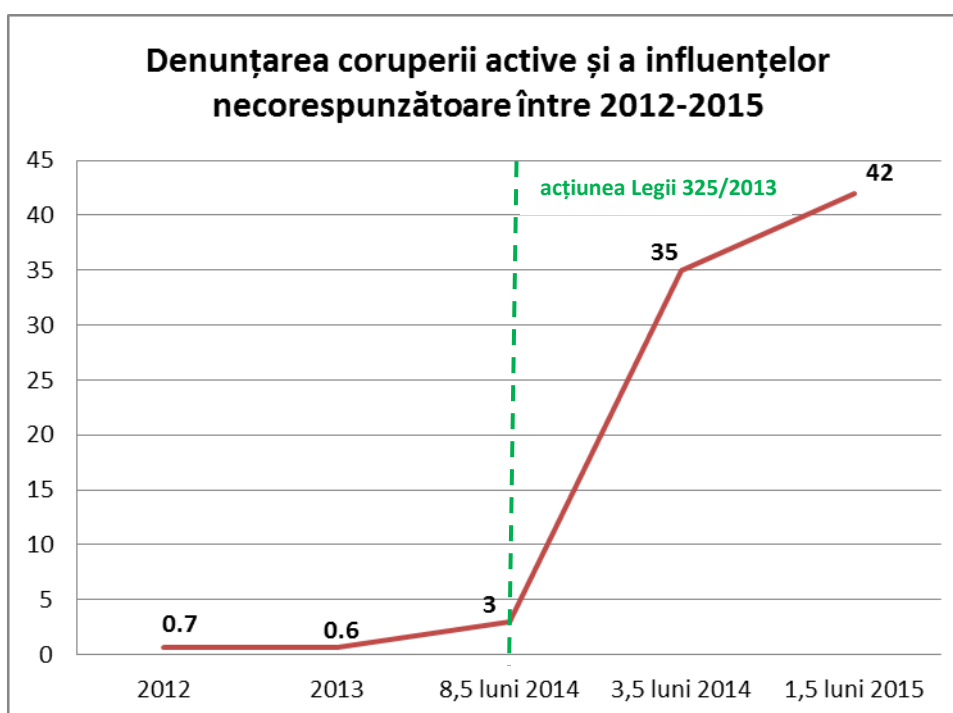
Chiar dacă marea majoritate a agenților publici supuși testelor de integritate profesională desfășurate pînă la 30 ianuarie 2015 au înregistrat rezultate negative, s-a constatat un impact pozitiv al implementării Legii 325/2013 asupra nivelului de toleranță a corupției manifestate de agenții publici. Este notabilă ascensiunea efectului preventiv și educativ al legii, sporind esențial numărul cazurilor în care agenții publici refuză și totodată declară tentativele de a fi implicați în acte de corupție, acte conexe corupției sau fapte de comportament corupțional.

Pentru a sesiza diferența care s-a produs după implementarea Legii 325/2013, în continuare sînt prezentate datele cu privire la numărul denunțurilor despre actele de corupere activă și de influențe necorespunzătoare depuse la CNA în perioada 2012-2015:

¹⁸ Pentru înlăturarea neajunsului, CNA a recomandat desfășurarea instruirilor cu tematică specifică anticorupție.

Anul	2012	2013	2014		2015
			pînă la 14.08	după 14.08	pînă la 14.02
Total denunțuri	9 ¹⁹	7 ²⁰	18	158	63
Medie lunară denunțuri	0,7	0,6	3	35	42

Avînd în vedere că noțiunea de influențe necorespunzătoare a fost introdusă odată cu intrarea în vigoare a Legii 325/2013, trebuie să facem precizarea că ponderea denunțurilor despre influențe necorespunzătoare din totalul denunțurilor pentru anii 2014 și 2015 constituie 7-8%. Cu toate acestea, ele oricum au fost incluse, deoarece influențele necorespunzătoare sunt precursori ai apariției actelor de corupție (dacă nu sunt tratate), iar la CNA se denunță doare acele influențe care nu pot fi soluționate la nivelul instituției și creează un pericol real pentru apariția unui act de corupție. Vizual, dinamica de creștere a denunțurilor coruperii active și a influențelor necorespunzătoare este redată în diagrama de mai jos.

Din diagrama de mai sus putem deduce că adoptarea Legii 325/2013 a produs schimbări remarcabile în ceea ce privește rata denunțării coruperii active de către agenții publici. În comparație cu anul 2013, în care lunar se depuneau, în mediu, 0,6 denunțuri de corupere activă la CNA:

- în anul 2014, pînă la intrarea în vigoare a Legii 325/2014 la 14 august 2014, rata lunară a denunțurilor a crescut de 5 ori,
- în anul 2014, după a intrat în vigoare Legea 325/2014, rata lunară a denunțurilor a crescut de 58 ori,
- în anul 2015, pînă la 14 februarie 2015, rata lunară a denunțurilor a crescut de 70 ori²¹.

¹⁹ În anul 2012, suplimentar la cele 9 denunțuri depuse la CNA, au mai fost depuse încă 9 denunțuri la alte organe de drept, transmise ulterior CNA, conform competenței.

²⁰ Similar situației din anul 2012, în 2013 la CNA suplimentar au mai fost transmise conform competenței încă 4 cauze penale, pornite în baza denunțurilor de corupere activă depuse la alte organe.

²¹ Pentru comparație, în România, după declanșarea activităților de testare a integrității profesionale în rîndul polițiștilor, în primul an de implementare a testelor, rata denunțării coruperii active a crescut de 8 ori. În cazul RM, explicația unor rate considerabil mai mari de denunțuri se datorează verificărilor de către CNA a conformării entităților

Analizînd **subiecții care au depus denunțuri în anul 2014**, atunci constatăm că cele mai multe denunțuri înregistrate la CNA au fost depuse de către angajații următoarelor entități publice:

- Serviciul Vamal – 59;
- Ministerul Afacerilor Interne – 41;
- oficiile de stare civilă ale Ministerului Justiției – 19;
- CNA – 17;
- instituțiile medico-sanitare – 6;
- instanțelor judecătorești – 6²²;
- primarii – 5.
- alte entități – 23.

Corepunzător, se constată și o creștere a numărului cauzelor penale instrumentate de CNA în baza art.325 Cod penal (coruperea activă) de 4 ori în comparație cu anul 2013, și anume, în anul 2014 au fost instrumentate 44 de cauze penale de acest fel, ceea ce constituie aproximativ un sfert din toate cazurile denunțate. Motivul principal care face imposibilă investigarea tuturor cazurilor de corupere activă este denunțarea lor ineficientă, adică tardivă și fără conservarea probelor. Astfel, din 176 de denunțuri de corupere activă făcute în anul 2014, 100 au fost depuse de colaboratorii vamali și ai afacerilor interne. În marea lor majoritate, informația este transmisă CNA peste câteva zile sau chiar săptămîni, fără ca denunțătorii – care în cazul de față au un statut special – să fi reținut persoana în flagrant care a încercat să-i mituiască, fără a conserva corpurile delictelor (spre ex.: banii, documentele în care au fost strecurați), fără a securiza alte mijloace de probă (spre ex.: înregistrările de pe camerele video din mașină, de la ghișeu, din birou), după ce infractorul a părăsit locul săvîrșirii infracțiunii, iar uneori chiar și frontiera vamală a RM. În asemenea condiții, CNA poate doar să citeze persoana despre care s-a transmis informații că ar fi încercat să corupă colaboratorul vamal sau de poliție, care neagă acțiunile care îi sunt incriminate și/sau să atragă la răspundere juridică denunțătorul pentru neglijență profesională.

Pentru a depăși această problemă, CNA a avut mai multe întreveneri cu reprezentanții instituțiilor de drept și cu statut special, a celor în cadrul cărora există subdiviziuni de securitate internă și posibilitate de intervenție operativă. La acele întreveneri, s-a invocat că ei nu cunosc foarte bine calificarea infracțiunilor de corupție și specificul documentării lor, solicitînd recomandări metodice în acest sens. CNA a elaborat un proiect al Ghidului de denunțare a actelor de corupere activă, influențe necorespunzătoare și cadourilor, care în prezent este în proces de definitivare (*a se vedea mai multe informații despre Ghid în cadrul secțiunii 2.3. de mai sus*).

Secțiunea 3.3.

Interesul internațional față de implementarea Legii 325/2013

După cum s-a menționat deja în introducerea Capitolului 3, implementarea Legii 325/2013 și mediatizarea primelor ei rezultate a atras atenția agențiilor anticorupție din regiune, care și-au demonstrat disponibilitatea de a prelua practica RM. Este vorba despre Ucraina, Serbia, Lituania. Mai mult ca atît, Consiliul Europei și Inițiativa Regională Anticorupție din cadrul Pactului de Stabilitate din Sud-Estul Europei au manifestat interes în a organiza activități în cadrul cărora exemplul RM în aplicarea testelor de integritate să fie studiat, comparat cu alte modele și oferit ca

publice cerințelor de implementare a mecanismelor de prevenire a corupției înainte de intrarea în vigoare a legii, instruirilor masive desfășurate în rîndul agenților publici, precum și mediatizării activităților de testare.

²² 5 din 6 denunțători din cadrul instanțelor de judecată au fost judecători. Instanțele de la care s-au depus denunțuri au fost: Curtea Supremă de Justiție (angajat al cancelariei), judecătoriile din Leova, Strășeni, Anenii-Noi, Cahul, Rezina. De menționat, că în anul 2015 încă doi judecători (sect.Botanica și Rezina) au denunțat deja acte de corupție.

sursă de bune practici în implementarea instrumentului juridic de testare a integrității profesionale în rândul angajaților publici.

În special, în toamna 2014 CNA a fost vizitat de o delegație din partea **Ministerului Justiției a Ucrainei**, compusă din autorii reformei anticorupție și creării agenției naționale de luptă împotriva corupției, scopul principal al vizitei fiind să înțeleagă mai bine mecanismele practice de implementare a testării integrității profesionale în RM. Delegația ucraineană s-a aflat timp de 2 zile la CNA, discutând cu specialiștii din cadrul CNA. Ei au comunicat CNA că Legea 325/2013 a fost tradusă în limba ucraineană pentru a fi preluată ca model pentru a fi adoptată de Rada Ucrainei, iar dînșii doreau să cunoască dacă există aspecte de implementare care ar putea fi îmbunătățite, dată fiind practica de aplicare.

La sfîrșitul anului 2014, CNA a fost contactat de către un reprezentant din partea **Comisiei Speciale Anticorupție a Seimului Lituaniei**, care au solicitat planificarea unei deplasări a reprezentanților CNA în Lituania, în vederea împărtășirii experienței de implementare a testării integrității profesionale în RM cu exponenții Comisiei parlamentare și cu Serviciul Special de Investigații (agenția anticorupție).

La începutul anului 2015, **Agencia Anticorupție a Serbiei** a adresat un mesaj către CNA cu solicitarea acceptării unei delegații din partea instituției lor în luna aprilie 2015, în cadrul căreia să fie studiată și preluată practica CNA de aplicare a testelor de integritate profesională și de implementare a platformei electronice pentru efectuarea rapoartelor de expertiză anticorupție.

La fel, la începutul anului 2015, CNA a recepționat mesaje din partea reprezentanților **Consiliului Europei** și ai **Inițiativei Regionale Anticorupție din cadrul Pactului de Stabilitate din Sud-Estul Europei** în vederea planificării unor activități în RM pentru studierea și preluarea experienței RM de aplicare a testelor de integritate profesională. Astfel, **Consiliul Europei**, planifică desfășurarea unor ateliere de lucru pentru a elabora o lege-model și proceduri-standard de operare pentru statele-membre care doresc să implementeze testarea integrității profesionale. Pe de altă parte, Inițiativa Regională Anticorupție a propus CNA să găzduiască în toamna 2015 un eveniment regional pentru reprezentanții statelor-membre ai Inițiativei, la care să fie împărtășite cele mai bune practici din regiune de prevenire a corupției, iar motivul din care a fost selectată RM pentru a găzdui evenimentul este posibilitatea pentru reprezentanții statelor-membre ai Inițiativei de a discuta mai detaliat cu specialiștii CNA în domeniul testării integrității profesionale.

În aceste condiții, putem afirma că implementarea Legii 325/2013 în RM stîrnește un interes internațional considerabil, motiv din care este foarte importantă susținerea Guvernului și Parlamentului RM în vederea asigurării continuității primelor rezultate obținute, deoarece prin intermediul unui mecanism de succes al testării integrității profesionale, RM are șansa să demonstreze seriozitatea intențiilor sale de contracarare a corupției în fața partenerilor de dezvoltare.

CAPITOLUL 4. Dificultățile implementării Legii 325/2013

În Capitolele precedente au fost descrise eforturile întreprinse de CNA în vederea punerii în aplicare a Legii 325/2013, fapt care a avut un impact atît la nivel de entități publice testate, la nivel național, reușind să capteze atenția și chiar să instige curiozitatea internațională asupra acestui subiect. După cum s-a arătat în capitolul 3 de mai sus, buna-continuitate în implementarea mecanismului de testare a integrității profesionale ar putea fi esențială în dialogul cu partenerii de dezvoltare ai RM, în special din cadrul UE. Cu toate acestea, există cîțiva factori ce ar putea compromite treptat eforturile promițătoare ale mecanismului novator de testare a integrității profesionale. În cadrul Capitolului 4 sunt descrise principalele dificultăți de aplicare a Legii

325/2013, fiind vorba, în special, de: neajustarea cadrului legal la prevederile legii speciale (*secțiunea 4.1.*), contestarea constituționalității unor prevederi ai legii (*secțiunea 4.2.*) și lipsa unei evidențe electronice a entităților și agenților publici pasibili de testare (*secțiunea 4.3.*).

Secțiunea 4.1. Neajustarea cadrului legal la prevederile Legii 325/2013

În cadrul secțiunii 2.4. de mai sus au fost descrise eforturile depuse de CNA în vederea aducerii în concordanță a cadrului legislativ în vigoare cu prevederile conținute în Legea 325/2013, cât și pentru clarificarea unor prevederi din Legea 325/2013 (*a se vedea proiectul legii și nota informativă elaborate de CNA în Anexa F la prezentul Raport*). Din motivele indicate mai sus – tergiversări în cadrul Guvernului, re-avizări ale proiectului la autoritățile publice, desfășurarea alegerilor parlamentare – pachetul de ajustare a cadrului legal nu a fost votat nici în Guvern, nici în Parlament, Guvernul aflându-se într-o întârziere de 10 luni cu îndeplinirea obligației prescrise în art.22 alin.(4) lit.a) al Legii 325/2013.

Cu toate acestea, CNA a depus toată diligența pentru a asigura funcționarea Legii 325/2013, inclusiv a promovat adoptarea în Guvern a HG 767/2014. Aceste eforturi însă nu sunt suficiente, urmînd a fi racordată legislația care reglementează activitatea agenților publici la prevederile Legii 325/2013. În special, ajustarea cadrului legal este necesară pentru:

a) a asigura implementarea concedierii obligatorii a agenților publici care încalcă obligații de neimplicare în acte de corupție, conexe corupției și fapte de comportament corupțional,

b) implementarea utilizării Cazierului de integritate, care ar crea impedimente la reangajarea în sectorul public o anumită perioadă de timp agenților publici cu înregistrări despre rezultate negative ale testelor în Cazierul de integritate,

c) ajustarea legislației muncii la rigorile privind imposibilitatea concedierii și transferării agenților publici în perioada examinării în procedură disciplinară a rezultatelor testării sale;

d) ajustarea temeiurilor de concediere a agenților publici în legile lor speciale și în Codul muncii;

e) clarificarea aspectului includerii persoanelor cu funcții de demnitate publică în lista subiecților cărora le este aplicabilă legea, dacă în privința există mecanismul tragerii la răspundere disciplinară, dar care nu sunt angajați ai entităților publice, ci numiți în cadrul lor;

f) uniformizarea abordării standardelor minime ale comportamentului etic și integru pentru diferite categorii de agenți publici;

g) clarificarea tipologiei faptelor de comportament corupțional, prin ajustarea listei incluse în Legea nr.90/2008 cu privire la prevenirea și combaterea corupției la toate celelalte standarde incluse în legislația anticorupție ce reglementează activitatea agenților publici, precum și delimitarea clară a faptelor de comportament corupțional de contravenții și infracțiuni;

h) delimitarea competențelor diferitor organe anticorupție în examinarea și luarea deciziilor pe marginea pretinselor acte de corupție, conexe corupției și faptelor de comportament corupțional, etc.

Inadvertențele legislative descrise mai sus, care urmează a fi urgent înlăturate, pot duce la compromiterea mecanismului de testare a integrității profesionale prin crearea precedentelor de

neconcediere obligatorie a agenților publici care se dedau actelor de corupție, reangajarea lor ulterioară la scurt timp în cadrul aceleași sau a unei alte entități publice, anularea pe cale judiciară a sancțiunilor impuse ca urmare a rezultatelor negative a testelor de integritate profesională, deoarece asemenea temeuri de sancționare (inclusiv de concediere) nu au fost reglementate în legile speciale și în legislația muncii.

Apariția acestor precedente ar putea transmite într-un timp restrâns agenților publici mesajul că testarea integrității profesionale, chiar dacă îi surprinde asupra activităților corupționale la locul de muncă, nu este o problemă pentru ei, deoarece vor putea să continue să lucreze în sectorul public, pe care îl vor exploata în continuare în beneficiul intereselor lor private de îmbogățire ilicită și nu de servire a interesului public. Inevitabil, efectul preventiv și educativ de intoleranță a corupției în rândul agenților publici, rata denunțării corupției de către aceștia, implementarea măsurilor de integritate la nivelul instituțiilor în vederea diminuării vulnerabilităților, interesul internațional de a capitaliza experiența RM – toate aceste efecte obținute cumulativ prin depunerea eforturilor considerabile de către CNA, vor fi pierdute.

La moment, întârzierea mare de ajustare a cadrului legislativ la prevederile Legii 325/2013 reprezintă cel mai mare pericol de compromitere a activităților de testare a integrității profesionale și de reducere a impactului acestei legi asupra agenților publici.

Riscurile descrise sunt amplificate și prin îndoiala semănată de contestarea constituționalității unor prevederi ale Legii 325/2013 la Curtea Constituțională de către un grup de deputați din Parlamentul RM, descrise în secțiunea următoare.

Secțiunea 4.2. Contestarea constituționalității unor prevederi ale Legii 325/2013

La 20 iunie 2014, un grup de deputați din Parlamentul RM a contestat constituționalitatea includerii instanțelor judecătorești de toate nivelele și Curtea Constituțională în lista entităților publice, agenții publici angajați ai cărora cad sub incidența prevederilor Legii 325/2013. La 31 iulie 2014 argumentele inițiale au fost completate de către autori. În particular, autorii sesizării consideră că judecătorii instanțelor menționate nu pot fi supuse testării integrității lor profesionale, pe motiv că astfel ar fi periclitată independența lor, necesară exercitării funcțiilor importante cu care au fost investiți.

CNA a intervenit cu o solicitare către Înalta Curte pentru a amâna examinarea sesizării până la sfârșitul anului 2014, pentru a permite Parlamentului RM să opereze modificările legislative necesare care ar înlătura dubiile cu privire la faptul că judecătorii cad sub incidența acestei legi sau nu. Curtea a solicitat între timp avizul *Amicus Curiae* a Comisiei de la Veneția pe marginea subiectului asupra căruia a fost sesizată, aviz care a fost adoptat de Comisie în decembrie 2014. Deși nu a fost un aviz negativ, în principiu, față de mecanismul de testare a integrității profesionale, Comisia a relevat anumite neajunsuri ale Legii 325/2013, pentru cazul în care aceasta s-ar aplica judecătorilor. Cu toate că s-a referit doar la judecători, opinia publică și agenții publici, chiar dacă nu sunt judecători, au perceput informația din acest aviz ca pe un indicator al faptului că legea este lacunară, urmînd a fi invalidată de către instanța de jurisdicție constituțională.

Cu puțin timp înaintea lansării avizului Comisiei de la Veneția, CNA a transmis primele rapoarte negative către entitățile publice. Apariția avizului a constituit temei pentru mai mulți agenți publici să-și ia concediu medical, în așteptarea anulării Legii 325/2013, astfel încît să evite să se prezinte în fața comisiei disciplinare cu riscul de a fi concediați. Argumentele invocate de către Comisie în

avizul său se încearcă a fi preluate în procesul de contestare a sancțiunilor aplicate, chiar dacă argumentele invocate de Comisia de la Veneția sunt valabile doar pentru judecători.

Astfel, chiar dacă Legea 325/2013 a fost contestată doar în ceea ce ține de judecători, agenții publici cu probleme de integritate profesională, indiferent dacă au fost documentați în cadrul testelor sau nu de către CNA, speră la o anulare a Legii 325/2013 și încearcă să întreprindă măsuri provizorii. Un asemenea climat de incertitudine nu permite entităților și agenților publici să se concentreze pe conformarea obligatorie și plenară rigorilor de integritate profesională, prescrise de Legea 325/2013, afectând negativ impactul preventiv obținut anterior.

Guvernul a fost solicitat de Curtea Constituțională să se expună pe marginea argumentelor suplimentare din sesizare și a avizului Comisiei de la Veneția. CNA a transmis opinia sa Ministerului Justiției, Guvernului și nemijlocit Curții Constituționale, avînd în vedere că opinia consolidată a Guvernului nu a ținut cont de opinia CNA. Pentru mai multe detalii, Opinia CNA pe marginea argumentelor din sesizarea depusă la Curte și a Avizului Comisiei de la Veneția poate fi consultată în *Anexa D la prezentul Raport*.

În lista dificultăților de implementare a Legii 325/2013, contestarea depusă la Curtea Constituțională, procesele asociate acesteia, precum și faptul că Înalta Curte încă nu s-a expus pe marginea contestării în cauză, constituie al doilea impediment major pentru amplificarea succeselor Legii 325/2013.

Secțiunea 4.3. ***Lipsa evidenței electronice a entităților și a agenților publici***

O altă dificultate în ceea ce privește implementarea Legii 325/2013 este dictată de numărul foarte mare de agenți publici pasibili a fi supuși testelor de integritate profesională, care, potrivit estimărilor făcute în secțiunea 2.2. de mai sus, depășește 114.000 persoane. De fapt, nu atât numărul lor mare în sine este o problemă, ci mai degrabă dificultățile legate de identificarea corectă și urmărirea carierei profesionale a agenților publici care au fost fixați cu rezultate negative în cadrul testelor de integritate profesională, în lipsa unei baze de date electronice a acestora.

CNA încearcă să depășească problema dată prin solicitarea informațiilor suplimentare de la entitățile publice despre SOSC, numărul și listele agenților publici încadrați (*a se vedea scrisorile transmise de CNA în Anexa A a prezentului Raport*). O altă soluție este crearea platformei electronice a Cazierului de integritate, care ar oferi conexiunea la bazele de date existente, cît și, eventual, la Registrul electronic al funcționarilor publici, implementat de către Cancelaria de Stat (*a se vedea pentru detalii secțiunea 2.5. de mai sus*).

Concluzionînd, lipsa la moment a unei evidențe electronice a agenților publici creează dificultăți în planificarea testelor, identificarea ținuturilor și monitorizarea carierei agenților publici care pică testele de integritate profesională desfășurate de CNA. În lista dificultăților în implementarea Legii 325/2013 această deficiență este pe ultimul loc.

Anexele la Raport

ANEXA A.

Modelul scrisorilor transmise de către CNA entităților publice, inclusiv modelul avizului de informare al agenților publici

[scrisoarea 1, transmisă în perioada 14-21 februarie 2014]

Stimate domnule/doamnă _____,

Prin prezenta, Centrul Național Anticorupție Vă informează că angajații (agenți publici) din cadrul entității publice pe care aveți onoarea să o conduceți, precum și cei încadrați în structurile organizaționale din sfera de competență a entității date, cad sub incidența art.4 și anexei la Legea privind testarea integrității profesionale, nr.325 din 23.12.2013 (Legea 235/23.12.2013), publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.35-41 din 14.02.2014. Testele de integritate profesională în privința acestor angajați vor fi efectuate de către Centrul Național Anticorupție, începînd cu 14.08.2014. Pînă la această dată, în conformitate cu prevederile art.22 alin.(3) al legii, Centrul Național Anticorupție urmează să verifice realizarea obligațiilor ce le revin entităților publice în legătură cu pregătirea agenților publici și a cadrului normativ intern prevăzut în lege, precum și să acorde suportul metodologic necesar.

În această ordine de idei, Vă înștiințăm că, potrivit art.7 alin.(2) și art.22 alin.(1) ale Legii nr.235/23.12.2013, în termen de 10 zile de la publicarea legii, aveți obligația de a informa, contra semnătură, angajații din cadrul entității publice pe care o conduceți despre posibilitatea aplicării testării integrității profesionale. Vă informăm că, prin obținerea semnăturii agenților publici vizați, nu se urmărește obținerea consimțămîntului referitor la posibilitatea de a fi supus testării integrității profesionale, ci aducerea la cunoștință a faptului că pot fi supuși unor asemenea teste, care sunt consecințele rezultatelor negative ale testelor de integritate, drepturile și obligațiile lor în legătură cu aceasta. Refuzul angajaților de a semna confirmările de informare nu îi scutește de posibilitatea de a fi supuși testelor de integritate și nu îi exonerează de răspundere în cazul unui rezultat negativ.

Art.6 alin.(1) al legii în cauză, de asemenea Vă obligă să le aduceți la cunoștință dreptul și modalitățile de contestare legală a sancțiunilor disciplinare aplicate ca urmare a rezultatelor testării integrității profesionale.

În vederea realizării obligațiilor de informare ce Vă revin, în anexa prezentei scrisori, *cu titlu de recomandare metodologică, Vă oferim un model de confirmare a informării angajaților.*

Întru asigurarea executării sarcinilor atribuite Centrului Național Anticorupție prin art.22 alin.(3) din Legea 325/23.12.2013, solicităm respectuos să ne transmiteți date cu privire la procesul de informare a agenților publici din cadrul entității publice pe care o conduceți și a agenților publici din cadrul structurilor organizaționale din sfera de competență a acestei entități publice, precum și date cu privire la existența și punerea în aplicare a cadrului normativ intern necesar pentru ca agenții publici vizați să poată obține rezultate pozitive în cadrul aplicării testelor de integritate profesională. **Informația urmează a fi prezentată în termen de pînă la 20.04.2014** și va conține date despre:

- lista agenților publici din cadrul entității publice pe care o conduceți, precum și din cadrul structurilor organizaționale din sfera de competență a acestei entități publice, care au fost **informați contra semnătură** despre posibilitatea de fi supuși testării integrității profesionale;

- lista agenților publici din cadrul entității publice pe care o conduceți, precum și din cadrul fiecărei structuri organizaționale din sfera de competență a acestei entități publice, **care au refuzat să semneze informarea lor** despre posibilitatea de fi supuși testării integrității profesionale.

- existența și modul de ținere a **Registrului de evidență a avertizărilor despre posibilele ilegalități comise în cadrul autorității publice**, în temeiul Hotărîrii Guvernului nr.707 din 09.09.2013, pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind avertizorii de integritate;

- existența și modul de ținere a **Registrului de evidență a cadourilor** (data și nr. ordinului/dispoziției privind constituirea Comisiei de evaluare și evidență a cadourilor, numirea persoanei responsabile de ținerea Registrului de evidență a cadourilor, forma Registrul de evidență a cadourilor – manuală și/sau electronică în temeiul Hotărîrii Guvernului nr.134 din 22.02.2013 privind stabilirea valorii admise a cadourilor simbolice, a celor oferite din politețe sau cu prilejul anumitor acțiuni de protocol și aprobarea Regulamentului cu privire la evidența, evaluarea, păstrarea, utilizarea și răscumpărarea cadourilor simbolice, a celor oferite din politețe sau cu prilejul anumitor acțiuni de protocol);

- existența și modul de ținere a **evidenței informațiilor cu privire la conflictele de interes** raportate de angajații entităților publice în temeiul art.9 al Legii nr.16-XVI din 15.02.2008, cu privire la conflictul de interes (diferit de Registrul declarațiilor de interes personale, ținut în baza art.15 alin.(3) al Legii nr.16-XVI din 15.02.2008).

Totodată, Vă reamintim că obligația entităților publice ce rezultă din art.7 alin.(2) lit.b) este și de a ține *evidența cazurilor de influență necorespunzătoare*, conform unui regulament ce urmează a fi aprobat de Guvern. În acest sens, solicităm informarea Centrului Național Anticorupție cu privire la adoptarea regulilor interne de ținere a acestei evidențe, în decurs de 1 lună de la adoptarea de către Guvern a regulamentului vizat.

În caz de necesitate, Centrul își oferă disponibilitatea de a oferi suportul metodologic necesar în vederea dezvoltării și/sau ajustării cadrului normativ intern. Informații utile la acest subiect pot fi accesate pe pagina web www.cna.md, la compartimentul Prevenirea corupției / Testarea integrității profesionale:

1. Legea nr.325 din 23.12.2013 privind testarea integrității profesionale;
2. Modelul Registrului de evidență a avertizărilor despre posibilele ilegalități comise în cadrul autorității publice;
3. Modelul Registrului de evidență a cadourilor;
4. Modelul Registrului de evidență a informațiilor cu privire la conflictele de interes raportate de angajați.
5. Modelul Registrului de denunțare a influențelor necorespunzătoare asupra angajaților entității publice (versiune prealabilă, la moment aplicabilă în cadrul Centrului Național Anticorupție).

Anexă: *Aviz de informare în baza Legii nr.325 din 23.12.2014 „Cu privire la testarea integrității profesionale” (model recomandat ca suport metodologic).*

Cu respect,
director adjunct

Cristina ȚĂRNĂ

AVIZ DE INFORMARE
în baza Legii nr.325 din 23.12.2013
„Cu privire la testarea integrității profesionale”

Subsemnatul/subsemnata _____,
(nume, prenume, patronimic)
angajat(ă) în cadrul entității publice _____,
(denumirea entității)
în calitate de _____,
(funcția deținută)
confirm prin prezentul aviz următoarele:

1. Am fost informat(ă) despre posibilitatea, începînd cu 14 august 2014, de a-mi fi aplicat testul de integritate profesională de către testorul Centrul Național Anticorupție, prin crearea și aplicarea a unor situații virtuale, simulate, similare celor din activitatea mea de serviciu, materializate prin operațiuni disimulate, condiționate de activitatea și comportamentul meu, în vederea urmăririi pasive și stabilirii reacției și conduitei mele.
2. Cunosc că am următoarele obligații, conform art.6 alin.(2) al Legii nr.325/23.12.2013:
 - a) să nu admit în activitate acte de corupție, acte conexe corupției și fapte de comportament corupțional;
 - b) să denunț imediat la organele competente orice tentativă de a fi implicat în acțiunile prevăzute la lit.a);
 - c) să comunic conducătorului entității publice în care activez, în scris, orice influență necorespunzătoare;
 - d) să declar cadourile în conformitate cu legislația în vigoare.
3. Am fost informat că în urma rezultatului negativ al testului de integritate profesională se aplică sancțiuni disciplinare, inclusiv eliberarea din funcție (art.16 al Legii nr.325/23.12.2013). Cunosc că aplicarea sancțiunii de eliberare din funcție este obligatorie dacă în timpul testului se va stabili că am admis încălcări ale art.6 alin.(2) lit.a).
4. În baza art.6 alin.(1) și art.17 ale Legii nr.325/23.12.2013, am fost informat că sancțiunea disciplinară aplicată ca urmare a rezultatului negativ al testului de integritate profesională poate fi contestată în instanța de contencios administrativ, în modul prevăzut de legislație.
5. Cunosc despre faptul că refuzul meu de a semna prezentul aviz nu mă exonerează de răspunderea disciplinară în cazul unui rezultat negativ al testului de integritate profesională.

Angajatul:

_____/_____
(data / semnătura)

**Responsabilul de informare din cadrul
entității publice:**

_____/_____
(data / semnătura)

Mențiunea responsabilului de informare din cadrul entității publice despre refuzul angajatului de a semna avizul: _____

Administrației Publice Locale de nivelul I, (conform listei)

Prin prezenta, Vă comunicăm că întru asigurarea executării sarcinilor atribuite Centrului prin art.22 alin.(3) din Legea 325/23.12.2013, la data de .02.2014 am expediat în adresa Dvs. scrisoarea cu nr. la care nu am primit răspuns.

Solicităm repetat să ne transmiteți date cu privire la:

- lista agenților publici din cadrul entității publice pe care o conduceți, precum și din cadrul structurilor organizaționale din sfera de competență a acestei entități publice, care au fost **informați contra semnătură** despre posibilitatea de fi supuși testării integrității profesionale;
- lista agenților publici din cadrul entității publice pe care o conduceți, precum și din cadrul fiecărei structuri organizaționale din sfera de competență a acestei entități publice, **care au refuzat să semneze informarea lor** despre posibilitatea de fi supuși testării integrității profesionale.
- existența și modul de ținere a **Registrului de evidență a avertizărilor despre posibilele ilegalități comise în cadrul autorității publice**, în temeiul Hotărârii Guvernului nr.707 din 09.09.2013, pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind avertizorii de integritate;
- existența și modul de ținere a **Registrului de evidență a cazurilor de influență necorespunzătoare**.
- existența și modul de ținere a **Registrului de evidență a cadourilor** (data și nr. ordinului/dispoziției privind constituirea Comisiei de evaluare și evidență a cadourilor, numirea persoanei responsabile de ținerea Registrului de evidență a cadourilor, forma Registrul de evidență a cadourilor – manuală și/sau electronică în temeiul Hotărârii Guvernului nr.134 din 22.02.2013 privind stabilirea valorii admise a cadourilor simbolice, a celor oferite din politețe sau cu prilejul anumitor acțiuni de protocol și aprobarea Regulamentului cu privire la evidența, evaluarea, păstrarea, utilizarea și răscumpărarea cadourilor simbolice, a celor oferite din politețe sau cu prilejul anumitor acțiuni de protocol);
- existența și modul de ținere a **evidenței informațiilor cu privire la conflictele de interese** raportate de angajații entităților publice în temeiul art.9 al Legii nr.16-XVI din 15.02.2008, cu privire la conflictul de interese (diferit de Registrul declarațiilor de interese personale, ținut în baza art.15 alin.(3) al Legii nr.16-XVI din 15.02.2008).

În caz de necesitate, Centrul își oferă disponibilitatea de a oferi suportul metodologic necesar în vederea dezvoltării și/sau ajustării cadrului normativ intern. Informații utile la acest subiect pot fi accesate pe pagina web www.cna.md, la compartimentul Prevenirea corupției / Testarea integrității profesionale / Informație utilă:

1. Legea nr.325 din 23.12.2013 privind testarea integrității profesionale;
2. Modelul Registrului de evidență a avertizărilor despre posibilele ilegalități comise în cadrul autorității publice;
3. Modelul Registrului de evidență a cadourilor;
4. Modelul Registrului de evidență a informațiilor cu privire la conflictele de interese raportate de angajați.
5. Modelul Registrului de denunțare a influențelor necorespunzătoare asupra angajaților entității publice (versiune prealabilă, la moment aplicabilă în cadrul Centrului Național Anticorupție).

Informația urmează a fi prezentată pînă la 05.11.2014

Director

Viorel CHETRARU

Instituțiilor și autorităților publice
(conform listei)

Prin prezenta, Vă informăm că la data de 23 decembrie 2013 Parlamentul a aprobat Legea privind testarea integrității profesionale, potrivit căreia începând cu data de 14 august 2014 Centrul Național Anticorupție va efectua testarea integrității profesionale în privința tuturor angajaților entităților publice prevăzute în Anexa la Legea nr. 325/2013, cu excepția Serviciului de Informații și Securitate.

Potrivit Anexei la Legea nr.325/2013 drept entități publice ai căror angajați se supun testării cu privire la integritatea profesională sunt prevăzute și autoritățile administrației publice centrale de specialitate (ministerele, alte autorități administrative centrale subordonate Guvernului și structurile organizaționale din sfera lor de competență).

Art.2 din Legea nr.98 din 04.05.2012 privind administrația publică centrală de specialitate prevede că structurile organizaționale din sfera lor de competență sunt: autoritățile administrative din subordine, serviciile publice desconcentrate și cele aflate în subordine, precum și instituțiile publice în care ministerul, Cancelaria de Stat sau altă autoritate administrativă centrală are calitatea de fondator.

În acest context, ținând cont de importanța asigurării integrității profesionale a agenților publici și întru punerea în aplicare a prevederilor Legii 325/2013, solicităm să prezentați **până la data de 29 august curent** lista exhaustivă:

- a) a autorităților administrative din subordine;
- b) a serviciilor publice desconcentrate și cele aflate în subordine;
- c) a instituțiilor publice în care instituția/autoritatea Dvs. are calitatea de fondator.

Totodată, rugăm să menționați actul de constituire a acestor entități (lege, hotărâre de Guvern sau act departamental) și numărul de angajați.

Director-adjunct

Cristina ȚĂRNĂ

Instituțiilor și autorităților publice
(conform listei)

La solicitarea noastră 06/3177 din 18.08.2014 privind prezentarea, până la data de 29 august curent, a listei exhaustive a autorităților administrative din subordine, a serviciilor publice desconcentrate și cele aflate în subordine, precum și a instituțiilor publice în care instituția/autoritatea Dumneavoastră are calitatea de fondator, o parte din entitățile publice nu a prezentat informația, iar o altă parte din cele care au prezentat-o, a fost incompletă.

În acest sens, pentru o mai bună conlucrare și pentru deținerea unei informații veridice și complete, Vă expediem suplimentar tabelul de mai jos (se anexează) pe care Vă rugăm să-l completați cu informația solicitată și să-l expediați până la data de 11 septembrie 2014 și la adresa electronică elena.bedros@cna.md.

Anexă: 3 file.

Cu respect,
Director-adjunct

Cristina ȚĂRNĂ

***Lista ministerelor, Cancelariei de stat, altor
autorități publice centrale de specialitate (APCS)***

Nr.	Minister, Cancelarie, alte APCS	Numărul agenților publici din categoriile:			Temei juridic de constituire
		Funcționari publici cu statut special	Funcționari publici	Personal de deservire tehnică	

***Lista structurilor organizaționale din sfera de competență
ale ministerelor, Cancelariei de stat, altor APCS***

1) Autorități publice din subordine:

Nr.	Denumirea	Numărul agenților publici din categoriile:				Temei juridic de constituire
		Funcționari publici cu statut special	Funcționari publici	Persoane care prestează servicii publice	Personal de deservire tehnică	

2) Servicii publice desconcentrate

Nr.	Denumirea	Numărul agenților publici din categoriile:				Temei juridic de constituire
		Funcționari publici cu statut special	Funcționari publici	Persoane care prestează servicii publice	Personal de deservire tehnică	

3) Servicii publice aflate în subordine

Nr.	Denumirea	Numărul agenților publici din categoriile:				Temei juridic de constituire
		Funcționari publici cu statut special	Funcționari publici	Persoane care prestează servicii publice	Personal de deservire tehnică	

4) Instituții publice în care APCS are calitatea de fondator

Nr.	Denumirea	Numărul agenților publici din categoriile:				Temei juridic de constituire
		Funcționari publici cu statut special	Funcționari publici	Persoane care prestează servicii publice	Personal de deservire tehnică	

ANEXA B.

Lista entităților publice cărora le-au fost transmise scrisori de verificare

Nr.	Tip entități publice (EP)			Total EP de fiecare tip	Informare de EP a agenților publici (AP) verificată de CNA		EP care au răspuns	AP care au semnat	AP care NU au semnat	Nr. estimativ de AP	Note despre caracter complet
					direct	prin alte EP					
1	Secretariatul Parlamentului			1	1	-	1	202	-	202	Cifra exactă AP care au semnat nu a fost indicată
2	Aparatul Președintelui Republicii Moldova			1	1	-	1	72	-	72	-
3	Cancelaria de Stat			1	1	-	1	205	34	239	-
4	Oficiile teritoriale ale Cancelariei de stat			10	-	10	10	96	222	318	-
5-27	Autoritățile administrației publice centrale de specialitate (ministerele, alte autorități administrative centrale subordonate Guvernului)	5	Ministerul Economiei	1	1	-	1	163	-	163	-
		6	Ministerul Finanțelor	1	1	-	1	254	277	531	
		7	Ministerul Justiției	1	1	-	1	138	-	138	
		8	Ministerul Afacerilor Interne	1	1	-	1	139	-	139	Cifra prezentată fără indicarea funcțiilor
		9	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	1	1	-	1	59	119	178	
		10	Ministerul Apărării	1	1	-	1	78	-	78	
		11	Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor	1	1	-	1	58	16	74	
		12	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	1	1	-	1	28	67	95	
		13	Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor	1	1	-	1	41	6	47	
		14	Ministerul Mediului	1	1	-	1	52	-	52	
		15	Ministerul Educației	1	1	-	1	112	-	112	
		16	Ministerul Culturii	1	1	-	1	46	-	46	
		17	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei	1	1	-	1	95	27	122	
		18	Ministerul Sănătății	1	1	-	1	75	4	79	
		19	Ministerul Tineretului și Sportului	1	1	-	1	36	11	47	
		20	Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor	1	1	-	1	36	1	37	
		21	Biroul Național de Statistică	1	1	-	1	185	10	195	
		22	Agenția Relații Funciare și Cadastru	1	1	-	1	42	-	42	
		23	Biroul Relații Interetnice	1	1	-	1	17	8	25	

Nr.	Tip entități publice (EP)			Total EP de fiecare tip	Informare de EP a agenților publici (AP) verificată de CNA		EP care au răspuns	AP care au semnat	AP care NU au semnat	Nr. estimativ de AP	Note despre caracter complet
					direct	prin alte EP					
		24	Agenția “Moldsilva”	1	1	-	1	56	-	56	
		25	Agenția Rezerve Materiale	1	1	-	1	20	11	31	
		26	Agenția Turismului	1	1	-	1	18	2	20	
		27	Centrul Național Anticorupție	1	1	-	1	350	-	350	-
28-50	Structurile organizaționale din sfera de competență (SOSC) a autorităților administrației publice centrale de specialitate (ministerele, alte autorități administrative centrale subordonate Guvernului)	28	SOSC ale Ministerului Economiei	14	-	14	5 (-9)	191	337	528	Cifra EP care au răspuns - estimată
		29	SOSC ale Ministerului Finanțelor	86	-	86	73 (-13)	3.368	594	3.962	Cifra EP care au răspuns - estimată
		30	SOSC ale Ministerului Justiției	117	-	117	117	3.794	630	4.424	
		31	SOSC ale Ministerului Afacerilor Interne	66	-	66	66	17.641	-	17.641	Cifra prezentată fără indicarea funcțiilor
		32	SOSC ale Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene	38	-	38	38	350	-	350	
		33	SOSC ale Ministerului Apărării	26	-	26	26	2.710	-	2.710	
		34	SOSC ale Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor	5	-	5	1	60	73	133	
		35	SOSC ale Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare	21	-	21	1 (-20)	29	3.282	3.311	Cifra EP care au răspuns - estimată
		36	SOSC ale Ministerului Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor	19	-	19	0	0	12.692	12.692	
		37	SOSC ale Ministerului Mediului	49	-	49	49	713	-	713	
		38	SOSC ale Ministerului Educației	128	-	128	0	0	necunoscut	necunoscut	
		39	SOSC ale Ministerului Culturii	39	-	39	0	-	5.445	5.445	
		40	SOSC ale Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei	22	-	22	2 (-20)	423	2.279	2.702	Cifra EP care au răspuns - estimată
		41	SOSC ale Ministerului Sănătății	88	-	88	0	-	22.988	22.988	
		42	SOSC ale Ministerului Tineretului și Sportului	20	-	20	20	510	3	513	
		43	SOSC ale Ministerului Tehnologiei Informației și Comunicațiilor	-	-	-	-	-	-	-	
		44	SOSC ale Biroului Național de Statistică	36	-	36	-	0	463	463	
		45	SOSC ale Agenției Relații Funciare și Cadastru	36	-	36	36	929	-	929	
		46	SOSC ale Biroului Relații Interetnice	-	-	-	-	-	-	-	

Nr.	Tip entități publice (EP)			Total EP de fiecare tip	Informare de EP a agenților publici (AP) verificată de CNA		EP care au răspuns	AP care au semnat	AP care NU au semnat	Nr. estimativ de AP	Note despre caracter complet
					direct	prin alte EP					
		47	SOSC ale Agenției “Moldsilva”	-	-	-	-	-	-	-	
		48	SOSC ale Agenției Rezerve Materiale	-	-	-	-	-	-	-	
		49	SOSC ale Agenției Turismului	-	-	-	-	-	-	-	
		50	SOSC ale Centrului Național Anticorupție	-	-	-	-	-	-	-	
51	Consiliul Superior al Magistraturii (CSM)			1	1	-	1	23	22	45	
52-55	Colegiile și organele din subordinea CSM	52	Colegiul pentru selecția și cariera judecătorilor	1	-	1	(-1)	-	7	7	
		53	Colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor	1	-	1	(-1)	-	7	7	
		54	Colegiul disciplinar	1	-	1	(-1)	-	9	9	
		55	Inspekția judiciară	1	-	1	1	5	-	5	
56	Curtea Constituțională			1	1	-	1	26	-	26	
57-59	Instanțele judecătorești de toate nivelele	57	Curtea Supremă de Justiție	1	1	-	1	222	-	222	
		58	Curțile de apel	4	5	-	4	302	122	424	Inclusiv judecători, exclus CA Bender
		59	Judecătoriile	47	47	-	39 (-8)	1.235	430	1.665	
60-62	Organele procuraturii de toate nivelele	60	Procuratura Generală	1	1	-	1	703	409,5	245,5	Info prezentată generalizat. În nr care nu au semnat incluși și neangajați
		61	Procuraturile teritoriale	44	-	44	44			750	
		62	Procuraturile specializate	8	-	8	8			120	
63	Serviciul de Informații și Securitate			1	1	-	-	-	-	-	Nr secret
64	Serviciul de Protecție și Pază de Stat			1	1	-	-	-	-	-	Nr secret
65	Centrul pentru Drepturile Omului			1	1	-	1	37	18	55	Diferența - neangajați
66	Curtea de Conturi			1	1	-	1	146	-	146	-
67	Comisia Electorală Centrală			1	1	-	1	37	-	37	-
68	Comisia Națională de Integritate			1	1	-	1	19	1	20	-
69	Comisia Națională a Pieței Financiare			1	1	-	1	106	-	106	-
70	Banca Națională a Moldovei			1	1	-	1	427	-	427	-
71	Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal			1	1	-	1	19	-	19	-
72	Consiliul Coordonator al Audiovizualului			1	1	-	1	57	-	57	-
73	Consiliul Concurenței			1	1	-	1	55	-	55	-
74	Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea			1	1	-	1	11	-	11	-

Nr.	Tip entități publice (EP)			Total EP de fiecare tip	Informare de EP a agenților publici (AP) verificată de CNA		EP care au răspuns	AP care au semnat	AP care NU au semnat	Nr. estimativ de AP	Note despre caracter complet
					direct	prin alte EP					
	egalității										
75	Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică			1	1	-	1	50	1	50	-
76	Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației			1	1	-	1	24	-	24	-
77	Casa Națională de Asigurări Sociale			1	1	-	1	1.223	-	1.223	-
78	Serviciul de Stat de Arhivă			1	1	-	1	23	-	23	-
79	Arhivele centrale de stat			2	2	-	2	58	-	58	-
80	Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare			1	1	-	1	28	-	28	-
81	Consiliul Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică			1	1	-	1	59	-	59	-
82	Centrul Serviciului Civil			1	1	-	1	9	-	9	-
83	Serviciul de Stat de Curieri Speciali			1	1	-	1	-	-	-	Nr secret
84-85	Autoritățile administrației publice locale	83	Autoritățile administrației publice locale de nivelul I	901	901	-	797 (-104)	11.699	4.719,5	16.418,5	-
		84	Autoritățile administrației publice locale de nivelul II	32	32	-	31 (-1)	7.433	1.163	8.596	-
TOTALURI				1.890 (1.892 cu SIS și CNA)	1.036 (exclus CA Bender și CNA)	976	1.417 din care: 920 răspunsuri directe și 497 răspunsuri indirecte, încorporate în răspunsurile altor EP (-178 nu au răspuns, din care 113 direct verificate și 65 – prin alte EP)	57.427	56.510	113.937 (inclusiv CNA)	Nu se includ SOSC MEd, SPPS, SIS, SSCS (nr secret)

ANEXA C.**Lista entităților publice restanțiere în transmiterea datelor despre informarea agenților publici**

1. Judecătoria Ceadâr-Lunga	37. s. Baimaclia, Căușeni	76. s. Soltănești, Nisporeni
2. Judecătoria Cahul	38. s. Chițcani, Căușeni	77. s. Vinători, Nisporeni
3. Judecătoria Comrat	39. s. Cremenciug, Căușeni	78. s. Bîrnova, Ocnița
4. Judecătoria Dubăsari	40. s. Gîsca, Căușeni	79. s. Dîngeni, Ocnița
5. Judecătoria Fălești	41. s. Pervomaisc, Căușeni	80. s. Lipnic, Ocnița
6. Judecătoria Grigoriopol	42. s. Plop Știubei, Căușeni	81. s. Bolohan, Orhei
7. Judecătoria Slobozia	43. s. Sălcuța, Căușeni	82. s. Bulăiești, Orhei
8. Judecătoria Soroca	44. s. Taraclia, Căușeni	83. s. Ciocîlteni, Orhei
	45. Cimișlia (primăria)	84. s. Crihana, Orhei
9. Consiliul Raional Orhei	46. s. Ciucur Mingir, Cimișlia	85. s. Mîrzești, Orhei
	47. Criuleni (primăria)	86. s. Seliște, Orhei
10. Municipiul Chișinău (primăria)	48. s. Jevreni, Criuleni	87. s. Teleșeu, Orhei
11. s. Grătiești	49. s. Alexeevca, Edineț	88. s. Vișcăuți, Orhei
12. Municipiul Comrat (primăria)	50. s. Burlănești, Edineț	89. Rîșcani (primăria)
13. s. Beșghioz, Comrat	51. s. Cupcini, Edineț	90. s. Coșcodeni, Sîngerei
14. s. Chiriet Lunga, Comrat	52. s. Tîrnova, Edineț	91. s. Alcedar, Șoldănești
15. s. Chirșova, Comrat	53. s. Bocani, Fălești	92. s. Bulboci, Soroca
16. s. Congaz, Comrat	54. s. Hîncești, Fălești	93. s. Holoșnița, Soroca
17. s. Copceac, Comrat	55. s. Logofteni, Fălești	94. s. Racovăț, Soroca
18. mun. Tighina (Bender), s. Proteagailovca	56. s. Natalievca, Fălești	95. s. Rublenița, Soroca
19. s. Roșcani, Anenii Noi	57. s. Pînzăreni, Fălești	96. s. Rudi, Soroca
20. s. Abaclia, Basarabeasca	58. s. Răuțel, Fălești	97. s. Vărăncău, Soroca
21. s. Bașcalia, Basarabeasca	59. s. Scumpia, Fălești	98. s. Bucovăț, Strășeni
22. s. Iserlia, Basarabeasca	60. s. Cuhureștii de Sus, Florești	99. s. Căpriana, Strășeni
23. s. Sadaclia, Basarabeasca	61. s. Cunicea, Florești	100. s. Ghelauza, Strășeni
24. s. Bulboaca, Briceni	62. s. Frumușica, Florești	101. s. Negrești, Strășeni
25. s. Coteala, Briceni	63. s. Ghindești, Florești	102. s. Lozova, Strășeni
26. s. Halahora de Sus, Briceni	64. s. Gura Căinarului, Florești	103. s. Recea, Strășeni
27. s. Giurgiulești, Cahul	65. s. Illiciovca, Florești	104. s. Scoreni, Strășeni
28. s. Lebedenco, Cahul	66. s. Japca, Florești	105. s. Tătărești, Strășeni
29. s. Tartaul de Salcie, Cahul	67. s. Mărculești, Florești	106. s. Codrul Nou, Telenești
30. s. Radeni, Călărași	68. s. Camenca, Glodeni	107. s. Condrătești, Ungheni
31. s. Țibirica, Călărași	69. s. Dușmani, Glodeni	108. s. Măcărești, Ungheni
32. s. Baimaclia, Cantemir	70. s. Mingir, Hîncești	109. s. Morenii Noi, Ungheni
33. s. Capaclia, Cantemir	71. s. Costești, Ialoveni	110. s. Negurenii Vechi, Ungheni
34. s. Cociulia, Cantemir	72. s. Tochile Răducani, Leova	111. s. Petrești, Ungheni
35. s. Stoianovca, Cantemir	73. s. Ciorești, Nisporeni	112. s. Zagarancea, Ungheni
36. s. Vișnirovca, Cantemir	74. s. Marinici, Nisporeni	113. s. Oxentea, Dubăsari
	75. s. Milești, Nisporeni	

OPINIA CENTRULUI NAȚIONAL ANTICORUPȚIE

pe marginea sesizării din 20.06.2014, depusă la Curtea Constituțională de deputații în Parlament
Vrenea Igor, Postoico Maria, Reșetnicov Artur și Balmoș Galina
completată de autori cu argumente prin suplimentul depus la 31.07.2014,

pe marginea Avizului *Amicus Curiae* a Comisiei de la Veneția din 15.12.2014 solicitat de către
Președintele Curții Constituționale în la 18.09.2014

în legătură cu

inițierea controlului constituționalității unor prevederi ale Legii nr.325/2013 privind testarea integrității profesionale (în partea ce ține de aplicarea testelor de integritate profesională în privința judecătorilor de la judecătoriile de toate nivelele și a celor de la Curtea Constituțională)

A. Considerații preliminare

1. Prezenta Opinie a Centrului Național Anticorupție (în continuare „CNA”) este întocmită în baza adresării Guvernului Republicii Moldova nr.15/3-26 din 27.01.2015 adresată CNA și Ministerului Justiției (în continuare „MJ”) prin care s-a solicitat examinarea repetată, de comun acord, a sesizării nr.43a/2014, completată suplimentar la data de 31 iulie 2014, a unui grup de deputați în Parlament privind controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale și prezentarea proiectului unic al opiniei Guvernului în termen restrâns. O solicitare în acest sens a fost înregistrată în adresa CNA din partea MJ cu nr.03/575 din 28.01.2015.

2. La 23 decembrie 2013, Parlamentul RM a adoptat Legea nr.325 privind testarea integrității profesionale (în continuare „Legea 325/2013”), publicată în Monitorul Oficial nr.35-41/73 din 14 februarie 2014. Prevederile legii au intrat în vigoare pentru angajații CNA și ai Serviciului de Informații și Securitate (în continuare „SIS”) în momentul publicării, iar în privința celorlalți agenți publici care cad sub incidența ei – din 14 august 2014.

3. Înainte de intrarea în vigoare a Legii 325/2013 în privința majorității agenților publici la care se referă, la data de 20 iunie 2014, un grup de deputați din Parlament – G. Balmoș, M. Postoico, A. Reșetnicov și I. Vrenea au sesizat Curtea Constituțională, solicitând „*exercitarea controlului constituționalității sintagmelor „Curtea Constituțională” și „instanțele judecătorești de toate nivelele” din Anexa la Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale*”. Argumentele prezentate în sesizarea inițială au fost completate cu argumente noi, expuse în suplimentul din 31 iulie 2014, în care s-a subliniat că „*sintagmele „Curtea Constituțională” și „instanțele judecătorești de toate nivelele” din Anexa la Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale, contravin Constituției Republicii Moldova, dar și art.6 și art.8 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, și urmează a fi declarate neconstituționale*”.

4. Poziția CNA cu privire la sesizarea nr.43a/2014 este că cerințele invocate de autori sunt nefondate, deoarece urmăresc declararea neconstituționalității aplicării Legii 325/2014 în privința judecătorilor de la instanțele judecătorești de toate nivelele și a judecătorilor Curții Constituționale, categorii de persoane care nu cad sub incidența legii. Din aceste considerente, sesizarea nr.43a/2014 urmează a fi respinsă de către Înalta Curte.

B. Domeniul de aplicare al Legii nr.325/2013 privind testarea integrității profesionale

5. Articolul 2 al Legii nr.325/2013 prevede că scopul realizării testării integrității profesionale este: a) asigurarea integrității profesionale, prevenirea și combaterea corupției în cadrul entităților publice; b) verificarea modului de respectare de către agenții publici a obligațiilor și atribuțiilor de serviciu, precum și a regulilor de conduită; c) identificarea, evaluarea și înlăturarea vulnerabilităților și a riscurilor care ar putea determina sau favoriza actele de corupție, actele conexe corupției sau faptele de comportament corupțional; d) neadmiterea unor influențe necorespunzătoare în exercitarea obligațiilor sau atribuțiilor de serviciu ale agenților publici.

6. Articolul 4 al Legii nr.325/2014 definește „*testul de integritate profesională*” în felul următor: „*crearea și aplicarea de către testor a unor situații virtuale, simulate, similare celor din activitatea de serviciu, materializate prin operațiuni disimulate, condiționate de activitatea și comportamentul agentului public testat, în vederea urmăririi pasive și stabilirii reacției și a conduitei agentului public testat*”, iar „*agenții publici*” ca „*angajații entităților publice prevăzute în anexa care face parte integrantă din prezenta lege*”. Anexa legii conține „*entitățile publice ai căror angajați se supun testării cu privire la integritatea profesională*” și include – în partea relevantă pentru obiectul sesizării 43a/2014 – „*Curtea Constituțională*” și „*Instanțele judecătorești de toate nivelele*”.

7. După cum este formulată definiția agenților publici în art.4 și după cum este intitulată Anexa la Legea 325/2013, persoanele numite în funcții publice de către alte autorități publice centrale, fără a avea raporturi de muncă cu entitățile publice enumerate în Anexa, magistrații din cadrul instanțelor de judecată de drept comun și cei de la Curtea Constituțională nu se încadrează în definiția formală a „*agenților publici*” ce cad sub incidența legii, deoarece nu sunt „*angajații entităților publice*” respective.

8. Confuzia aparentă că Legea 325/2013 ar fi aplicabilă judecătorilor, în care s-au aflat autorii sesizării nr.43a/2014, putea fi generată de diferențele existente în noțiunea de „*agenții publici*” din proiectul legii promovat până în prima lectură în Parlament și cea efectiv adoptată de Parlament în lectura a două. Mai mult ca atât, în versiunea sa inițială, proiectul a fost supus dezbaterilor publice timp de mai bine de jumătate de an, fiind vehiculată intenția explicită a autorilor proiectului de a aplica prevederile legii inclusiv în privința judecătorilor, însuși proiectul fiind promovat în cadrul implementării acțiunilor planificate întru realizarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016. Astfel, în textul proiectului legii unele prevederi ale căreia fac obiectul sesizării 43a/2014, art.4 conținea următoarea definiție: „*agenți publici – persoanele care își desfășoară activitatea în cadrul entităților publice, prevăzute în Anexa la prezenta lege*” iar Anexa legii inițial se numea: „*Entitățile publice, agenții publici ai cărora cad sub incidența Legii privind testarea integrității profesionale*”.

9. Pe când judecătorii sînt cu siguranță *persoane care își desfășoară activitatea în cadrul entităților publice, prevăzute în Anexă*, ei nu sunt și *angajații entităților publice prevăzute în Anexă*. Prin urmare, reiterăm că sesizarea nr.43a/2014 contestă constituționalitatea aplicării prevederilor Legii 325/2013 față de o categorie – judecătorii – cărora legea oricum nu li se aplică.

10. Începînd cu 14 august 2014, de cînd CNA a demarat activitatea propriu-zisă de testare a integrității profesionale a agenților publici, teste de integritate profesională în privința judecătorilor

din cadrul instanțelor de judecată de toate nivelele și a judecătorilor Curții Constituționale nu au fost planificate.

C. Încercările CNA de a extinde definiția legală de „agenți publici”

11. Din momentul publicării Legii 325/2013 în Monitorul Oficial, pentru CNA a devenit clar că legea în vigoare are un câmp de aplicare mai îngust decât cel discutat public și decât cel argumentat în nota informativă ce a însoțit proiectul. Interpretarea *stricto sensu* nu permitea încadrarea judecătorilor ca și subiecți ai legii. Pentru a evita neînțelegerile și criticile pe care le putea atrage CNA prin neaplicarea testelor către judecători, au fost întreprinse mai multe măsuri legale pentru a obține extinderea noțiunii de „*agenți publici*”.

12. Prin scrisoarea nr.06/854 din 10 martie 2014, CNA a solicitat Parlamentului Republicii Moldova și Comisiei juridice pentru numiri și imunități asigurarea aplicării corecte a prevederilor referitoare la testarea integrității profesionale și, în conformitate cu prevederile alin.(2) art.43 al Legii nr.780/2001 privind actele legislative, interpretarea oficială a noțiunii de „*agent public*” în sensul extinderii acesteia asupra categoriilor de funcții publice deținute în virtutea numirii și nu a angajării lor de către entitățile publice. Lista funcțiilor publice care se obțin în rezultatul numirii a fost anexată la scrisoare, în ea fiind incluse, *inter alia*, și funcțiile de judecători ai judecătorilor și ai Curții Constituționale, precum și alte funcții, precum miniștri, viceministri, directori generali și adjuncți ai autorităților administrative centrale etc. (a se vedea Anexa nr. 1 la prezenta Opinie). Aceste adresări au rămas fără un răspuns oficial.

13. La 28 mai 2014, apoi la 26 august 2014 CNA a făcut publică inițiativa sa de modificare și completare a Legii 325/2013, precum și a altor acte legislative, elaborată cu scopul ajustării cadrului legislativ la prevederile Legii 325/2013, dar și pentru a modifica noțiunea de „*agenți publici*” după cum urmează: „*funcționarii publici, inclusiv funcționarii publici cu statut special, militarii, persoanele cu funcții de demnitate publică, angajatul autorităților publice autonome sau de reglementare, al întreprinderilor de stat sau municipale, al altor persoane juridice de drept public, angajatul din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică, precum și alte persoane ce prestează servicii publice entităților publice prevăzute în anexa care face parte integrantă din prezenta lege, în privința cărora legislația prevede mecanismul de tragere la răspundere disciplinară*”²³. În formula propusă, judecătorii s-ar fi încadrat la categoria persoanelor cu funcții de demnitate publică a entităților publice prevăzute în anexă (judecătorii de toate nivelele), în privința cărora există mecanismul atragerii la răspundere disciplinară. Proiectul propunea modificarea corespunzătoare și a legilor prin care se reglementează statutul judecătorilor și procedura atragerii lor la răspundere disciplinară.

14. Totodată, proiectul a propus excluderea Curții Constituționale din lista entităților publice incluse în anexa Legii 325/2013, pe motiv că aceasta, în virtutea specificului domeniului de competență, interacționează cu un cerc închis de persoane de rang înalt, fiind imposibilă simularea unei situații virtuale de către un testor.

15. Proiectul promovat de către CNA nu a fost adoptat de Guvern și Parlament, astfel încât, Legea 325/2013 continuă să rămână inaplicabilă judecătorilor.

D. Expertizarea Legii 325/2013 de către Consiliul Europei înainte și după adoptare

²³ <http://cna.md/ro/proiecte-elaborate>

16. Potrivit Planului de acțiuni privind onorarea angajamentelor Republicii Moldova față de Consiliul Europei, adoptat prin Hotărârea Parlamentului nr.190 din 12.07.2012, Republica Moldova urmează să supună expertizei Consiliului Europei proiectele de legi în domeniul judiciar, a democrației locale etc., înainte de adoptarea finală.

17. Legea 325/2013 a făcut obiectul expertizelor oferite de structurile Consiliului Europei de patru ori.

18. Primele două expertize au fost oferite la 8 și 28 ianuarie 2013 la solicitarea MJ, înainte de adoptarea legii, pe marginea proiectului care acoperea judecătoria ca subiecți ai testelor de integritate profesională. Expertizele în cauză au fost furnizate de către Directoratul General pentru drepturile omului și statul de drept din cadrul Secretariatului general al Consiliului Europei, una referindu-se la tot conceptul proiectului legii testării integrității profesionale, iar cealaltă – doar la posibilitatea aplicării proiectului în privința judecătorilor și procurorilor (a se vedea în Anexa nr. 2 expertizele experților Consiliului Europei).

19. Încă două expertize au fost solicitate după adoptarea Legii 325/2014, în versiunea în care judecătoria au fost excluși ca subiecți ai testelor de integritate profesională. Aceste expertize au fost solicitate în septembrie 2014, una din ele de către CNA prin intermediul Proiectului de Facilitare a Parteneriatului Estic al Consiliului Europei “Buna Guvernare și Lupta Împotriva Corupției”, iar cealaltă a fost solicitată de către Curtea Constituțională Comisiei de la Veneția. La 13 și 19 decembrie 2014 au fost emise expertizele în cauză. Avizul *Amicus Curiae* a fost solicitat Comisei de la Veneția în ipoteza că Legea 325/2013 se aplica judecătorilor, iar expertiza solicitată Proiectului de Facilitare a Parteneriatului Estic al Consiliului Europei – în ipoteza că acestora nu li se aplică, dar ar putea să li se aplice în cazul operării respectivelor modificări în legislație.

- **Expertiza din 8 ianuarie 2013 pe marginea proiectului Legii 325/2013 (care acoperea judecătoria ca subiecți ai testelor)**

20. Prima expertiză a Consiliului Europei pe marginea proiectului legii vizate a fost oferită de către Secretariatul General al Consiliului Europei, Directoratul General pentru Drepturile Omului și Statul de Drept, la 8 ianuarie 2013²⁴, în concluziile căreia se menționează:

”7. CONCLUZII

Pentru conformitatea cu normele internaționale, putem face următoarele observații:

Testarea integrității:

- a) **Eficacitate contra corupției:** *Măsura reflectă exemple de testare țintită și aleatorie, după cum au fost desfășurate cu succes în Statele Unite, Marea Britanie și Georgia. OCDE, OSCE, UNODC, Banca Mondială și Transparency International au recunoscut testarea țintită și testarea aleatorie ca instrument foarte eficient contra corupției.*
- b) **Controlul judiciar** - *articolul 13 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEADOLF): Articolul 15 alineatul (2) din proiectul de Lege cu privire la testarea integrității profesionale pare că limitează controlul judiciar la sancțiunile disciplinare. Nu poate fi exclus faptul că nu numai sancțiunea viitoare, ci și testarea în sine, ar încălca drepturile funcționarilor publici, în special la viața privată (articolul 8 din CEADOLF). Prin urmare, articolul 15 alineatul (2) din proiectul de lege ar trebui re-examinat în temeiul articolului 13 din CEADOLF, precum și posibilitatea de a contesta testarea în instanța de judecată, în măsura în care ea afectează drepturile individuale.*

Acesta este singurul aspect al proiectului de Lege cu privire la testarea integrității profesionale care, evident, necesită reexaminare. Toate următoarele aspecte se referă, probabil, mai degrabă la aplicarea proiectului de lege.

²⁴ http://www.coe.md/images/stories/Articles/Expertises_and_reports/2013.01_eccu-bo-2_2012-moldova-th_ro.pdf

- c) **Agentul provocator** - articolul 6 din CEADOLF: În ceea ce privește **acordul** funcționarului public să fie supus programului de testare, testarea acestuia, în limitele legale, nu ar interveni în dreptul său la procesul echitabil. Astfel, agenții sub acoperire îl pot instiga la comiterea infracțiunilor de corupție, atât timp cât instigarea nu este „excesivă”, după cum prevede articolul 6 alineatul (2) litera g) din proiectul de Lege cu privire la testarea integrității profesionale.

Ar putea exista funcționari publici care **nu-și vor da acordul** la programul de testare și care vor fi supuși sancțiunilor disciplinare pentru rezultate negative. Există argumente precum că agenții sub acoperire pot să-i instige la comiterea infracțiunilor de corupție și pe funcționarii care nu și-au dat acordul, atât timp cât instigarea nu este „excesivă” (articolul 6 alineatul (2) litera g) din proiectul de Lege cu privire la testarea integrității profesionale). În orice caz, un scenariu care nu ar ridica definitiv vreo obiecție ar fi să se aștepte până când funcționarul public începe să dea semne că cere mită; testatorul ar putea, apoi, pas cu pas să-l urmărească pe funcționar, deoarece acesta și-ar fi afișat deja predispoziția pentru corupție.

- d) **Viața privată** - articolul 8 din CEADOLF: Dreptul la viața privată ar putea să nu fie aplicabil testării integrității la locul de muncă. Chiar dacă ar fi aplicabil, în ceea ce privește **acordul** funcționarului public să fie supus programului de testare, testarea acestuia, în limitele legale, nu ar interveni în dreptul său la viața privată.

Dacă funcționarii publici **nu-și dau acordul** la programul de testare, în anumite cazuri, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO) prevede argumente puternice de ce testarea acestora ar respecta, oricum, dreptul acestora la viața privată: testarea se limitează la sfera lor profesională; toți funcționarii ar ști din timp despre posibilele testări; adițional, testele nu ar servi anchetei penale, dar ar viza numai procedurile disciplinare. În plus, funcționarii publici trebuie să consimtă, în anumite limitări, la drepturile lor umane. Cu toate acestea, CEDO încă nu a judecat în mod special cu privire la testarea disciplinară a funcționarilor publici. Prin urmare, rămâne un risc ce trebuie gestionat, și anume, acela că CEDO ar putea ridica probleme în legătură cu testarea funcționarilor publici care au obiecții față de această măsură. Aspectul cel mai important, în acest context, ar putea fi lipsa unui organ de control pentru supravegherea ex-ante sau ad-hoc a testării integrității, cum ar fi un judecător de instrucție care ar aproba Planul de testare și executarea lui sau o comisie parlamentară care ar activa în condiții de confidențialitate. Pe lângă aceasta, ar trebui să se desfășoare controlul judiciar ex post al articolului 8, după cum este cazul articolului 13 din CEADOLF. Un control mai riguros ar reduce riscul rămas de nerespectare a CEADOLF.”

- **Expertiza din 28 ianuarie 2013 pe marginea proiectului Legii 325/2013 (care acoperea judecătorii ca subiecți ai testelor)**

21. A doua expertiză a Consiliului Europei pe marginea proiectului legii vizate, la fel oferită de către Secretariatul General al Consiliului Europei, Directoratul General pentru Drepturile Omului și Statul de Drept, și care examinează separat oportunitatea aplicabilității proiectului legii în privința judecătorilor și procurorilor, a fost emisă la 28 ianuarie 2013²⁵, menționează următoarele:

” D) Comentarii la Proiectul de lege cu privire la “Testarea integrității profesionale”

Un aviz separat pe marginea acestui proiect de lege a fost elaborat de către Secretariatul Consiliului Europei și este destul de bine formulat și argumentat. Există o experiență largă a mai multor instituții care demonstrează că astfel de mijloace de testare "sub acoperire" sînt eficiente și contribuie la o reducere rapidă și considerabilă a infracțiunilor în domeniul corupției.

Concluzii privind conformitatea modificărilor propuse cu standardele europene și internaționale, în special cu drepturile ce cad sub incidența Convenției Europene a drepturilor omului, sunt pe deplin

împărtășite. În principiu, nu există nici o obiecție să se aplice astfel de teste, inclusiv și judecătorilor. Într-adevăr sunt unele îngrijorări cu privire la o anumită lipsă de control.

În ceea ce privește judecătorii și sistemul judiciar, acest ultim punct are o greutate specială pentru că ar putea exista un impact asupra independenței justiției. Prin urmare, se recomandă implicarea Consiliilor Superioare în elaborarea conceptelor generale ale acestui test și – datorită faptului că informațiile ex-post pot fi contraproductive la acest mod special de testare - un organ independent, numit de către Consiliile Superioare, ar trebui să fie informat și să poată contesta un test în cazul în care unele reguli sau drepturi sunt încălcate. În urma aceluiași considerări cu privire la modificările aduse legii privind testarea la poligraf, constat o situație problematică atunci când toate competențele aparțin în exclusivitate Centrului Național Anticorupție, Serviciului de Informații și Securitate, fără participarea sau de controlul din partea sistemului judiciar.”

- **Avizul Amicus Curiae din 13 decembrie 2014 pe marginea unor prevederi ale Legii 325/2013 adoptate (inaplicabilă judecătorilor, ca subiecți ai testelor)**

22. La 18 septembrie 2014, Președintele Curții Constituționale a solicitat Comisiei de la Veneția un aviz *Amicus Curiae* pe marginea sesizării 43a/2014.

23. În par.7 al avizului *Amicus Curiae* al Comisei de la Veneția, adoptat în cadrul plenarei 101 din 12-13 decembrie 2014, se menționează următoarele:

”OBSERVAȚII GENERALE

7. Prezentul Aviz *amicus curiae* se bazează pe prezumția că Legea nr.325 cu privire la testarea integrității (în continuare - „Legea nr.325”) se aplică în privința judecătorilor, după cum este specificat în scrisoarea de solicitare. „Centrul Național Anticorupție” (în continuare „CNA”) a informat Comisia de la Veneția că această Lege nu se aplică în privința judecătorilor, dar că pe viitor se preconizează introducerea unei categorii noi, cea a judecătorilor, în cadrul definiției „agenți publici” din Legea nr.325, și, în același timp, să se elimine referința la Curtea Constituțională din anexa nr. 1 la această Lege. Pe de altă parte, solicitarea Președintelui Curții Constituționale a Republicii Moldova, precum și sesizarea depusă de deputații în Parlament cu referire la Legea nr.325, care a servit temei pentru solicitarea de față, presupune că Legea se aplică, de asemenea, în privința judecătorilor. Comisia de la Veneția nu-și propune să stabilească domeniul de aplicare a acestei Legi în acest sens. Comisia de la Veneția admite solicitarea Președintelui Curții Constituționale drept punct de pornire și prezintă avizul *amicus curiae* în ipoteza că Legea nr.325 se aplică judecătorilor din instanțele de drept comun și celor de la Curtea Constituțională.”

24. Fără a da aprecieri dacă Legea 325/2013 – în versiunea oficială română adoptată de Parlament – se aplică sau nu judecătorilor, Comisia de la Veneția a emis avizul în ipoteza că prevederile legii s-ar aplica judecătorilor și, tot în aceeași ipoteză, Comisia, în par.15, a specificat expres că avizul emis vizează exclusiv poziția judecătorilor în raport cu prevederile Legii 325/2013, adică, cele expuse în cadrul avizului nu sunt valabile pentru alte categorii de agenți publici.

25. Urmînd ipoteză incertă pentru Comisia de la Veneția, enunțată în par.7 al avizului, și anume că Legea 325/2013 este sau nu aplicabilă de fapt judecătorilor, Avizul *Amicus Curiae* culminează cu un set de concluzii nefavorabile pentru aplicarea testelor de integritate profesională în privința judecătorilor de drept comun și a celor de la Curtea Constituțională, în cazul în care acestora nu le sunt asigurate garanții suplimentare (par.85-98).

26. CNA este de părere că necesitatea unor garanții adiționale pentru judecători, după cum au fost evocate în Avizul *Amicus Curiae* a Comisiei de la Veneția, vor sta la bază îmbunătățirii calității proiectului de lege pregătit de CNA de modificare și completare a Legii 325/2013 și pentru ajustarea cadrului legal la prevederile legii-cadru, în partea ce ține de extinderea aplicabilității acesteia magistraților.

- **Expertiza din 19 decembrie 2014 pe marginea Legii 325/2013 adoptate (inaplicabilă judecătorilor, ca subiecți ai testelor)**

27. La 29 septembrie 2014, CNA a solicitat Consiliului Europei, prin intermediul Proiectului de Facilitare a Parteneriatului Estic al Consiliului Europei “Buna Guvernare și Lupta Împotriva Corupției”, efectuarea unei expertize repetate pe marginea Legii 325/2013 în versiunea adoptată de Parlament, avînd în vedere devierile de la proiectul legii care a fost expertizat.

28. În expertiza din 19 decembrie 2014²⁶, au fost oferite răspunsuri la mai multe întrebări formulate experților de către CNA, printre care și un răspuns referitor la respectarea garanțiilor de independență ale judecătorilor, în ipoteza în care, pe viitor, testele de integritate profesională vor fi extinse și în privința judecătorilor:

”7. TESTELE DE INTEGRITATE ȘI INDEPENDENȚA JUDECĂTORILOR

Ar încalca, în principiu, testele de integritate independența judecătorilor, dacă acestea ar deveni aplicabile lor în viitor?

7.1 . Definiția internațională

Independența judecătorilor este definită la nivel internațional în felul următor:

*“În **procesul decizional**, judecătorii ar trebui să fie independenți și să poată acționa fără restricții, influență improprie, ispite, presiuni, amenințări sau ingerințe directe sau indirecte, din orice loc sau din orice motiv. Legislația trebuie să prevadă sancțiuni împotriva persoanelor care încearcă să-i influențeze pe judecători în oricare din modurile expuse mai sus. Judecătorii trebuie să dispună de libertate nestîngherită pentru a **judeca cazurile în mod imparțial**, în conformitate cu conștiința lor și cu interpretarea proprie a faptelor, precum și în conformitate cu reglementările legislației în vigoare. Judecătorii nu trebuie să fie obligați să raporteze elementele de fond ale cazurilor lor nimănui din afara sistemului judiciar.”*²⁷

*Astfel, independența **nu** protejează judecătorii în calitate de **persoane**, ci doar independența lor **decizională**. Prin urmare, în conformitate cu standardele internaționale, judecătorii pot avea imunitate în legătură cu aprobarea deciziilor lor, dar nu și în calitate de privilegiu personal împotriva oricăror infracțiuni pe care le comit în afara procesului decizional; în formularea Comisiei de la Veneția:*

*“Pentru acest scop, judecătorii trebuie să aibă imunitate funcțională – și doar funcțională (imunitate față de urmărirea penală pentru acte comise în exercitarea funcției lor, cu excepția infracțiunilor intenționate, spre ex., luarea de mită).”*²⁸

*Independența judecătorilor servește unui singur scop: asigurarea unui proces echitabil **cetățenilor**. Astfel, Articolul 6 al Convenției Europene privind Drepturile Omului include formularea “o instanță de judecată independentă și imparțială” în caracteristicile principale ale unui proces echitabil. În*

²⁶ <http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/economiccrime/corruption/projects/eap-coe%20facility/Technical%20Paper/TP%20CrimCode%20Moldova%20II%2014%2012%2019a.pdf>

²⁷ Recomandarea (94)12 Comitetului de Miniștri ai Statelor Membre cu privire la Independența, Eficiența și Rolul Judecătorilor – Principiul I.2.d), <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=524871&>.

²⁸ Comisia Europeană pentru Democrație prin Lege (Comisia de la Veneția) CDL-AD(2010)004, Raport privind independența sistemului judecătoresc, Partea I-a: Independența judecătorilor, la nr. 56 f., [www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdfid=CDL-AD\(2010\)004-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdfid=CDL-AD(2010)004-e); a se vedea de asemenea: Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE), Opinia nr 1 (2001) a Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) spre atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind standardele referitoare la independența sistemului judiciar și inamovibilitatea judecătorilor, par. 11-12, <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CCJE%282001%29OP1&Sector=secDGH&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=FEF2E0&BackColorIntranet=FEF2E0&BackColorLogged=c3c3c3>.

mod similar, în Recomandarea Consiliului Europei “cu privire la independența, eficiența și responsabilitățile judecătorilor” se constată:

“Independența externă a judecătorilor nu constituie o prerogativă a privilegiului acordat în interesul propriu al judecătorilor, ci în interesul supremației legii și persoanelor care caută și așteaptă dreptate imparțială.”²⁹

7.2 Testele de integritate ca protecție a independenței

Mituirea constituie probabil cea mai mare amenințare pentru aprobarea deciziilor independente ale judecătorilor: O mită pune independența judecătorilor corupți în vânzare. Judecătorii corupți negociază independența lor pentru bani și se supun instrucțiunilor celor care dau mită. Testele de integritate se axează pe eliminarea sau reducerea substanțială a numărului incidentelor de mituire. Prin urmare, acestea **protejează independența** instanțelor de judecată și pot restabili un sistem în care cetățenii să se bucure de dreptul lor la un judecător imparțial.

7.3 Încalcă testele de integritate independența?

Testele de integritate nu-l pot forța niciodată pe un judecător să-și schimbe decizia. Chiar dacă testele de integritate ar merge atât de departe încât să ofere o mită, aceasta nu s-ar ridica la orice influență necuvenită asupra imparțialității judecătorilor. Astfel de oferte de mită sub acoperire ar fi totdeauna “false” și nu ar fi folosite pentru a influența în mod real rezultatul unui proces de judecată. Prin urmare, testele de integritate nici măcar nu abordează chestiunea ce ține de independența judecătorilor.

Judecătorii au nevoie de un anumit grad de **confidențialitate** atunci când examinează un caz concret, cum ar fi o cameră cu ușile închise. Astfel de confidențialitate le-ar ajuta de asemenea să găsească o decizie în mod independent. Însă nu există astfel de confidențialitate atunci când judecătorii comunică cu partidele. Dimpotrivă, în legătură cu imparțialitatea lor și cu echitatea procedurii judiciare, astfel de comunicare se presupune că trebuie să fie **transparentă**, dacă nu și interzisă în general.³⁰ Prin urmare, orice înregistrare în timpul testelor de integritate efectuată de părțile instanței de judecată nu ar putea aduce atingere independenței judecătorilor.”

E. Pertinența argumentelor autorilor sesizării 43a/2014 din 20.06.2014 și a suplimentului din 31.07.2014

29. Reieșind din cele expuse *supra*, prezentăm în continuare comentarii pe marginea conținutului sesizării 43a/2014.

• Comentarii pe marginea compartimentului „II – Obiectul sesizării”

30. Autorii sesizării menționează că Legea 325/2013 a fost adoptată “sub paravanul luptei cu corupția” și că în formula în care Anexa la Legea 325/2013 expres vizează printre entitățile publice supuse testării integrității profesionale Consiliul Superior al Magistraturii, colegiile și organele din subordinea acestuia, Curtea Constituțională și instanțele judecătorești de toate nivelele – nu este asigurat un echilibru necesar al puterilor într-un stat democratic, riscând să afecteze serios independența sistemului judiciar.

31. Reiterăm că autorii sesizării 43a/2014 se află în eroare cu privire la subiecții cărora legea dată le este aplicabilă, și anume angajaților entităților publice menționate, și nu corpului judecătoresc care, deși, activează în cadrul respectivelor entități publice, nu este și nu poate fi asimilat de nici o manieră angajaților acestor instanțe.

²⁹ Recomandarea Comitetului de Miniștri ai Statelor Membre Rec(2010)12 din 17 noiembrie 2010, <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1707137>.

³⁰ A se vedea, spre exemplu, Larry Campagna, “Interzicerea Comunicărilor Ex Parte de către Funcționarii Curții de Apel”, Avocatul Fiscal Practic/Practical Tax Lawyer 16 (2002).

32. Implementarea testării integrității profesionale este recomandată ca un instrument anticorupție înalt eficient în diverse ghiduri și compilații de bune practici elaborate de către organizații internaționale cu renume, cum ar fi: Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), Banca Mondială, Fondul Monetar Internațional (FMI), Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), Organizația Națiunilor Unite (ONU), Organizația ONU de Luptă împotriva Drogurilor și Criminalității (UNODC) și Transparency International (TI):

OCDE, „Gestionarea conflictelor de interese în sectorul public”:

„[T]estul de integritate poate fi un puternic instrument specializat de depistare a corupției”³¹.

OSCE, „Cele mai bune practici în combaterea corupției”:

„Testarea integrității a apărut acum ca un instrument deosebit de util pentru curățarea de forțele de poliție corupte - și pentru a le păstra curate.”³²

Ghidul ONU privind măsurile practice de combatere și prevenire a corupției pentru procurori și anchetatori”:

„Acum este clar că nu este suficient numai de „curățat” un domeniu de corupție, atunci când apar probleme. Mai degrabă, trebuie dezvoltate sisteme care să garanteze că situația nu se va repeta și nu va luneca într-o corupție sistemică. Asume în domeniul esențial al follow-up-ului și monitorizării își gasește, într-adevăr, sensul testarea integrității.”³³

„Instrumentarul UNODC de prevenire și combatere a corupției”:

„Este unul dintre cele mai eficiente instrumente de eradicare a practicilor corupționale în serviciile guvernamentale, într-un timp extrem de scurt. În special, în cazuri de corupție larg-răspândită și a unui nivel scăzut de încredere a publicului; este unul dintre cele câteva instrumente care pot promite rezultate imediate și contribui la restabilirea încrederii în administrația publică”³⁴.

Banca Mondială, „Prevenirea corupției în organele de urmărire penală: Înțelegerea și managementul integrității”:

„Testarea integrității „poate fi un puternic instrument de depistare a corupției”

TI, „Cartea Sursă TI 2000. Confruntarea corupției: Elementele Sistemului Național de Integritate” recomandă extinderea aplicabilității testării integrității și la alte tipuri de angajați publici, inclusiv judecători:

„Acest concept nu trebuie limitat doar la activitatea poliției. În unele țări au fost utilizate camere ascunse în cadrul proceselor penale de monitorizare a activităților ilicite desfășurate în camera de consiliu (sau birourile private) ale judecătorilor, captând tranzacțiile corupte dintre judecători și reprezentanții profesiilor juridice. Prin urmare, tehnica „testării integrității” ar putea fi dezvoltată și în contextul testării integrității judiciare. De asemenea, ea pare să aibă un potențial de utilizare și în alte domenii ale sectorului public implicat în tranzacții directe cu publicul, în special domeniul vamal”³⁵

31. Deși a apărut pentru prima dată în SUA, fiind aplicat în rândul poliției încă din anii '80, deja în anul 2000 în ghidurile de bune practici se recomanda extinderea aplicabilității testării integrității și la alte tipuri de angajați publici. Deși în majoritatea țărilor testarea integrității profesionale se implementează în rândul poliției, există țări în care a fost extinsă și în alte domenii publice. Cu titlu

³¹ 2005, pagina 68 („Politica pentru testarea integrității”),
www.oecd.org/gov/fightingcorruptioninthepublicsector/49107986.pdf.

³² 2005, pagina 68 („Politica pentru testarea integrității”),
www.oecd.org/gov/fightingcorruptioninthepublicsector/49107986.pdf.

³³ 2004, paginile 91-97 („Testarea integrității”),
www.unodc.org/pdf/corruption/publications_handbook_prosecutors.pdf.

³⁴ Versiunea a 3-a, 2004, pagina 396, www.unodc.org/documents/corruption/publications_toolkit_sep04.pdf.

³⁵ 2000, Jeremy Pope, capitolul 20, pag.192 (versiunea engleză)
<http://archive.transparency.org/publications/sourcebook>

de exemple pot fi aduse Ungaria și Georgia. Astfel, în Ungaria testarea integrității profesionale a fost extinsă de la poliție și la domeniile vamal, fiscal, situații excepționale, iar în Georgia, tehnica petiționarului misterios (agentul provocator al statului) a fost pusă la dispoziția întregului sector public, precum și oferit ca instrument chiar și în sectorul privat.

- **Comentarii pe marginea Compartimentului „III – Cadrul normativ pertinent”**

32. Chiar dacă se aflau în eroare cu privire la aplicabilitatea Legii 325/2013 față de judecători, autorii sesizării nu au oferit integral cadrul normativ pertinent ce se referă la integritatea și etica judecătorilor, ca cea mai importantă parte a independenței lor.

33. Astfel, din Legea 554/1995 cu privire la statutul judecătorului urma să se rețină și art.6, 10, 15, 20 și 23, precum și să fie invocate art.14 și 15 din Codul de etică al judecătorului, aprobat prin Hotărîrea Consiliului Superior al Magistraturii nr.366/15 din 29 noiembrie 2007:

Lege cu privire la statutul judecătorului nr. 544-XIII din 20.07.1995

Articolul 6. Condiții pentru a candida la funcția de judecător

(1) La funcția de judecător poate candida persoana cu o reputație ireproșabilă, care deține cetățenia Republicii Moldova, are domiciliul în țară și întrunește următoarele condiții:

- a) are capacitate de exercițiu;
- b) are diplomă de licențiat în drept sau echivalentul acesteia;
- c) a absolvit Institutul Național al Justiției sau are vechimea în muncă prevăzută la alin.(2);
- d) nu are antecedente penale;
- e) cunoaște limba de stat;
- f) corespunde cerințelor de ordin medical pentru exercitarea funcției;
- g) a fost supusă testării cu utilizarea detectorului comportamentului simulat (poligrafului).

(2) Se consideră vechime în muncă care oferă persoanei dreptul de a candida la funcția de judecător activitatea acesteia pe parcursul ultimilor 5 ani în calitate de judecător sau judecător-asistent al Curții Constituționale, judecător în instanțele internaționale, procuror, profesor de drept titular în instituțiile de învățământ superior acreditate, avocat, asistent judiciar sau grefier.

(3) Persoanele care au vechimea în muncă prevăzută la alin.(2), cu excepția judecătorilor în instanțele internaționale și a judecătorilor Curții Constituționale, susțin un examen în fața Comisiei de absolvire a Institutului Național al Justiției conform procedurii și condițiilor prevăzute de [Legea nr.152-XVI din 8 iunie 2006](#) privind Institutul Național al Justiției.

(4) Se consideră că nu are reputație ireproșabilă, în sensul alin.(1), și nu poate candida la funcția de judecător persoana care:

- a) are antecedente penale, inclusiv stinse, sau a fost absolvită de răspundere penală printr-un act de amnistie sau de grațiere;
- b) a fost concediată din organele de drept din motive compromițătoare sau a fost eliberată, din aceleași motive, din funcțiile specificate la alin.(2);
- c) **are un comportament incompatibil cu normele Codului de etică al judecătorilor sau desfășoară activitate incompatibilă cu normele acestui cod.**

(5) Poate candida la funcția de judecător al curții de apel sau de judecător al Curții Supreme de Justiție persoana cu o vechime în muncă în funcția de judecător de cel puțin 6 ani și, respectiv, 10 ani.

(6) Poate fi numită judecător militar persoana care întrunește condițiile prevăzute la alin.(1) și are calitatea de ofițer activ. Persoanelor care nu au calitatea de ofițer activ li se atribuie grade militare.

Articolul 10. Selectarea și criteriile de selectare a candidaților la funcția de judecător

(1) Procesul de selectare a candidaților la funcția de judecător se desfășoară potrivit unor criterii obiective bazate pe merit, ținând seama de pregătirea profesională, de integritatea, capacitatea și eficiența candidaților.

(2) Candidații la funcția de judecător sînt selectați de colegiul pentru selecția și cariera judecătorilor în temeiul prezentei legi, al [Legii nr.154 din 5 iulie 2012](#) privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor și al regulamentelor Consiliului Superior al Magistraturii.

Articolul 15. Obligațiile judecătorilor

(1) Judecătorii sînt obligați:

- a) să fie imparțiali;
- b) să asigure apărarea drepturilor și libertăților persoanelor, onoarei și demnității acestora;
- c) să respecte întocmai cerințele legii la îndeplinirea justiției și să asigure interpretarea și aplicarea uniformă a legislației;
- d) **să se abțină de la fapte care dăunează intereselor serviciului și prestigiului justiției, care compromit cinstea și demnitatea de judecător, provoacă îndoieli față de obiectivitatea lor;**
- e) **să respecte prevederile Codului de etică al judecătorului;**
- f) să nu divulge secretul deliberării, informațiile obținute în ședință închisă, precum și datele urmăririi penale;
- f¹) **să declare actele de corupție și actele conexe acestora, faptele de comportament corupțional, care i-au devenit cunoscute în exercitarea atribuțiilor de serviciu;**
- g) să depună declarația cu privire la venituri și proprietate;
- h) să depună declarația de interese personale;
- i) să-și verifice starea de sănătate în condițiile prevăzute la art.6¹.

(2) În cazul în care a fost admisă comunicarea sau tentativa de comunicare interzisă a unui participant la proces sau a altor persoane, inclusiv a persoanelor cu funcții de demnitate publică, cu judecătorul în circumstanțele prevăzute la art.8 alin.(3¹), judecătorul este obligat să informeze în scris, în aceeași zi, Consiliul Superior al Magistraturii despre producerea acestui fapt.

(3) Neîndeplinirea de către judecător a obligațiilor sale atrage răspunderea prevăzută de prezenta lege.

Articolul 20. Cariera judecătorilor

(1) Cariera judecătorilor presupune promovarea în funcția de judecător la o instanță superioară, numirea în funcția de președinte sau de vicepreședinte de instanță și transferarea judecătorului la o instanță de același nivel sau la o instanță inferioară.

(2) Promovarea în funcția de judecător la o instanță superioară, numirea în funcția de președinte sau de vicepreședinte de instanță și transferarea judecătorului la o instanță de același nivel sau la o instanță inferioară vor fi precedate de evaluarea performanțelor judecătorului în condițiile art.13 al prezentei legi, [Legii nr.154 din 5 iulie 2012](#) privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor și regulamentelor Consiliului Superior al Magistraturii.

(3) Judecătorii pot solicita transferarea la o instanță de același nivel doar după expirarea a 5 ani de la numirea în funcție, iar judecătorii care dețin funcția de președinte sau de vicepreședinte al instanței judecătorești pot solicita transferarea la o instanță de același nivel sau la o instanță inferioară doar după expirarea mandatelor respective sau revocarea din funcție.

(4) Promovarea în funcția de judecător la o instanță superioară, numirea în funcția de președinte sau de vicepreședinte de instanță și transferarea judecătorului la o instanță de același nivel sau la o instanță inferioară se fac numai cu consimțământul lui, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, de către Președintele Republicii Moldova sau, după caz, de Parlament.

(5) În cazul reorganizării sau dizolvării instanței judecătorești, judecătorul este transferat, cu consimțământul lui, în temeiul legii, la altă instanță judecătorească. Dacă refuză transferul la altă instanță, judecătorul are dreptul la demisie în condițiile art.26.

(6) Judecătorul se consideră promovat în funcția de judecător la o instanță superioară, se consideră numit în funcția de președinte sau de vicepreședinte de instanță sau se consideră transferat la o instanță de același nivel ori la o instanță inferioară la data publicării decretului respectiv al Președintelui Republicii Moldova sau a hotărîrii respective a Parlamentului.

(7) **Judecătorul care a fost supus unei sancțiuni disciplinare sau căruia i-a fost acordat calificativul “insuficient” ca rezultat al evaluării performanțelor nu poate fi promovat în funcția de judecător la o instanță superioară, nu poate fi numit în funcția de președinte sau de vicepreședinte de instanță, nu poate fi transferat la o altă instanță, nu poate fi ales în calitate de membru al Consiliului Superior al Magistraturii și al colegiilor sau al organelor din subordinea acestuia pe durata unui an de la data adoptării hotărîrii de sancționare.**

Articolul 23. Sancțiunile disciplinare

(1) În condițiile legii, judecătorului îi pot fi aplicate următoarele sancțiuni disciplinare:

- a) avertisment;
- b) mustrare;

c) muștrare aspră;

e) **eliberare din funcție**;

f) eliberare din funcția de președinte sau vicepreședinte.

(2) **Eliberarea din funcție se aplică în cazul comiterii de către judecător a unei abateri disciplinare care dăunează intereselor serviciului și prestigiului justiției**, în cazul comiterii repetate a abaterilor disciplinare specificate la art.22, precum și în cazul în care, la evaluarea performanțelor, s-a stabilit necorespunderea lui evidentă funcției deținute.

(3) În cazul în care, din motive neîntemeiate, președinții (vicepreședinții) instanțelor judecătorești nu îndeplinesc obligațiile prevăzute la art.16¹ al [Legii nr.514-XIII din 6 iulie 1995](#) privind organizarea judecătorească, au comis abaterea disciplinară specificată la art.22 alin.(1), lit.l) din prezenta lege ori au eșuat la evaluarea performanțelor, ei sînt eliberați din funcția de conducere în instanță.

(4) Sancțiunea disciplinară se aplică în termen de 6 luni de la data constatării abaterii disciplinare, dar nu mai tîrziu de un an de la data comiterii ei. În cazul în care dintr-o hotărîre definitivă a unei instanțe judecătorești naționale sau internaționale rezultă comiterea de către judecător a unei abateri disciplinare, sancțiunea disciplinară se aplică în termen de un an de la data devenirii definitive a hotărîrii instanței judecătorești naționale sau internaționale.

Codul de etică al judecătorului.

(aprobat prin Hotărîrea Consiliului Superior al Magistraturii nr.366/15 din 29 noiembrie 2007)

Articolul 14. Integritatea judecătorului

(1) Judecătorul nu va solicita sau accepta, direct sau indirect, plăți, cadouri, servicii sau alte beneficii, în numele său, al membrilor familiei sale sau prietenilor, ca prețuire pentru exercitarea sau abținerea de la îndeplinirea obligațiilor sale în legătură cu o cauză care urmează a fi examinată de către acesta. Încălcările prezentei reglementări sînt supuse urmării penale, pe lîngă aplicarea sancțiunilor conform legislației în vigoare.

(2) Judecătorului i se interzice obținerea ilegală de bunuri materiale, servicii, privilegii sau alte avantaje, inclusiv acceptarea sau achiziționarea de bunuri (servicii) la un preț (tarif) mai mic decît valoarea lor reală.

Articolul 15. Răspunderea disciplinară a judecătorului

(1) Pentru încălcarea prevederilor prezentului Cod judecătorul poartă răspundere disciplinară în conformitate cu legislația în vigoare.

34. Suplimentar cadrului național aplicabil, oferit incomplet în sesizarea lor, autorii urmau să menționeze și standardele internaționale aplicabile Republicii Moldova, care statuează întinderea independenței judecătorești, cum ar fi Principiile de la Bangalore cu privire la conduita judiciară 2002, Recomandarea Comitetului de Miniștri ai Statelor Membre ale Consiliului Europei Rec (2010)12 din 17 noiembrie 2010 "Cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile", Raportul privind independența sistemului judecătoresc al Comisiei Europene pentru Democrație prin Lege (Comisia de la Veneția) CDL-AD(2010)004, Avizul nr.1(2001) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei referitor la standardele privind independența puterii judecătorești și inamovibilitatea judecătorilor:

PRINCIPIILE DE LA BANGALORE CU PRIVIRE LA CONDUITA JUDICIARĂ - 2002

Proiectul de la Bangalore al Codului de conduită judiciară – 2001 adoptat de Grupul judiciar de întărire a integrității magistraților, astfel cum a fost revăzut la masa rotundă a președinților de tribunal, care a avut loc la Palatul Păcii din Haga, 25 -26 noiembrie 2002

Valoarea nr. 3:
INTEGRITATEA
Principiul:

Integritatea este indispensabilă exercitării funcției judecătorești.

Modul de aplicare:

3.1 Judecătorul (judecătorea) va face în așa fel încât conduita sa să apară în ochii unui observator neutru ca ireproșabilă.

3.2 Atitudinea și conduita unui judecător (a unei judecătore) trebuie să mențină trează încrederea oamenilor în corectitudinea puterii judecătorești. Nu este suficient a se face dreptate, trebuie să se și vadă că s-a făcut dreptate.

Recomandarea CM/Rec(2010)12 a Comitetului Miniștrilor către statele membre

cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile (adoptată de Comitetul Miniștrilor în 17 Noiembrie 2010, la cea de-a 1098-a întâlnire a delegaților miniștrilor)

Capitolul II – Independența externă

11. Independența externă a judecătorilor nu este o prerogativă sau un privilegiu acordat în interesul personal al judecătorilor, ci în interesul Statului de drept și al persoanelor care solicită și așteaptă o justiție imparțială. Independența judecătorilor trebuie să fie considerată ca o garanție a libertății, a respectării drepturilor omului și a aplicării imparțiale a legii. Imparțialitatea și independența judecătorilor sunt esențiale pentru a garanta egalitatea părților în fața instanțelor.

Comisia Europeană pentru Democrație prin Lege (Comisia de la Veneția) CDL-AD(2010)004, Raport privind independența sistemului judecătoresc, Partea I-a: Independența judecătorilor

“Pentru acest scop, judecătorii trebuie să aibă imunitate funcțională – și doar funcțională (imunitate față de urmărirea penală pentru acte comise în exercitarea funcției lor, cu excepția infracțiunilor intenționate, spre ex., luarea de mită).”

Avizul nr. 1 (2001) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei referitor la standardele privind independența puterii judecătorești și inamovibilitatea judecătorilor

11. Această independență trebuie să existe în raport cu societatea în general și cu părțile din orice litigiu asupra căruia judecătorii trebuie să se pronunțe. Puterea judecătorească este unul dintre cei trei piloni fundamentali, egali ca importanță, ai statului democratic modern¹. Ea are un rol și funcții importante în relația cu ceilalți doi piloni. Ea are grijă ca guvernele și administrațiile să poată fi trase la răspundere pentru acțiunile lor și, în ceea ce privește puterea legislativă, are sarcina de a se asigura că legile adoptate sunt aplicate și, într-o mai mică sau mai mare măsură, de a se asigura că acestea sunt în conformitate cu constituția sau cu orice altă legislație superioară (precum cea a Uniunii Europene). Pentru a-și putea îndeplini îndatoririle pe care le are în aceste domenii, puterea judecătorească trebuie să fie independentă față de aceste autorități, fapt care implică libertate față de relațiile inadecvate și de influența exercitată de aceste autorități. Astfel, independența servește ca o garanție a imparțialității². Acest lucru are, în special, implicații asupra a aproape toate aspectele legate de cariera unui judecător: de la pregătire la numire până la promovare și sancționare disciplinară.

12. Independența judecătorească presupune imparțialitate absolută din partea judecătorilor. Când deliberază într-un litigiu între oricare părți, judecătorul trebuie să fie imparțial, adică liber față de orice relații, subiectivism sau părtinire, care afectează – sau pot fi percepute ca afectând – capacitatea sa de a decide independent. În această privință, independența judecătorească este o dezvoltare a principiului fundamental conform căruia „nimeni nu poate fi judecător în propriul său proces”. Acest principiu are semnificații mult mai extinse decât cea care afectează părțile dintr-un litigiu. Nu doar părțile dintr-o cauză anume ci societatea în ansamblu trebuie să poată avea încredere în puterea judecătorească. Astfel, nu este suficient ca un judecător să fie liber față de orice relații, părtinire sau influență inadecvată, ci trebuie de asemenea să pară astfel în fața unui observator rezonabil. În caz contrar, încrederea în justiție poate fi subminată.

- **Comentarii pe marginea Compartimentului „IV – Pretinsele încălcări și argumentele de rigoare” (formulate în sesizarea din 20.06.2014, după cum a fost și a completată prin suplimentul din 31.07.2014)**

35. Autorii sesizării 43a/2014 consideră că prin atribuirea unui organ executiv aflat sub controlul Executivului, care la rândul său se află sub controlul Parlamentului, a competențelor de testare a integrității profesionale judecătorilor, sunt eliminate atribuțiile organului autoadministrării judecătorești – Consiliul Superior al Magistraturii – și cele ale Plenului Curții Constituționale, fapt prin care sînt încălcate grav principiile constituționale ale separației puterilor în stat și independenței judecătorilor. Autorii sesizării sunt de părerea că este periculoasă înzestrarea unui organ executiv cu atribuții de control și evaluare a integrității judecătorilor (art.116 și 134 din Constituție), precum și cu atribuții de numire, transferare, detașare, promovare în funcție și aplicarea de măsuri disciplinare față de judecători, care sunt proprii doar Consiliului Superior al Magistraturii (art.122 alin.(1) din Constituție).

36. Pe lângă faptul că și acest argument nu este valabil din motiv că Legea 325/2013, în versiunea adoptată de Parlament, exclude aplicabilitatea acesteia în privința judecătorilor, totuși, chiar dacă admitem ipoteza virtuală că va fi modificată legea, astfel încît pe viitor să fie aplicabilă judecătorilor – oricum invocarea eliminării atribuțiilor Consiliului Superior al Magistraturii și Plenului Curții Constituționale nu poate fi înțeles. Legea 325/2014 pur și simplu nu conține prevederi care să ofere instituției care desfășoară testarea integrității profesionale atribuții de genul menționat. Altfel spus, în virtutea Legii 325/2013 CNA nu numește, nu transferă, nu detașează, nu promovează și nu aplică sancțiuni agenților publici testați. Nici într-o ipoteză. Sunt atribuții exercitate în toate cazurile de către organele responsabile de aceste procese.

37. Unica atribuție care îi revine CNA în legătură cu testul de integritate profesională desfășurat, este transmiterea informației colectate (raportul privind rezultatele testului de integritate, înregistrările audio-video, alte materiale acumulate în cadrul testului) organului competent să exercite toate atribuțiile de numire, promovare, detașare, transferare, promovare și sancționare – pe care autorii sesizării 43a/2014 le consideră, în mod straniu, ca fiind excluse prin efectul Legii 325/2014 de la deținătorii de drept ai acestor atribuții.

38. Legea 325/2013 prevede expres în art.15 alin.(2) că *"în cazul unui rezultat negativ al testului, instituția care a realizat testarea integrității profesionale transmite, în termen de 10 zile lucrătoare de la data realizării testului, raportul privind rezultatele testării integrității profesionale entității abilitate cu funcții de constatare a abaterilor disciplinare comise de agentul public respectiv pentru aplicarea măsurilor disciplinare conform dispozițiilor legale."* Prin urmare, nu CNA aplică sancțiuni, ci rămîne responsabilă aceeași entitate responsabilă și pînă la introducerea Legii 325/2013, iar tipul sancțiunii aplicabile în funcție de rezultatul negativ al testului nu este impus de CNA, ci de prevederile legale, incluse expres în Legea 325/2013 și în legile speciale ce reglementează activitatea fiecărei categorii de agenți publici în parte.

39. În acest sens, art.16 al Legii 325/2013 stabilește că *"(1) Sancțiunile disciplinare ca urmare a rezultatului negativ al testului de integritate profesională, inclusiv eliberarea din funcție a agentului public testat, se aplică conform legislației ce reglementează activitatea entității publice în care acesta își desfășoară activitatea."* Prin urmare, regimul aplicabil agenților publici testați, oricare ar fi statutul lor eventual, este cel stabilit în legislația lor specială, Legea 325/2014 prevede o normă clară de trimitere în acest sens. Unica cerință complementară imperativă a Legii 325/2014 este prevăzută în art.16 alin.(2): *"Aplicarea sancțiunii eliberării din funcție este obligatorie dacă în timpul testului s-a stabilit că agentul public a admis încălcările prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a)",* adică, a încălcat obligația agenților publici de a *"nu admite în activitatea lor acte de corupție, acte conexe corupției și fapte de comportament corupțional"*. Deși pare a fi o normă severă, în esență, chiar și în situația actuală legislația specială a agenților publici prevede aplicarea celei mai grave sancțiuni disciplinare – concedierea – în cazul stabilirii implicării în acțiuni cu caracter coruptibil ai angajaților.

40. Chiar Legea 544/1995 cu privire la statutul judecătorului prevede în art.15 la lit.d) și f¹) obligațiile judecătorilor de a *”se abține de la fapte care dăunează intereselor serviciului și prestigiului justiției, care compromit cinstea și demnitatea de judecător, provoacă îndoieli față de obiectivitatea lor”* și *”să declare actele de corupție și actele conexe acestora, faptele de comportament corupțional, care i-au devenit cunoscute în exercitarea atribuțiilor de serviciu”*, iar art.23 alin.(2) prevede *”eliberarea din funcție se aplică în cazul comiterii de către judecător a unei abateri disciplinare care dăunează intereselor serviciului și prestigiului justiției”*, or, încălcarea obligației de a nu admite în activitate acte de corupție, conexe corupției și fapte de comportament corupțional se încadrează perfect în temeiul deja reglementat de legea specială cu privire la statutul judecătorului pentru aplicarea celei mai drastice sancțiuni disciplinare – eliberarea din serviciu.

41. Același lucru este valabil și în ceea ce privește lipsa temeiniciei argumentului că un organ executiv, responsabil de testarea integrității profesionale, ar exclude cumva atribuțiile entității în mod normal responsabile de numirea, promovarea, transferul și alte aspecte ce țin de cariera agenților publici, în cazul în care, în viitor, eventual, am putea presupune că ar fi inclusă și categoria judecătorilor, în urma modificării legislației.

42. Potrivit art.7 alin.(1) lit.b) al Legii 325/2013, entitățile publice responsabile sunt în drept *”de a considera rezultatul pozitiv al testului de integritate profesională ca motiv suplimentar pentru promovarea agentului public, fără a divulga acest motiv”*, însă Legea 325/2013 nu conține nici o prevedere care i-ar da un asemenea drept instituției care realizează testarea integrității profesionale. La fel ca și în cazul cu aplicarea sancțiunilor, atribuția de promovare în funcție a agentului public care dă dovadă de integritate, rămîne nestingherit în cîmpul atribuțiilor obișnuite ale entităților însărcinate cu asemenea atribuții și pînă la intrarea în vigoare a Legii 325/2013.

43. Mai mult ca atît, integritatea deja este prevăzută ca o cerință obligatorie care trebuie întrunită la numirea și promovarea în funcția de judecător. Astfel, art.6 alin.(1) a Legii 544/1995 cu privire la statutul judecătorului prevede că, la funcția de judecător, poate candida doar persoana cu o reputație ireproșabilă. Art.6 alin.(4) lit.c) stabilește o corelație directă dintre reputația ireproșabilă și comportamentul compatibil cu prevederile Codului de etică al judecătorului, adoptat de către Consiliul Superior al Magistraturii, iar în art.14 al acestui Cod de etică se vorbește despre cerințele față de integritatea judecătorilor: *”(1) Judecătorul nu va solicita sau accepta, direct sau indirect, plăți, cadouri, servicii sau alte beneficii, în numele său, ai membrilor familiei sale sau prietenilor, ca prețuire pentru exercitarea sau abținerea de la îndeplinirea obligațiilor sale în legătură cu o cauză care urmează a fi examinată de către acesta. Încălcările prezentei reglementări sînt supuse urmăririi penale, pe lângă aplicarea sancțiunilor conform legislației în vigoare. (2) Judecătorului i se interzice obținerea ilegală de bunuri materiale, servicii, privilegii sau alte avantaje, inclusiv acceptarea sau achiziționarea de bunuri (servicii) la un preț (tarif) mai mic decît valoarea lor reală.”* Practic, prevederea citată din Codul de etică, de care depinde direct încadrarea persoanei ca avînd reputație ireproșabilă, nu este altceva decît o interdicție identică după conținut cu cea a agentului public din art.6 alin.(2) lit.a) a Legii 325/2013: a nu admite în activitatea sa acte de corupție, conexe corupției și fapte de comportament corupțional.

44. În plus la cele invocate, autorii sesizării 43a/2014 indică și faptul că Legea 544/1995 prevede expres care fapte constituie abateri disciplinare, considerînd probabil că acestea nu ar fi compatibile cu temeiurile de sancționare disciplinară prevăzute de Legea 325/2013, fapt care, la fel, nu corespunde realității. Dacă admitem și în acest caz ipoteza virtuală că va fi modificată legea, astfel încît pe viitor să fie aplicabilă judecătorilor, atunci chiar și așa, printre temeiurile prevăzute anterior de Legea 544/1995 și preluate ulterior de Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor, nr. 178 din 25 iulie 2014 (în continuare Legea 178/2014) pentru sancționarea disciplinară a judecătorilor deja sînt prevăzute: *” d) imixtiunea în activitatea de îndeplinire a justiției a altui judecător; e) intervențiile ilegale sau exploatarea poziției de judecător în raport cu alte autorități, instituții sau funcționari fie pentru soluționarea unor cereri, pretinderea sau acceptarea*

rezolvării intereselor personale sau ale altor persoane, fie în scopul obținerii de foloase necuvenite;... l) încălcarea prevederilor referitoare la incompatibilitățile, interdicțiile și restricțiile de serviciu care îi privesc pe judecători; m) comiterea unei fapte care întrunește elementele unei infracțiuni sau contravenții, dacă aceasta a adus atingere prestigiului justiției; ... p) alte manifestări care aduc atingere onoarei sau probității profesionale ori prestigiului justiției, comise în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în afara acestora”.

45. În contextul prevederilor elucidate mai sus, devine și mai complicat de înțeles care sunt motivele care au determinat autorii sesizării să invoce încălcarea art.6, 116, 122 și 134 din Constituție.

45. Spre exemplu, art.6 al Constituției consacră principiul separării și colaborării puterilor legislativă, executivă și judecătorească în exercitarea prerogativelor ce le revin. În primul rând reiterăm ideea că Legea 325/2013 nu îi vizează pe judecători, iar dacă i-ar viza în viitor, urmare a operării modificărilor legislative – CNA se va afla în exercitarea prerogativelor sale legale, fără a produce interferențe și limitări în exercitarea tuturor atribuțiilor ce revin puterii judecătorești.

46. Art.116 al Constituției prevede promovarea și transferarea judecătorilor numai cu acordul acestora, iar sancționarea lor – doar în conformitate cu legea – principii perfect compatibile cu toate prevederile Legii 325/2013 și a legilor special care reglementează activitatea judecătorilor. Art.122 stabilește componența Consiliului Superior al Magistraturii, asupra căreia Legea 325/2013 nu influențează în nici un mod.

47. Art.134 din Constituție prevede garantarea de către Curtea Constituțională a supremației Constituției, realizării principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantării responsabilității statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat. Putem constata că aplicarea mecanismului testării integrității profesionale prevăzut de Legea 325/2013 contribuie la sporirea responsabilității autorităților statului și funcționarilor față de cetățean, prin efectul eradicării corupției în sectorul public.

48. Autorii sesizării mai consideră că prin urmărirea disimulată (dar și nedisimulată) a judecătorilor și angajaților instanțelor de judecată de către CNA cu ocazia desfășurării testării integrității profesionale se admite o intruziune brutală în viața privată, ocrotită de art.28 al Constituției și art.8 al Convenției Europene a Drepturilor Omului. În acest context, reiterăm inaplicabilitatea actuală a Legii 325/2013, însă pentru eventualitatea extinderii ei față de judecători – CNA se raliază la opinia experților Consiliului Europei, expuse în par.20 *supra*. Cu titlu de comentariu general, menționăm că art.8 al Convenției nu reglementează dreptul la viață privată ca pe un drept absolut, ce nu admite derogări. Par.(2) al art.8 CEDO permite **amestecul, dacă acesta ”este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății și a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora”**. Testarea integrității profesionale presupune interacțiunea instituției care desfășoară testarea cu agentul public doar în plan profesional, care, chiar dacă poate avea inflexiuni relative la viața privată, constituie un amestec prevăzut de Legea 325/2013, despre care toate persoanele care cad sub incidența ei au fost informate contra semnătură, constituie o necesitate de eradicare a corupției, fenomen ce atentează cu siguranță la securitatea națională, **siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, morală, drepturile și libertățile altor persoane – prin urmare constituie un amestec echilibrat**.

49. O altă garanție oferită de Legea 325/2013 pentru limitarea amestecului în viața privată, pe care îl poate prilejui activitatea de testare a integrității profesionale, este reglementarea în art.18 a termenelor de păstrare a înregistrărilor audio-video acumulate, prin care se exclude păstrarea inutilă o anumită perioadă a imaginilor și sunetelor ce vizează agenții publici

testați. Practic, din momentul informării agenților publici din entitate despre rezultatul pozitiv obținut de către unul din angajații entității publice, precum și din momentul rămînerii definitive și irevocabile a deciziei de sancționare a agentului public în legătură cu un rezultat al testului apreciat ca negativ – înregistrările se distrug.

50. Un alt argument al autorilor sesizării invocat împotriva testării integrității profesionale a judecătorilor – oricum neaplicabile la moment – este atentarea la calitățile morale ale judecătorilor, onoarea și demnitatea oricărui magistrat concret ce va fi ținta testării, fiindu-i prejudiciată iremediabil reputația profesională. Se invocă inegalitatea în care va fi pus judecătorul, fiind nevoit să-și demonstreze nevinovăția în situații ce nu există, fiind determinat posibil să se angajeze în activitate criminală, în absența oricăror indicații că pretensele acțiuni ale magistraților săvârșite cu ocazia testelor, ar fi fost comise în absența unor atare înscenări, supranumite de autorii sesizării ca și "careva "teste de integritate" vagi și neclare, în care poți fi atras din frică și fără știință", fapt ce îi va determina creșterea inevitabilă a neîncrederii în justiție. Autorii sesizării 43a/2014 tratează testele de integritate în privința judecătorilor ca și presiuni, care ar pune la dubiu independența judecătorilor, contrar prevederilor art.116 din Constituție.

51. Și în această privință CNA se raliază la opiniile experților Consiliului Europei, expuse în par. 28 și 32, subliniind totodată că în sondajele naționale și internaționale, justiția din Republica Moldova a ajuns să fie considerată cea mai coruptă sferă de activitate publică. În acest context, este relevant să menționăm că potrivit Raportului Competitivității Globale (2014-2015), realizat de World Economic Forum, Moldova s-a clasat pe ultimul loc în clasamentul global privind corupția în sistemul judecătoresc – locul 144. Moldova stă cel mai prost la capitolul „plățile ilegale și mita pentru obținerea hotărârilor judecătorești favorabile”. Totodată, experții au constatat că justiția din Republica Moldova este lipsită aproape în totalitate de independență. La acest capitol, Republica Moldova s-a clasat pe locul 141³⁶. Cît privește reticența justițiabililor de a se adresa judecătorilor, integritatea profesională a cărora va fi testată, menționăm că mai multe organizații din societatea civilă au lansat în repetate rînduri apeluri publice de susținere a promovării proiectului de lege elaborat de CNA, prin care se dorea introducerea judecătorilor sub incidența Legii 325/2013, unele organizații exprimînd îngrijorări cu privire la excluderea din anexa legii a entității publice "Curtea Constituțională". Șeful Delegației UE la Chișinău, Pirkka Tapiola a menționat public suportul său pentru implementarea Legii testării integrității profesionale, în special în privința judecătorilor³⁷.

52. În altă ordine de idei, CNA consideră că nici un judecător din Republica Moldova, în special în cazul în care va cunoaște că îi este aplicabilă testarea integrității profesionale, nu trebuie să se preteze la săvîrșirea actelor de corupție. Judecătorul poate avea o siguranță și un confort mult mai mare că persoana care are o problemă, soluționarea căreia depinde de judecător, nu o să denunțe pretinderea și/sau acceptarea mitei din partea judecătorului, însă judecătorul nu mai poate fi la fel de sigur atunci cînd nu va mai putea avea certitudinea dacă el poate fi obiectul unei testări de către agenții CNA. Avînd în vedere miza – riscul aplicării sancțiunii disciplinare maxime în cazul implicării în acte de corupție, judecătorii vor realiza că pentru ei, calea cea mai sigură este să dea dovadă de integritate profesională în exercitarea atribuțiilor de serviciu, și atunci unicul lucru care i se poate întîmpla ca urmare a testării – este să fie promovat într-o zi de către Consiliul Superior al Magistraturii. Așa fiind, judecătorii implicați în acte de corupție, care nu au fost niciodată denunțați, vor fi motivați să adopte un comportament integru, iar judecătorii care au fost integri dintotdeauna – nu vor putea fi deranjați de desfășurarea unui test, deoarece testul este simularea unei situații virtuale, similar cu cele obișnuite în activitatea lor, și riscă să fie mai curînd stimulați pentru integritatea de care dau dovadă, însă în nici un caz sancționați.

³⁶ <http://www.dw.de/justi%C8%9Bia-moldoveneasc%C4%83-cea-mai-corupt%C4%83-din-lume/a-18019515>

³⁷ *Ibidem*.

53. Extinderea acestui instrument în viitor și în privința judecătorilor, cu asigurarea garanțiilor suplimentare necesare, după cum a fost menționat în expertiza Consiliului Europei din 28 ianuarie 2013 și a avizului *Amicus Curiae* a Comisiei de la Veneția din 13 decembrie 2014, ar putea mai degrabă spori încrederea cetățenilor în independența și eficiența actului de înfăptuire a justiției, dacă va reuși să ridice ”de la pământ” percepția populației cu privire la integritatea breslei judecătorești în Republica Moldova.

- ***Comentarii pe marginea Compartimentului „V – Cerințele sesizării”***

54. Referitor la cerințele autorilor sesizării 43a/2014 de a declara neconstituționale sintagmele ”Curtea Constituțională” și ”instanțele judecătorești de toate nivelele”, CNA consideră că urmează a fi respinse, pe motiv că sunt construite integral în ipoteza falsă că prin includerea lor în Anexa ce conține ”Lista entităților publice, angajații cărora cad sub incidența Legii testării integrității profesionale” efectul Legii 325/2013 se extinde și în privința judecătorilor.

55. În realitate, respectivele prevederi din Anexă aduc sub incidența legii în cauză doar funcționarii din cadrul secretariatelor instanțelor respective, or argumentele invocate de autori în sesizarea 43a/2014 nu au avut în vedere aceste categorii.

F. Prevederi relevante ale Legii 325/2013

Lege privind testarea integrității profesionale, nr.325 din 23.12.2013

Articolul 2. Scopul testării

Testarea integrității profesionale se realizează în scopul:

- a) asigurării integrității profesionale, al prevenirii și combaterii corupției în cadrul entităților publice;
- b) verificării modului de respectare de către agenții publici a obligațiilor și atribuțiilor de serviciu, precum și a regulilor de conduită;
- c) identificării, evaluării și înlăturării vulnerabilităților și a riscurilor care ar putea determina sau favoriza actele de corupție, actele conexe corupției sau faptele de comportament corupțional;
- d) neadmiterii unor influențe necorespunzătoare în exercitarea obligațiilor sau atribuțiilor de serviciu ale agenților publici.

Articolul 4. Noțiuni

În sensul prezentei legi, următoarele noțiuni semnifică:

agenți publici – angajații entităților publice prevăzute în anexa care face parte integrantă din prezenta lege;

integritate profesională – capacitatea persoanei de a-și exercita obligațiile și atribuțiile legale și profesionale în mod onest, ireproșabil, dând dovadă de o înaltă ținută morală și maximă corectitudine, precum și de a-și exercita activitatea în mod imparțial și independent, fără vreun abuz, respectând interesul public, supremația [Constituției Republicii Moldova](#) și a legii;

testare a integrității profesionale – procesul de planificare, inițiere, organizare și desfășurare a testelor de integritate profesională;

test de integritate profesională – crearea și aplicarea de către testor a unor situații virtuale, simulate, similare celor din activitatea de serviciu, materializate prin operațiuni disimulate, condiționate de activitatea și comportamentul agentului public testat, în vederea urmăririi pasive și stabilirii reacției și a conduitei agentului public testat;

testor de integritate profesională – persoană abilitată prin prezenta lege și prin legi speciale cu atribuții și competențe de testare a integrității profesionale;

influență necorespunzătoare – încercări, acțiuni, presiuni, amenințări, imixtiuni sau rugăminți ilegale ale unor terțe persoane în vederea determinării agenților publici să îndeplinească sau nu, să întârzie sau să grăbească îndeplinirea unor acțiuni în exercitarea funcțiilor lor sau contrar acestora;

risc întemeiat – risc fără de care scopul socialmente util de fixare obiectivă a comportamentului agentului public în cadrul testului de integritate profesională nu poate fi atins, iar testorul de integritate profesională care riscă a luat măsuri de prevenire a unor daune aduse intereselor ocrotite de lege.

Articolul 5. Subiecții testării integrității profesionale

(1) Subiecți ai testării integrității profesionale sînt entitățile publice, agenții publici și testorii de integritate profesională.

(2) Testele de integritate profesională se aplică agenților publici angajați în cadrul entităților publice prevăzute în anexă.

(3) Testele de integritate profesională sînt realizate de către angajații Centrului Național Anticorupție și ai Serviciului de Informații și Securitate.

Articolul 6. Drepturile și obligațiile agenților publici

(1) Agenții publici au dreptul de a fi informați cu privire la modalitățile de contestare legală a sancțiunilor disciplinare aplicate ca urmare a rezultatelor testării integrității profesionale.

(2) Agenții publici au obligația:

a) să nu admită în activitatea lor acte de corupție, acte conexe corupției și fapte de comportament corupțional;

b) să denunțe imediat la organele competente orice tentativă de a fi implicați în acțiunile prevăzute la lit.a);

c) să comunice conducătorului entității publice, în scris, orice influență necorespunzătoare;

d) să declare cadourile în conformitate cu legislația în vigoare.

Articolul 7. Drepturile și obligațiile entităților publice

(1) Entitățile publice au următoarele drepturi:

a) de a fi informate cu privire la rezultatele aplicării testelor de integritate profesională în privința angajaților săi în termenele prevăzute de prezenta lege;

b) de a considera rezultatul pozitiv al testului de integritate profesională ca motiv suplimentar pentru promovarea agentului public, fără a divulga acest motiv.

(2) Entitățile publice au următoarele obligații:

a) de a informa agenții publici, contra semnătură, despre posibilitatea de a fi supuși testului de integritate profesională. Informarea se va face la numirea în funcție a noilor angajați, iar în cazul agenților publici încadrați la momentul intrării în vigoare a prezentei legi – în termenul prevăzut în dispozițiile finale și tranzitorii;

b) de a ține evidența cazurilor de influență necorespunzătoare, conform regulamentului aprobat de Guvern, și de a asigura accesul la aceste informații al instituțiilor care realizează testarea integrității profesionale;

c) de a asigura accesul testorilor de integritate profesională la registrele de evidență a cadourilor.

Articolul 10. Inițierea testării integrității profesionale

(1) Testarea integrității profesionale se inițiază de către:

a) Centrul Național Anticorupție – în privința tuturor agenților publici din cadrul entităților publice prevăzute în anexă, cu excepția Serviciului de Informații și Securitate;

b) Serviciul de Informații și Securitate – în privința angajaților Centrului Național Anticorupție;

c) subdiviziunea securitate internă a Serviciului de Informații și Securitate – în privința angajaților acestuia.

(2) Inițierea testării integrității profesionale și selectarea agenților publici care urmează a fi supuși testării se fac în funcție de:

a) riscurile și vulnerabilitățile la corupție identificate în activitatea entităților publice respective;

b) informațiile deținute și sesizările primite de instituția care realizează testarea integrității profesionale;

c) solicitările motivate ale conducătorilor entităților publice prevăzute în anexă.

(3) Decizia privind realizarea testării integrității profesionale a agenților publici din cadrul unei entități publice este luată de către coordonatorul activității de testare a integrității profesionale fără informarea prealabilă a conducerii entității publice vizate. În caz de necesitate, testorii integrității

profesionale colaborează cu reprezentanții entității publice în care activează agentul public testat în condițiile prezentei legi și ale actelor normative speciale ce reglementează cooperarea în domeniu.

Articolul 13. Raportul privind rezultatele testării integrității profesionale și materialele probatorii

(1) După realizarea testului de integritate profesională, testorul de integritate profesională întocmește un raport privind rezultatele testării, care va conține următoarele informații:

- a) inițiatorul testării;
- b) descrierea activităților de testare desfășurate conform planului de testare și alte aspecte relevante;
- c) comportamentul și acțiunile agentului public supus testării în timpul testului;
- d) constatările privind vulnerabilitățile și riscurile care determină sau pot determina agentul public testat să comită acte de corupție, acte conexe corupției sau fapte de comportament corupțional ori să admită influențe necorespunzătoare în exercitarea atribuțiilor sale de serviciu;
- e) concluziile și propunerile vizavi de rezultatul pozitiv sau negativ al testului.

(2) Raportul întocmit în condițiile alin.(1) va fi perfectat astfel încât să nu fie admisă deconspirarea persoanelor implicate în realizarea testului de integritate profesională, să nu fie dezvăluite forțele, mijloacele, sursele, metodele și planurile de activitate ale Centrului Național Anticorupție și ale Serviciului de Informații și Securitate, precum și alte informații cu accesibilitate limitată.

(3) Originalul înregistrărilor audio/video realizate pe parcursul desfășurării testului de integritate se anexează la raportul privind rezultatele testării integrității profesionale și se păstrează, în mod obligatoriu, împreună cu acesta. Dacă înregistrările menționate conțin informații atribuite la secret de stat, păstrarea și gestionarea materialelor respective se vor face în conformitate cu legislația privind protecția secretului de stat.

Articolul 14. Rezultatul pozitiv al testului de integritate profesională

(1) Se consideră rezultat pozitiv al testului de integritate profesională situația în care raportul privind rezultatele testării constată că agentul public testat:

- a) a dat dovadă de integritate profesională;
- b) a comunicat neîntârziat conducerii entității publice despre faptul că asupra sa s-a exercitat o influență necorespunzătoare, i s-au transmis bunuri, i s-au oferit servicii, i s-au acordat privilegii sau avantaje.

(2) În cazul unui rezultat pozitiv al testului, **instituția care a realizat testarea integrității profesionale comunică rezultatul respectiv conducerii entității publice în care activează agentul public testat**, în termen de 6 luni de la data testării, asigurând confidențialitatea și conspirarea. Comunicarea rezultatului se face printr-un demers oficial, fără a anexa raportul privind rezultatele testării integrității profesionale sau copia înregistrării audio/video a testului realizat.

(3) Conducătorul entității publice din care face parte agentul public testat le comunică agenților publici din cadrul entității respective despre realizarea testării, fără a oferi numele agentului public testat, în termen de 10 zile lucrătoare din data comunicării rezultatului testului.

Articolul 15. Rezultatul negativ al testului de integritate profesională

(1) Se consideră rezultat negativ al testului de integritate profesională situația în care raportul privind rezultatele testării constată că agentul public testat nu a dat dovadă de integritate profesională.

(2) În cazul unui rezultat negativ al testului, **instituția care a realizat testarea integrității profesionale transmite, în termen de 10 zile lucrătoare de la data realizării testului, raportul privind rezultatele testării integrității profesionale entității abilitate cu funcții de constatare a abaterilor disciplinare comise de agentul public respectiv pentru aplicarea măsurilor disciplinare conform dispozițiilor legale.**

(3) **Instituția care a realizat testarea integrității profesionale asigură accesul entității abilitate cu constatarea abaterilor disciplinare sesizate la înregistrarea audio/video a testului de integritate profesională realizat și la alte materiale ce confirmă rezultatul negativ al testului.** În vederea asigurării confidențialității și a conspirării, imaginea și vocea altor persoane decât agentul public testat, imaginile automobilelor, localurilor, ale altor fundaluri, precum și sunetele împrejurărilor înregistrate pot fi prezentate astfel încât să nu poată fi recunoscute.

(4) În termen de 30 de zile de la primirea sesizării, entitatea sesizată examinează materialele cu privire la testul negativ al integrității profesionale și informează imediat instituția care a realizat testul despre măsurile întreprinse și sancțiunile aplicate, oferind o copie a deciziei respective.

Articolul 16. Consecințele rezultatului negativ al testului de integritate profesională

(1) **Sancțiunile disciplinare ca urmare a rezultatului negativ al testului de integritate profesională, inclusiv eliberarea din funcție a agentului public testat, se aplică conform legislației ce reglementează activitatea entității publice în care acesta își desfășoară activitatea.**

(2) **Aplicarea sancțiunii eliberării din funcție este obligatorie dacă în timpul testului s-a stabilit că agentul public a admis încălcările prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a).**

(3) De la data primirii sesizării privind rezultatul negativ al testului de integritate profesională și până la finalizarea procedurilor disciplinare, agentul public nu poate fi eliberat din funcție în baza cererii de demisie.

(4) La finalizarea procedurii disciplinare, angajații entității publice în care activează agentul public testat vor fi informați despre principalele aspecte constatate în procesul de testare și despre sancțiunile aplicate.

(5) Bunurile primite în cadrul testării integrității profesionale sau contravaloarea acestora se restituie /se recuperează de către agentul public testat care le-a primit.

(6) Cazierul privind integritatea profesională a agenților publici se ține de către Centrul Național Anticorupție și Serviciul de Informații și Securitate, care eliberează informații la solicitare. Regulamentul cu privire la ținerea și utilizarea cazierului respectiv se aprobă de către Guvern.

Articolul 17. Contestarea sancțiunilor disciplinare aplicate

Sancțiunea disciplinară aplicată ca urmare a rezultatului negativ al testului de integritate profesională poate fi contestată de agentul public testat în instanța de contencios administrativ, în modul prevăzut de legislație.

Articolul 18. Păstrarea înregistrărilor efectuate în cadrul testelor de integritate profesională

(1) Înregistrările audio/video efectuate în cadrul testării integrității profesionale se păstrează:

a) în cazul unui rezultat pozitiv – până la informarea angajaților încadrați în entitatea publică din care face parte agentul public supus testării;

b) în cazul unui rezultat negativ – până la hotărîrea rămasă definitivă și irevocabilă a instanței de judecată sau până la expirarea termenului prescris de contestare a sancțiunii, dacă instituția care a realizat testarea integrității profesionale nu deține informații despre o eventuală contestare.

(2) După expirarea termenelor stabilite la alin.(1), înregistrările audio/video efectuate în cadrul testului de integritate profesională se distruge.

Anexă

ENTITĂȚILE PUBLICE

ai căror angajați se supun testării cu privire la integritatea profesională

Secretariatul Parlamentului
Aparatul Președintelui Republicii Moldova
Cancelaria de Stat, inclusiv oficiile teritoriale ale acesteia
Autoritățile administrației publice centrale de specialitate (ministerele, alte autorități administrative centrale subordonate Guvernului și structurile organizaționale din sfera lor de competență)
Consiliul Superior al Magistraturii, colegiile și organele din subordinea acestuia
Curtea Constituțională
Instanțele judecătorești de toate nivelele
Organele procuraturii de toate nivelele
Serviciul de Informații și Securitate
Serviciul de Protecție și Pază de Stat
Centrul pentru Drepturile Omului
Curtea de Conturi
Comisia Electorală Centrală
Comisia Națională de Integritate
Comisia Națională a Pieței Financiare
Banca Națională a Moldovei
Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal
Consiliul Coordonator al Audiovizualului
Consiliul Concurenței
Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității

*Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică
Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației
Casa Națională de Asigurări Sociale
Serviciul de Stat de Arhivă, inclusiv arhivele centrale de stat
Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare
Consiliul Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică
Centrul Serviciului Civil
Serviciul de Stat de Curieri Speciali
Autoritățile administrației publice locale*

G. Anexe

- 1) Solicitarea CNA către Parlament privind interpretarea unor prevederi din Legea 325/2013
- 2) Expertizele Consiliului Europei la proiectul Legii privind testarea integrității profesionale:
 - Expertiza CoE din 8 ianuarie 2013
 - Expertiza CoE din 28 ianuarie 2013
 - Expertiza CoE din 19 decembrie 2014

HOTĂRÎREA GUVERNULUI

Nr. 767

din 19.09.2014

**pentru implementarea Legii nr.325 din 23 decembrie 2013
privind testarea integrității profesionale**

Publicat: 31.10.2014 în Monitorul Oficial Nr. 325-332 art Nr: 945

În temeiul art.7 alin.(2) lit.b), art.16 alin.(6) și art.22 alin.(4) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.35–41, art.73), Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă:

Regulamentul-cadrul cu privire la evidența cazurilor de influență necorespunzătoare, conform anexei nr.1;

Regulamentul cu privire la ținerea și utilizarea cazierului privind integritatea profesională a agenților publici, conform anexei nr.2.

2. Cheltuielile ce țin de organizarea și funcționarea cazierului privind integritatea profesională a agenților publici se vor efectua în limitele alocațiilor prevăzute anual în bugetele respective, precum și din donații, granturi și alte surse, conform legislației.

3. Centrul Național Anticorupție, în termen de trei luni, va asigura crearea bazei de date cu privire la rezultatele testelor de integritate profesională a agenților publici.

4. Regulamentul cu privire la ținerea și utilizarea cazierului privind integritatea profesională a agenților publici intră în vigoare la data de 1 ianuarie 2015.

5. Entitățile publice care cad sub incidența Legii nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale, în termen de 15 zile lucrătoare, vor elabora regulamente interne cu privire la evidența cazurilor de influență necorespunzătoare și vor desemna persoana/subdiviziunea responsabilă de înregistrarea cazurilor de influență necorespunzătoare.

6. Controlul asupra executării prezentei hotărîri se pune în sarcina Centrului Național Anticorupție.

PRIM-MINISTRU

Iurie LEANCĂ

Nr. 767. Chișinău, 19 septembrie 2014.

Anexa nr.1
la Hotărîrea Guvernului nr.767
din 19 septembrie 2014

REGULAMENT-CADRU **cu privire la evidența cazurilor de influență necorespunzătoare**

I. DISPOZIȚII GENERALE

1. Prezentul Regulament stabilește procedura de comunicare și evidență a influențelor necorespunzătoare exercitate asupra agenților publici, modul de completare și gestionare a registrului pentru denunțarea influențelor necorespunzătoare.

2. Prezentul Regulament se aplică agenților publici și entităților publice în procesul de identificare și denunțare a influențelor necorespunzătoare exercitate de către terțe persoane, precum și instituției care realizează testarea integrității profesionale.

3. În sensul prezentului Regulament, noțiunile utilizate au următoarele semnificații:

denunț – înștiințare întocmită în scris de către agentul public asupra căruia se exercită influența necorespunzătoare, conținând informațiile prevăzute în pct.11 din prezentul Regulament;

entitate publică – autoritățile și instituțiile publice prevăzute în anexa la Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale;

subdiviziune de evidență a influențelor necorespunzătoare (subdiviziune specializată) – conducătorul, subdiviziunea de securitate internă, o altă subdiviziune sau persoană desemnată de către conducătorul entității publice în vederea înregistrării cazurilor de influență necorespunzătoare denunțate și asigurării confidențialității acestora, în condițiile prezentului Regulament;

instituție care realizează testarea integrității profesionale – instituția care efectuează testarea integrității profesionale în privința agenților publici din cadrul entității publice, în conformitate cu prevederile art.10 alin.(1) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale.

II. PROCEDURA DE COMUNICARE A INFLUENȚELOR **NECORESPUNZĂTOARE**

4. Agentul public supus influenței necorespunzătoare este obligat:

- 1) să refuze influența necorespunzătoare;
- 2) să desfășoare în mod legal activitatea pentru care a intervenit influența necorespunzătoare;
- 3) să facă un denunț despre exercitarea influenței necorespunzătoare, în modul de prevăzut la pct.10-11 din prezentul Regulament.

5. Agentul public supus influențelor necorespunzătoare poate să se asigure cu martori, inclusiv dintre colegii de serviciu sau, după caz, cu alte dovezi.

6. Conducătorul entității publice este obligat:

- 1) să desemneze subdiviziunea specializată sau să-și asume personal această atribuție;
- 2) să asigure evidența denunțurilor în registrul de evidență a cazurilor de influență necorespunzătoare de către subdiviziunea specializată;

3) să asigure confidențialitatea denunțurilor făcute și a registrului de evidență a cazurilor de influență necorespunzătoare, cu excepțiile strict reglementate de prezentul Regulament;

4) să asigure condițiile necesare pentru desfășurarea în mod legal a activității de către agentul public și să verifice modul de executare a atribuțiilor pentru care a survenit influență necorespunzătoare;

5) să întreprindă măsuri de prevenire a cazurilor de influență necorespunzătoare prin implicarea nemijlocită în soluționarea acestora (de exemplu, atenționarea prin intermediul expedierii sesizărilor oficiale, descurajarea persoanei care generează influență necorespunzătoare, inclusiv prin atenționarea conducătorului ierarhic superior al acesteia, identificarea altor măsuri legale);

6) să asigure accesul instituției care realizează testarea integrității profesionale în privința agenților publici din cadrul entității publice la registrul de evidență a cazurilor de influență necorespunzătoare și/sau la copiile scanate de pe registrul dat, inclusiv prin transmiterea în format electronic.

7. Dacă subdiviziunea specializată refuză să înregistreze denunțul în condițiile prevăzute la pct.6 subpct.2) din prezentul Regulament, agentul public se adresează direct conducătorului entității publice sau, după caz, Centrului Național Anticorupție (în continuare – CNA), care va asigura înregistrarea influenței necorespunzătoare în registrul special și va sesiza conducătorul entității publice pentru întreprinderea măsurilor de tragere la răspundere disciplinară a persoanelor care au refuzat înregistrarea denunțului, potrivit pct.25 din prezentul Regulament. În cazul în care conducătorul entității publice nu întreprinde măsurile prevăzute la pct.6 subpct.4) din prezentul Regulament, agentul public se adresează CNA.

8. Dacă subdiviziunea specializată din cadrul CNA refuză să înregistreze denunțul în condițiile prevăzute la pct.6 subpct.2) din prezentul Regulament, agentul public se adresează direct conducătorului CNA sau, după caz, Serviciului de Informații și Securitate (în continuare – SIS), care va asigura înregistrarea influenței necorespunzătoare în registrul special și va întreprinde măsuri de tragere la răspundere disciplinară a persoanelor care au refuzat înregistrarea denunțului, potrivit pct.25 din prezentul Regulament. În cazul în care conducătorul CNA nu întreprinde măsurile prevăzute la pct.6 subpct.4) al prezentului Regulament, agentul public care activează în CNA se adresează SIS.

9. Dacă subdiviziunea specializată din cadrul SIS refuză să înregistreze denunțul în condițiile prevăzute la pct.6 subpct. 2) din prezentul Regulament, agentul public se adresează direct conducătorului SIS, care va asigura înregistrarea influenței necorespunzătoare în registrul special și va întreprinde măsuri de tragere la răspundere disciplinară a persoanelor care au refuzat înregistrarea denunțului, potrivit pct.25 din prezentul Regulament. În cazul în care conducătorul SIS nu întreprinde măsurile prevăzute la pct.6 subpct.4) din prezentul Regulament, agentul public care activează în SIS se adresează Comisiei parlamentare securitate națională, apărare și ordine publică.

10. Comunicarea influenței necorespunzătoare se face neîntârziat, dar cel târziu în decurs de trei zile lucrătoare, sub forma unui denunț scris, depus pe numele conducătorului entității publice la subdiviziunea specializată sau, după caz, la instituția care realizează testarea integrității profesionale, în condițiile pct.11-14 din prezentul Regulament. Termenul de trei zile începe să curgă din ziua exercitării influenței necorespunzătoare. În cazul aflării agentului public în imposibilitate obiectivă de a depune denunțul în termenul prevăzut, acesta urmează a fi depus în ziua imediat următoare după încetarea motivelor date, cu anexarea dovezilor care le confirmă. Nu se consideră motiv de imposibilitate obiectivă de a depune denunțul în termenul prevăzut, dacă

agentul public se află în exercițiul funcției la locul de muncă în perioada de curgere a acestui termen.

11. În denunț, agentul public supus influenței necorespunzătoare menționează în mod obligatoriu:

- 1) numele și prenumele său, funcția și subdiviziunea în care activează;
- 2) datele de identificare ale persoanei care a încercat să îl influențeze (dacă sînt cunoscute);
- 3) descrierea influenței necorespunzătoare, data și ora la care aceasta a avut loc;

4) datele de identificare ale persoanelor care posedă informații cu privire la împrejurările în care a avut loc influența necorespunzătoare (dacă astfel de persoane există și dacă datele menționate sînt cunoscute).

12. Despre influența necorespunzătoare exercitată asupra conducătorului entității publice/organului de autoadministrare sau exercitată de către conducătorul entității publice, de către un agent public din cadrul entității publice ierarhic superioare, agentul public comunică CNA prin una dintre următoarele modalități:

1) denunțul scris, expediat pe adresa CNA, inclusiv prin poșta electronică indicată pe pagina web oficială a CNA;

2) completarea formularului online de comunicare a influențelor necorespunzătoare de pe pagina web oficială a CNA, direct de către agentul public sau prin intermediul operatorului liniei naționale anticorupție din cadrul CNA, cu condiția comunicării de către agentul public a tuturor informațiilor necesare pentru completarea formularului.

13. Despre influența necorespunzătoare exercitată asupra conducătorului CNA sau exercitată de către conducătorul CNA asupra agenților publici din subordine, aceștia comunică SIS prin una dintre următoarele modalități:

1) denunțul scris, expediat pe adresa SIS, inclusiv prin poșta electronică indicată pe pagina web oficială a SIS;

2) completarea formularului online de comunicare a influențelor necorespunzătoare de pe pagina web oficială a SIS.

14. Despre influența necorespunzătoare exercitată asupra conducătorului SIS sau de către conducătorul SIS asupra agenților publici din subordine, aceștia comunică, în decurs de trei zile lucrătoare, Comisiei parlamentare securitate națională, apărare și ordine publică, prin intermediul unui denunț scris.

15. Conducătorul entității publice, persoana care recepționează denunțul, CNA și SIS asigură respectarea confidențialității informațiilor transmise de către agenții publici care au depus denunțuri în conformitate cu prevederile pct.17 din prezentul Regulament, cu excepția cazurilor în care respectivii agenți publici optează pentru dezvăluirea celor invocate în denunț (în surse mass-media, către alte instituții, persoane, inclusiv cele vizate în denunț).

16. Dacă denunțul conține informații care denotă existența elementelor constitutive ale unei infracțiuni, entitatea publică, CNA sau SIS îl transmite neîntârziat, dar nu mai târziu de trei zile lucrătoare, organului de urmărire penală, conform competențelor stabilite de Codul de procedură penală.

III. GESTIONAREA REGISTRULUI DE EVIDENȚĂ A CAZURILOR DE INFLUENȚĂ NECORESPUNZĂTOARE

17. Comunicarea influenței necorespunzătoare este înscrisă de către subdiviziunea specializată într-un registru de evidență a cazurilor de influență necorespunzătoare, ținut pe suport de hârtie și în format electronic, potrivit anexei nr.1 la prezentul Regulament, în conformitate cu prevederile Legii cu privire la registre, pe care se aplică mențiunea „Informații cu accesibilitate limitată”.

18. După recepționarea denunțului despre influența necorespunzătoare, subdiviziunea specializată aplică pe acesta mențiunea „Informații cu accesibilitate limitată” și îl transmite conducătorului entității publice cel târziu în ziua lucrătoare următoare celei în care a fost recepționat. Agentul public care a depus denunțul primește de la subdiviziunea specializată un cotor, care confirmă dovada depunerii denunțului.

19. CNA întocmește două registre de înregistrare a cazurilor de influență necorespunzătoare – unul pentru cazurile raportate din interiorul instituției și unul pentru cazurile din exterior raportate de agenții publici în situațiile prevăzute la pct.7, 8 și 12 din prezentul Regulament.

20. SIS întocmește două registre de înregistrare a cazurilor de influență necorespunzătoare – unul pentru cazurile raportate din interiorul instituției și unul pentru cazurile din exterior, raportate de agenții publici ai CNA în cazurile prevăzute la pct.8, 9 și 13 din prezentul Regulament.

21. La registrele de evidență a cazurilor de influență necorespunzătoare au acces persoanele din cadrul subdiviziunii specializate, conducătorul entității publice (la registrul ținut din cadrul entității pe care o conduce) și persoanele din cadrul instituțiilor care realizează testarea integrității profesionale, împuternicite în acest sens. Accesul altor persoane la registru este strict interzis.

22. Subdiviziunile specializate sînt obligate să țină evidența tuturor cazurilor de realizare a dreptului de acces la informațiile ținute în registru, inclusiv a justificărilor ce întemeiază realizarea acestui drept, prin intermediul unui borderou de forma prevăzută în anexa nr.2 la prezentul Regulament, atașat la registru.

23. Înscrierile făcute în registrul de evidență a cazurilor de influență necorespunzătoare și conținutul denunțurilor constituie informații oficiale cu accesibilitate limitată, atribuite la informații confidențiale despre persoane, în sensul Legii privind accesul la informații. Persoanelor interesate în obținerea informațiilor reglementate de prezentul Regulament, în condițiile legii sus-menționate, li se comunică exclusiv date de ordin statistic.

IV. RĂSPUNDEREA

24. Neinformarea de către agentul public a conducătorului entității publice sau, după caz, CNA sau SIS despre tentativa de a fi influențat, în conformitate cu pct.7-14 din prezentul Regulament, constituie încălcarea obligațiilor stabilite la art.6 alin.(2) lit.c) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale.

25. Refuzul recepționării denunțului de către persoana responsabilă din cadrul subdiviziunii specializate sau refuzul înregistrării denunțului în registru atrage răspunderea disciplinară conform procedurilor stabilite categoriei de personal din care face parte.

26. Nerespectarea obligației de asigurare a confidențialității informațiilor recepționate, potrivit pct.17 din prezentul Regulament, constituie încălcarea disciplinei de serviciu și atrage aplicarea sancțiunii disciplinare corespunzătoare.

27. Operațiunile de prelucrare a datelor cu caracter personal care vizează agenții publici și persoanele terțe, efectuate cu încălcarea prevederilor legislației privind protecția datelor cu caracter personal, atrage răspunderea civilă, contravențională sau penală, după caz.

V. ARHIVAREA. TERMENELE DE PĂSTRARE

28. După arhivarea la sfârșitul anului de gestiune a denunțurilor recepționate de subdiviziunea specializată, acestea se păstrează pentru un termen de 1 an, după care se lichidează conform normelor de secretariat.

29. Registrele de evidență a cazurilor de influență necorespunzătoare ținute pe suport de hârtie se arhivează la sfârșitul anului de gestiune de către subdiviziunea specializată și se păstrează încă pentru un termen de 1 an, după care se lichidează conform normelor de secretariat.

Anexa nr. 1

la Regulamentul-cadru cu privire la evidența
cazurilor de influență necorespunzătoare

Registrul de evidență a cazurilor de influență necorespunzătoare

Nr. d/o	Data și ora recepționării comunicării	Numele, prenumele și funcția agentului public, subdiviziunea în care activează	Datele de identificare ale persoanei care a încercat să exercite influență necorespunzătoare	Descrierea influenței necorespunzătoare (data, locul, alte circumstanțe)	Dovezi ale exercitării influenței necorespunzătoare (documente, martori, altele)	Semnătura agentului public	Semnătura responsabilului de recepționarea comunicării influenței necorespunzătoare
1.							
2.							
3.							
4.							

Anexa nr. 2

la Regulamentul-cadru cu privire la evidența
cazurilor de influență necorespunzătoare

BORDEROUL de evidență a accesului la Registrul de evidență a cazurilor de influență necorespunzătoare

Nr. d/o	Data și ora recepționării solicitării de acces	Numele, prenumele și funcția persoanei care solicită acces (conform pct.24 din Regulamentul-cadru cu privire la evidența cazurilor de influență necorespunzătoare - conducătorul entității publice, subdiviziunea specializată, instituția care realizează testarea; conform pct.26 din Regulamentul sus-menționat – alte persoane)	Temeiul solicitării: - pentru conducător și subdiviziunea specializată – art.7 alin.(2) lit.b) din Legea nr.325/2013, pct.6 și pct.24 din Regulamentul-cadru cu privire la evidența cazurilor de influență necorespunzătoare; - pentru instituția care efectuează testarea integrității profesionale – art.7 alin.(2) lit.c) din Legea nr.325/2013 și pct.24	Data la care a fost oferit accesul sau mențiunea despre refuzul accesului
---------	--	---	--	---

			din Regulamentul sus-menționat; - alte persoane – temei restricționat în baza pct.24 și 26 din Regulamentul sus-menționat	
1.				
2.				
3.				
4.				

Anexa nr. 3
la Regulamentul-cadru cu privire la evidența
cazurilor de influență necorespunzătoare

D E N U N Ţ	
Prin prezenta, _____, deţinînd funcţia de _____ (numele şi prenumele agentului public) (funcţia) _____ în cadrul _____, comunic că la data de _____ (subdiviziunea în care activează) _____ am fost influenţat de către _____ (data şi ora) _____ (datele de identificare ale persoanei care a încercat influenţa, dacă sînt cunoscute)	
Influenţa necorespunzătoare s-a manifestat prin _____ _____ (descrierea influenţei necorespunzătoare) _____ _____	
Influenţa necorespunzătoare poate fi confirmată de către/prin _____ (datele de identificare ale persoanei/lor) _____ care posedă informaţii cu privire la împrejurările în care a avut loc influenţa necorespunzătoare sau alte dovezi, dacă există) _____ _____	
Am discutat/nu am discutat cu alte persoane despre influenţa necorespunzătoare asupra mea (se subliniază) _____ (numele, prenumele) _____ (data) _____ (semnătura)	
C O T O R	
Denunţul este recepţionat de _____ (numele, prenumele persoanei responsabile care recepţionează comunicarea) Numărul de ordine din registru _____ _____ (data recepţionării comunicării) _____ (semnătura persoanei care recepţionează comunicarea)	

REGULAMENT
cu privire la ținerea și utilizarea cazierului privind
integritatea profesională a agenților publici

I. Dispoziții generale

1. Prezentul Regulament stabilește modul de înregistrare, evidență, solicitare și utilizare a informației din cazierul privind integritatea profesională a agenților publici.

2. În sensul prezentului Regulament, noțiunile utilizate au următoarele semnificații:

cazier privind integritatea profesională – baza de date cu privire la rezultatele testelor de integritate profesională, precum și certificatul de cazier al integrității profesionale;

bază de date cu privire la rezultatele testelor de integritate profesională (în continuare – bază de date) – sistem de evidență, pe suport informațional, care asigură colectarea, înregistrarea, organizarea, stocarea, păstrarea, adaptarea ori modificarea, extragerea, consultarea, utilizarea, excluderea, restabilirea datelor persoanelor și rezultatelor testării integrității profesionale;

certificat de cazier privind integritatea profesională – certificat emis de instituția care realizează testarea integrității profesionale, ce atestă existența sau lipsa în baza de date respectivă a unor mențiuni privind agentul public;

rezultat pozitiv al testului de integritate – situația în care prin raportul privind rezultatele testării se constată că agentul public testat a dat dovadă de integritate profesională, în condițiile art.14 alin.(1) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale;

rezultatul negativ al testului de integritate – situația în care prin raportul privind rezultatele testării se constată că agentul public testat nu a dat dovadă de integritate profesională, în condițiile art.15 alin.(1) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale.

3. Scopul ținerii și utilizării cazierului privind integritatea profesională a agenților publici constă în evitarea încadrării în funcții publice a agenților publici care nu au dat dovadă de integritate profesională în cadrul testelor realizate.

4. Rezultatele testării integrității profesionale desfășurate de către Centrul Național Anticorupție (în continuare – CNA) sau Serviciul de Informații și Securitate (în continuare – SIS) sînt stocate în baze de date gestionate separat.

5. Rezultatele testării integrității profesionale desfășurate de către Ministerul Afacerilor Interne asupra agenților publici din subordinea sa în conformitate cu prevederile Legii nr.320 din 27 decembrie 2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului sînt transmise pentru a fi stocate în baza de date gestionată de CNA. Informația respectivă nu se include în certificatul de cazier eliberat de CNA conform capitolului III din prezentul Regulament.

6. Ministerul Afacerilor Interne are dreptul de a vizualiza, de a accesa și de a extrage informația furnizată conform pct.5 din prezentul Regulament.

II. Administrarea bazei de date cu privire
la rezultatele testelor de integritate

7. CNA administrează baza de date cu privire la rezultatele testelor de integritate, care conține rezultatele testelor de integritate profesională în privința tuturor entităților stabilite în anexa la Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale, cu excepția SIS și CNA.

8. Conform art.10 alin.(1) lit.b)-c) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale, SIS administrează o bază de date separată, care conține rezultatele testelor de integritate profesională în privința propriilor agenți publici, precum și o bază de date în privința agenților publici ai CNA.

9. Baza de date conține informații privind datele de identitate ale agenților publici supuși testului de integritate, numărul dosarului în care sînt arhivate materialele privind testul de integritate, informații privind rezultatul pozitiv sau negativ al testului de integritate, date despre sancțiunea disciplinară aplicată, precum și rezultatele contestărilor depuse, după caz.

10. Completarea bazei de date se realizează în termen de cel mult de 10 zile lucrătoare de la data finalizării testării. Baza de date se actualizează la fiecare 72 de ore.

III. Modul de solicitare și eliberare a certificatului de cazier privind integritatea profesională

11. Eliberarea certificatului de cazier privind integritatea profesională se solicită în scris, în limba de stat, de către conducătorul entității publice sau, după caz, de către organul de autoadministrare sau persoana special împuternicită de acesta (solicitant) în procesul de încadrare în entitățile publice prevăzute în anexa la Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale.

12. La încadrarea agentului public care în ultimii 5 ani a activat în CNA și SIS, angajatorul solicită certificat de cazier privind integritatea profesională atât de la SIS, cît și de la CNA, cu respectarea prevederilor de la pct.13 și 14 din prezentul Regulament.

13. Formularul solicitării (conform anexei nr.1 la prezentul Regulament) conține în mod obligatoriu:

1) numele și prenumele conducătorului entității publice care solicită certificat de cazier privind integritatea profesională, iar în cazul în care nu semnează conducătorul entității publice – numele, prenumele și funcția persoanei împuternicite, precum și data și numărul ordinului prin care aceasta este împuternicită;

2) entitatea publică pe care o reprezintă;

3) numele și prenumele, data nașterii și numărul de identificare ale persoanei pentru care se solicită certificatul de cazier al integrității profesionale;

4) motivul solicitării;

5) data întocmirii solicitării și semnătura solicitantului.

14. La depunerea solicitării, solicitantul i se eliberează o recipisă conform anexei nr.2 la prezentul Regulament, cu numărul de ordine și data depunerii, care certifică începutul curgerii termenului prevăzut la pct.16 din prezentul Regulament.

15. Certificatul de cazier privind integritatea profesională eliberat se anexează la dosarul personal al agentului public testat și/sau la dosarul candidatului pentru ocuparea unei funcții publice, care se păstrează în subdiviziunea resurse umane din cadrul entității publice.

16. Solicitarea depusă de conducătorul entității publice se examinează astfel încât certificatul de cazier, indiferent de rezultat, să fie emis într-un termen care să nu depășească 15 zile lucrătoare de la data înregistrării solicitării.

17. Certificatul de cazier este tipizat și conține în mod obligatoriu, conform anexei nr.3 la prezentul Regulament:

- 1) numele și prenumele agentului public, data nașterii și numărul de identificare;
- 2) informații despre testarea integrității profesionale în privința agentului public testat/candidatului pentru ocuparea unei funcții publice, începând cu 14 august 2014 (14 februarie 2014, în cazul agenților publici ai CNA și SIS) și până la momentul solicitării;
- 3) rezultatul pozitiv sau negativ al testului de integritate profesională;
- 4) data, ștampila și semnătura coordonatorului activității de testare a integrității profesionale.

18. Termenul de valabilitate al actului juridic este de 3 luni de la data eliberării.

19. Eliberarea certificatului de cazier către solicitant se efectuează doar în baza recipisei primite în momentul depunerii solicitării.

20. Termenul general de stocare a informației din dosarul agentului public este de 25 de ani, cu excepția înregistrărilor audio-video ale testului, al căror termen este prevăzut în art.18 din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale.

21. Informația despre rezultatul pozitiv al testului de integritate se păstrează 5 ani de la momentul includerii în baza de date.

22. Informația despre rezultatul negativ al testului de integritate se păstrează:

- 1) 5 ani – în cazul stabilirii în procesul de efectuare a testului de integritate că agentul public a admis în activitatea sa acte de corupție, acte conexe corupției și fapte de comportament corupțional, pentru care s-a aplicat sancțiunea disciplinară eliberarea din serviciu;
- 2) 1 an – în cazul stabilirii în procesul de efectuare a testului de integritate că agentul public nu a denunțat imediat la organele competente tentativele de a fi implicați în acte de corupție, în acte conexe corupției și în fapte de comportament corupțional; nu a comunicat conducătorului entității publice, în scris, influențele necorespunzătoare; nu a declarat cadourile în conformitate cu legislația în vigoare.

Anexa nr. 1
la Regulamentul cu privire la ținerea și utilizarea cazierului
privind integritatea profesională a agenților publici

SOLICITARE

**privind eliberarea certificatului
de cazier privind integritatea profesională**

Numele, prenumele _____

Data nașterii _____ Numărul de identificare _____

Motivul solicitării:

încadrare în funcție

- ☐ prin concurs;
☐ prin transfer;
☐ prin numire.

Mențione privind activitatea anterioară în CNA și/sau SIS, conform înscrierilor din carnetul de muncă:

- ☐ a activat în CNA în perioada _____;
☐ a activat în SIS în perioada _____;
☐ nu a activat în CNA sau SIS.

Numele, prenumele solicitantului _____

Funcția publică a solicitantului:

- ☐ conducător al entității publice;
☐ persoana împuternicită, data _____ și nr. _____

ordinului/hotărârii prin care este împuternicită.

Semnătura _____ L.Ș.

Data „_____” _____ 20__

Anexa nr.2
la Regulamentul cu privire la ținerea și utilizarea cazierului
privind integritatea profesională a agenților publici

Recipisă
nr. _____ din _____ 20 ____

Numele, prenumele solicitantului _____

a depus solicitarea privind eliberarea certificatului de cazier privind integritatea profesională
în privința agentului public/candidatului la funcția
publică _____

Executor _____
Data „_____” _____ 20 ____

Anexa nr.3
la Regulamentul cu privire la ținerea și utilizarea cazierului
privind integritatea profesională a agenților publici

REPUBLICA MOLDOVA

Certificat de cazier privind integritatea profesională
nr. _____ din _____ 2014

Numele, prenumele _____
Data nașterii _____ Numărul de identificare _____

Informații despre înscrierile din baza de date cu privire la rezultatele testelor de integritate profesională:

- ☐ nu a fost supus testului de integritate profesională de către CNA/SIS;
- ☐ a fost supus testului de integritate profesională de către CNA/SIS, înregistrând rezultat negativ, pentru care i s-a aplicat sancțiunea _____ la data de „____” _____ 20 ____;
- ☐ a fost supus testului de integritate profesională de către CNA/SIS, înregistrând rezultat pozitiv.

Mențiune despre necesitatea prezentării a două certificate de cazier privind integritatea profesională, de către CNA și SIS, în condițiile pct.12 din Regulamentul cu privire la ținerea și utilizarea cazierului privind integritatea profesională a agenților publici.

Termenul de valabilitate al actului juridic este de 3 luni de la data eliberării.

Semnătura coordonatorului activității de testare a integrității profesionale _____ L.Ș.

Data „_____” _____ 20 ____

CONFIDENȚIAL
ATENȚIE! Date cu caracter personal prelucrate în conformitate cu prevederile Legii privind protecția datelor cu caracter personal

Proiect

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

LEGE

pentru modificarea și completarea unor acte legislative

Parlamentul adoptă prezenta lege organică

Art. I. – Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului (republicată în Monitorul Oficial, 2013, nr.15-17, art.63) cu modificările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. Articolul 6 alineatul (4) se completează cu litera d) cu următorul cuprins:
„d) a fost sancționat disciplinar pentru nerespectarea obligațiilor stabilite la art.6 alin.(2) din Legea nr. 325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale.”

2. Articolul 9 se completează cu alineatul (8) cu următorul cuprins:
„(8) După depunerea setului de acte, colegiul pentru selecția și cariera judecătorilor solicită de la Centrul Național Anticorupție și/sau Serviciul de Informații și Securitate certificatul de cazier al integrității profesionale al candidatului la funcțiile prevăzute la alin.(6)”.

3. Articolul 15 alineatul (1) se completează cu litera d¹) cu următorul cuprins:
„d¹) să respecte prevederile art.6 alin.(2) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale”.

4. Articolul 22 alineatul (1) se completează cu literele j¹) și j²) cu următorul cuprins:
„j¹) încălcarea obligațiilor de a denunța imediat la organele competente orice tentativă de a fi implicați în acte de corupție, conexe corupției și fapte de comportament corupțional, de a comunica imediat Consiliului Superior al Magistraturii, în scris, orice influență necorespunzătoare, inclusiv comunicarea interzisă sau tentativele de comunicare interzisă, precum și de a declara cadourile în conformitate cu legislația în vigoare;
j²) încălcarea obligațiilor de neimplicare în acte de corupție, conexe corupției și alte fapte de comportament corupțional, altele decât cele prevăzute la lit.j¹)”.

5. Articolul 23 alineatul (2) va avea următorul cuprins:
„(2) Eliberarea din funcție se aplică în cazul comiterii de către judecător a abaterii disciplinare prevăzute la art.22 alin.(1) lit.j²), a unei abateri disciplinare care dăunează intereselor serviciului și prestigiului justiției, în cazul comiterii repetate a celorlalte abateri disciplinare specificate la art.22, precum și în cazul în care, la evaluarea performanțelor, s-a stabilit necorespunderea lui evidentă funcției deținute.”

Art.II. – Legea nr.548-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr.56-57, art.624), cu modificările și completările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. Articolul 23 alineatul (5) după sintagma „domeniul financiar și monetar” se completează cu sintagma „, nu are în ultimii 5 ani înscrieri în Cazierul de integritate profesională cu privire la aplicarea sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea obligațiilor prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale ,” mai departe după text.

2. Articolul 34 se completează cu alineatul (6) cu următorul cuprins:

„(6) Funcționarii Băncii Naționale sînt obligați să respecte prevederile art.6 alin.(2) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale.”

Art.III. – Legea nr.1036-XIII din 17.12.1996 cu privire la sistemul penitenciar (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.183-185, art.654), cu modificările și completările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. La articolul 18 alineatul (1) după sintagma: „nu au fost condamnați” se completează cu sintagma: „nu au în ultimii 5 ani înscrieri în Cazierul de integritate profesională cu privire la aplicarea sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea obligațiilor prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale”, mai departe după text.

2. Articolul 20:

punctul 7) după sintagma „în cazul” se completează cu sintagma „încălțării obligației prevăzute la art.22 alin.(2) lit. a²),” mai departe după text.

se completează cu punctul 13 cu următorul cuprins:

„13) Nu se admite eliberarea colaboratorului sistemului penitenciar în baza cererii de demisie sau de transfer dacă directorul general a primit de la Centrul Național Anticorupție sesizarea privind rezultatul negativ al testului de integritate profesională, pînă la finalizarea procedurilor disciplinare.”

3. Articolul 22 alineatul (2) se completează cu literele a¹) și a²) cu următorul cuprins:

„a¹) să denunțe imediat la organele competente despre orice tentativă de a fi implicat în acte de corupție, conexe corupției și fapte de comportament corupțional, să comunice imediat, în scris, orice influență necorespunzătoare, inclusiv să declare cadourile în conformitate cu legislația în vigoare;

a²) să nu se implice în acte de corupție, conexe corupției și alte fapte de comportament corupțional, altele decît cele prevăzute la lit.a¹)”.

Art.IV. – Articolul 19 alineatul (1) din Codul Electoral nr.1381-XIII din 21 noiembrie 1997 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr.81, art.667), cu modificările și completările ulterioare, la sfîrșit se completează cu sintagma: „, , precum și nu au în ultimii 5 ani înscrieri în Cazierul de integritate profesională cu privire la aplicarea sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea obligațiilor prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale .”

Art.V. – Articolul 12 din Legea nr.192-XIV din 12 noiembrie 1998 privind Comisia Națională a Pieței Financiare (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.117-126BIS), cu modificările și completările ulterioare, la sfîrșit se completează cu sintagma: „, , precum și nu are în ultimii 5 ani înscrieri în Cazierul de integritate profesională cu privire la aplicarea sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea obligațiilor prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale .”

Art.VI. – Articolul 7 din Legea nr.753-XIV din 23 decembrie 1999 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1999, nr.156, art.764), cu modificările ulterioare, se completează cu litera f) cu următorul cuprins:

„f) efectuarea testării integrității profesionale în condițiile Legii nr. 325 din 23 decembrie 2013.”

Art.VII. – Legea serviciului în organele vamale nr.1150-XIV din 20 iulie 2000 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr.106-108, art.765), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. Articolul 6 alineatul (1) se completează cu litera b¹) cu următorul cuprins:

„b¹) ce are în ultimii 5 ani înscrieri în Cazierul de integritate profesională cu privire la aplicarea sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea obligațiilor prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale.”

2. La articolul 15 alineatul (1) după litera k) se completează cu litera l) va avea următorul:

„l) să respecte prevederile art.6 alin.(2) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale”.

3. La articolul 26 după sintagma „încălcarea disciplinei de serviciu” se completează cu sintagma „și a obligațiilor prevăzute la art.15 alin.(1) lit.l)” mai departe după text.

4. Articolul 43:

alineatul (2) se completează cu litera j¹) cu următorul cuprins:

„j¹) în cazul încălcării obligației stabilite la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale”.

se completează cu alineatul (3¹) cu următorul cuprins:

„(3¹) Nu se admite eliberarea colaboratorului vamal în baza cererii de demisie sau de transfer dacă directorul general a primit de la Centrul Național Anticorupție sesizarea privind rezultatul negativ al testului de integritate profesională, pînă la finalizarea procedurilor disciplinare.”

Art.VIII. – Legea nr.761-XV din 27 decembrie 2001 cu privire la serviciul diplomatic (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.216-220, art.645), se completează după cum urmează:

1. Articolul 10 alineatul (1) se completează cu litera f¹) cu următorul cuprins:

„f¹) nu are în ultimii 5 ani înscrieri în Cazierul de integritate profesională cu privire la aplicarea sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea obligațiilor prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale.”

2. Articolul 22 se completează cu litera h) cu următorul cuprins:

„h) să respecte prevederile art.6 alin.(2) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale”.

3. La articolul 24 alineatul (4) după sintagma „sau organizații internaționale guvernamentale” se completează cu sintagma „precum și în cazul încălcării obligației stabilite la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale,” mai departe după text.

4. La articolul 25:

la litera a) sintagma „prevăzute la art.10 alin.(1) lit.a)-f)” se substituie cu sintagma „prevăzute la art.10 alin.(1) lit.a)-f¹)”.

alineatul unic devine alineatul (1);

se completează cu alineatul (2) cu următorul cuprins:

„(2) Nu se admite eliberarea funcționarului instituției serviciului diplomatic în baza cererii de demisie sau de transfer dacă directorul general a primit de la Centrul Național Anticorupție sesizarea privind rezultatul negativ al testului de integritate profesională, pînă la finalizarea procedurilor disciplinare.”

Art.IX. – Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.72-74, art.195), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. Articolul 126 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Caracterul considerabil al daunei cauzate interesului public, precum și daunele în proporții mari se stabilesc luîndu-se în considerare gradul de prejudiciere sau amenințare pentru bugetul, bunurile sau activitatea statului, autorităților publice, instituțiilor publice, întreprinderilor de stat sau municipale ori societăților comerciale cu capital majoritar de stat și/sau gradul de prejudiciere sau amenințare pentru bunurile considerate de interes public, aflate în domeniul public sau în domeniul privat al statului sau al unităților administrativ-teritoriale, în sensul legislației civile.”

2. Se completează cu articolul 329¹ cu următorul cuprins:

„Articolul 329¹. Conflictul de interese

(1) Admiterea sau nedeclararea unui conflict de interese, în sensul Legii nr.16-XVI din 15 februarie 2008 cu privire la conflictul de interese, de către persoana cu funcție de răspundere, persoana publică și persoana cu funcție de demnitate publică, dacă aceasta a cauzat daune în

proporții mari, daune considerabile interesului public sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 2500 la 5000 de unități convenționale sau cu închisoare de pînă la 2 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

(2) Aceeași acțiune:

a) săvîrșită de două sau mai multe persoane

b) soldată cu urmări grave,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 5000 la 10000 de unități convenționale sau cu închisoare de la 2 la 6 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 5 la 10 ani.

3. Se completează cu un nou articol 352² care va avea următorul cuprins:

„Articolul 352². Falsul în declarația cu privire la venituri și proprietate sau în declarația de interese personale

Nedeclararea tuturor veniturilor și proprietății sau a intereselor personale și calităților deținute de către persoanele care au obligația de a depune aceste declarații,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 400 pînă la 600 unități convenționale sau cu închisoare de pînă la 1 an și în toate cazurile cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de pînă la 5 ani.”

Art.X. – Legea nr.1104 din 6 iunie 2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.209-211, art.683), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. Articolul 4, alineatul (1) se completează cu litera f) cu următorul cuprins:

„f) realizarea testării integrității profesionale, în condițiile Legii nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale”.

2. Articolul 5 se completează cu litera c¹) cu următorul cuprins:

„c¹) să efectueze testarea integrității profesionale a agenților publici, în condițiile Legii nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale”.

3. La articolul 14 alineatul (2), sintagma „cu autorizarea procurorului” se substituie cu sintagma „în condițiile Legii nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale”.

4. Art.15:

la alineatul (1) litera a) după cuvîntul „duce” se completează cu sintagma „sau cu care pretinde că duce”.

se completează cu alin.(2¹) cu următorul cuprins:

„(2¹) Metodele și mijloacele de monitorizare a stilului de viață și fixarea rezultatelor acestora nu reprezintă activități speciale de investigații în sensul Legii nr.59 din 29 martie 2012 privind activitatea specială de investigații.”

5. Articolul 16 alineatul (1) se completează cu textul: „, precum și persoana care în ultimii 5 ani are înscrieri în Cazierul de integritate profesională cu privire la aplicarea sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea obligațiilor prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale .”

6. Articolul 34 se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) Nu se admite eliberarea angajatului în baza cererii de demisie sau de transfer dacă directorul a primit de la Serviciul de Informații și Securitate sesizarea privind rezultatul negativ al testului de integritate profesională, pînă la finalizarea procedurilor disciplinare.”

Art.XI. – La articolul 200 alineatul (3) din Codulul de procedură penală (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.248-251, art.699), cu modificările ulterioare, se expune în următoarea redacție:

„(3) Suspendarea provizorie din funcție o decide procurorul care conduce, sau, după caz, exercită nemijlocit urmărirea penală, printr-o ordonanță motivată, în faza de urmărire penală, sau, după caz, instanța de judecată la demersul procurorului prin încheiere, care se expediază pentru executare administrației instituției în care activează învinuitul, inculpatul. Ordonanța procurorului

privind suspendarea din funcție a învinutului poate fi atacată la judecătorul de instrucție, iar încheierea instanței de judecată privind suspendarea din funcție a inculpatului poate fi atacată cu recurs la Curtea de Apel Chișinău în termen de 3 zile”.

Art.XII. – Codul muncii al Republicii Moldova nr.154-XV din 28 martie 2003 (Monitorul Oficial 2003, nr.159-162, art.648) cu modificările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. La articolul 85:

se completează cu alineatul (2¹) cu următorul cuprins:

„(2¹) Salariatul care cade sub incidența Legii nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale nu poate fi eliberat din funcție în baza cererii de demisie sau de transfer, dacă angajatorul a primit de la instituția care realizează testarea integrității profesionale, sesizarea privind rezultatul negativ al testului de integritate profesională, pînă la finalizarea procedurilor disciplinare.”

alineatul (3) sintagma „alin.(1), (2)” se substituie cu sintagma „alin.(1)- (2¹)”.

2. Articolul 86 alineatul (1) se completează cu litera k¹) cu următorul cuprins:

„k¹) încălcarea prevederilor art.6 alin. (2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale”.

Art.XIII. – Codul de executare al Republicii Moldova nr.443-XV din 24 decembrie 2004 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.214–220, art.704), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Articolul 11 se completează cu litera o) cu următorul cuprins:

”o) deciziile coordonatorilor testării integrității profesionale privind restituirea de către agentul public testat a bunurilor sau a contravalorii acestora, primite în cadrul testării integrității profesionale.”.

2. Articolul 15, alin.(2) se completează cu litera h) cu următorul cuprins:

„h) recuperarea bunurilor sau contravalorii acestora, primite în cadrul testării integrității profesionale.”.

Art.XIV. – Codul Audiovizualului nr.260-XVI din 27 iulie 2006 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr.131-133, art.679), cu modificările și completările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. Articolul 42 alineatul (4) se completează cu litera e) cu următorul cuprins:

„e) nu are în ultimii 5 ani înscrieri în Cazierul de integritate profesională cu privire la aplicarea sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea obligațiilor prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale.”

2. Articolul 57 alineatul (1) se completează cu litera e) cu următorul cuprins:

„e) nu are în ultimii 5 ani înscrieri în Cazierul de integritate profesională cu privire la aplicarea sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea obligațiilor prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale .”

Art.XV. – Legea Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale nr. 93-XVI din 5 aprilie 2007 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.78-81, art.358) cu modificările și completările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. Articolul 17 alineatul (5) după sintagma „săvîrșirea unei infracțiuni” se completează cu sintagma „precum și cele care au în ultimii 5 ani înscrieri în Cazierul de integritate profesională cu privire la aplicarea sancțiunilor disciplinare în legătură cu rezultatele negative ale testării integrității profesionale.”

2. Articolul 29 se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) Nu se admite eliberarea colaboratorului în baza cererii de demisie sau de transfer, dacă șeful Serviciului a primit sesizarea privind rezultatul negativ al testului de integritate profesională, pînă la finalizarea procedurilor disciplinare.”

3. Articolul 42 după litera g) se completează cu litera h) și i) cu următorul cuprins:

„h) să denunțe imediat la organele competente despre orice tentativă de a fi implicat în acte de corupție, conexe corupției și fapte de comportament corupțional, să comunice imediat, în scris, orice influență necorespunzătoare, inclusiv să declare cadourile în conformitate cu legislația în vigoare;

i) să nu se implice în acte de corupție, conexe corupției și alte fapte de comportament corupțional, altele decât cele prevăzute la lit.h¹⁾”.

4. Articolul 47 alineatul (1) se completează cu litera e) cu următorul cuprins:

„e) încălcarea obligației prevăzute la art.42 lit.i);”.

Art.XVI. – Legea nr.170-XVI din 19 iulie 2007 privind statutul ofițerului de informații și securitate (Monitorul Oficial, 2007, nr.171-174, art.667) cu modificările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. Articolul (7) alineatul (3) se completează cu litera f) cu următorul cuprins:

„f) are în ultimii 5 ani înscrieri în Cazierul de integritate profesională cu privire la aplicarea sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea obligațiilor prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale.”

2. Articolul 31 alineatul 3) se completează cu litera a¹⁾ cu următorul cuprins:

„a¹⁾ încălcarea prevederilor art.6 alin.(2) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale”.

3. Articolul 33 alineatul (3) după sintagma „titlul de ofițer de informații,” se completează cu sintagma „în cazul încălcării obligației prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale”.

4. Articolul 36:

alineatul (1) se completează cu litera o¹⁾ cu următorul cuprins:

„o¹⁾ încălcarea prevederilor art.6 alin.(2) lit. a) din Legea nr. 325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale;

după alineatul (3) se completează cu alineatul (3¹⁾ cu următorul cuprins:

„(3¹⁾ Nu se admite eliberarea din serviciu în baza cererii de demisie sau de transfer, dacă directorul a primit de la subdiviziunea securitate internă a Serviciului sesizarea privind rezultatul negativ al testului de integritate profesională, pînă la finalizarea procedurilor disciplinare”.

5. Articolul 39 alineatul (1) se completează cu litera j¹⁾ cu următorul cuprins:

„j¹⁾ să respecte prevederile art.6 alin.(2) din Legea nr. 325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale”.

6. La articolul 51 alineatul (7) litera c), sintagma „prevăzute la art.36 alin. (1) lit. i)-k), n) și p)” se substituie cu sintagma „prevăzute la art. 36 alin. (1) lit. i)-k), n), o¹⁾ și p).”

Art.XVII. – Articolul 19 din Legea nr.16-XVI din 15 februarie 2008 cu privire la conflictul de interese (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.72-75, art.231), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează: sintagma „privind combaterea corupției și protecționismului” se substituie cu sintagma „cu privire la prevenirea și combaterea corupției”.

Art.XVIII. – Legea nr.25-XVI din 22 februarie 2008 privind Codul de conduită a funcționarului public (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.74-75, art.243), cu modificările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. Se completează cu articolul 11¹ cu următorul cuprins:

„Articolul 11¹. Influențe necorespunzătoare

În exercitarea atribuțiilor de serviciu, funcționarul public este obligat:

1) să nu admită influențe necorespunzătoare, în sensul Legii nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale;

2) să desfășoare în mod legal activitatea pentru care a intervenit influența necorespunzătoare;

3) să facă neîntîrziat un denunț în formă scrisă despre exercitarea influenței necorespunzătoare conducătorului autorității publice sau, după caz, instituției care realizează testarea integrității profesionale, potrivit Legii nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale, în condițiile stabilite de Guvern.”

2. La articolul 12:

titlul și alineatul (1) se completează în final cu cuvintele „și favoritismul”;

alineatul (3), după cuvintele „conflictelor de interese” se completează cu cuvintele „și favoritismul”, iar în final se completează cu cuvintele „și cu privire la prevenirea și combaterea corupției”.

3. Articolul 13 alineatul (2) se completează cu litera b¹) cu următorul cuprins:
„b¹) să respecte prevederile art. 6 alin. (2) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale;”

Art.XIX. – Legea nr.90-XVI din 25 aprilie 2008 cu privire la prevenirea și combaterea corupției (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.103-105, art.391), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 2:

noțiunea „corupție” va avea următorul cuprins:

„*corupție* – utilizarea funcției, atribuțiilor ori însărcinărilor încredințate, proprii sau ale unei alte persoane, direct sau indirect, în sectorul public sau privat, în scopul obținerii de bunuri, de foloase materiale sau de alte avantaje necuvenite, pentru sine sau pentru o altă persoană”;

se completează în final cu următoarea noțiune:

„*agenți publici* – persoanele cu funcții de demnitate publică, funcționarii publici, inclusiv funcționarii publici cu statut special, militarii, angajații autorităților publice autonome sau de reglementare, ai întreprinderilor de stat sau municipale, ai altor persoane juridice de drept public, angajații din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică”.

2. La articolul 4, litera a) va avea următorul cuprins:

„a) agenților publici, concurenților electorali, persoanelor de încredere ale concurenților electorali”.

3. La articolul 5 alineatul (1):

litera b), textul „funcționarilor publici, a persoanelor cu funcții de demnitate publică și a altor persoane care prestează servicii publice” se substituie cu cuvintele „agenților publici”;

se completează cu litera c¹) cu următorul cuprins:

„c¹) efectuării testării integrității profesionale;”.

4. Articolul 6:

în titlu, la alineatul (1) și la litera f), cuvintele „funcționarilor” și „funcționari” se substituie cu cuvintele „agenților” și, respectiv, „agenți”;

la alineatul (1) literele a) și b), cuvintele „funcționarilor acestora” se substituie cu cuvintele „agenților publici”;

alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Exercitarea funcției publice urmează să asigure:

a) stabilirea regulilor de conduită în raport cu specificul exercitării atribuțiilor și obligațiilor agenților publici;

b) respectarea regulilor deontologice prin aplicarea măsurilor disciplinare și de altă natură agenților publici care încalcă normele instituite;

c) cunoașterea și respectarea cu strictețe a actelor normative care reglementează activitatea agentului public;

d) aprobarea de măsuri care ar înlesni semnalarea de către agenții publici a actelor de corupție de care au luat cunoștință în exercițiul funcției. ”

5. Articolul 7 va avea următorul cuprins:

„Articolul 7. Expertiza anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative

(1) Expertiza anticorupție este un proces de evaluare a corespunderii conținutului proiectelor de acte legislative și normative cu standardele anticorupție, de identificare a normelor care favorizează sau pot favoriza corupția, precum și de elaborare a recomandărilor pentru excluderea efectelor acestora.

(2) Expertiza anticorupție este efectuată de către Centrul Național Anticorupție în conformitate cu Regulamentul cu privire la organizarea procesului de efectuare a expertizei anticorupție proiectelor de acte legislative și normative, aprobat de Guvern”.

6. Se completează cu articolele 7¹ și 7² cu următorul cuprins:

„Articolul 7¹. Evaluarea riscurilor de corupție în autoritățile și instituțiile publice

(1) Evaluarea riscurilor de corupție în cadrul autorităților administrației publice centrale de specialitate, al autorităților administrative autonome, al altor autorități și instituții publice se

efectuează în conformitate cu Metodologia de evaluare a riscurilor de corupție în autoritățile și instituțiile publice.

(2) Metodologia de evaluare a riscurilor de corupție în autoritățile și instituțiile publice se aprobă de Guvern și prevede procesul de identificare a factorilor instituționali ce favorizează sau pot favoriza corupția, precum și elaborarea recomandărilor pentru excluderea acestora.

Articolul 7². Testarea integrității profesionale

(1) Testarea integrității profesionale se realizează în scopul:

a) asigurării integrității profesionale, al prevenirii și combaterii corupției în cadrul entităților publice;

b) verificării modului de respectare de către agenții publici a obligațiilor și atribuțiilor de serviciu, precum și a regulilor de conduită;

c) identificării, evaluării și înlăturării vulnerabilităților și a riscurilor care ar putea determina sau favoriza actele de corupție, actele conexe corupției sau faptele de comportament corupțional;

d) neadmiterii unor influențe necorespunzătoare în exercitarea obligațiilor sau atribuțiilor de serviciu ale agenților publici;

e) sporirii denunțării actelor de corupție, a actelor conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional de către agenții publici.

(2) Testarea integrității profesionale se desfășoară în conformitate cu prevederile Legii nr. 325 din 23 decembrie 2013 cu privire la testarea integrității profesionale.

(3) Modul de ținere a evidenței cazurilor de influență necorespunzătoare, precum și de ținere și utilizare a cazierului privind integritatea profesională a agenților publici se stabilește de Guvern.”.

7. Articolul 13 va avea următorul cuprins:

„Articolul 13. Autoritățile abilitate cu executarea prezentei legi

(1) Centrul Național Anticorupție este un organ specializat investit cu atribuții de prevenire și de combatere a actelor de corupție, actelor conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional, în ale cărui obligații intră:

a) întreprinderea acțiunilor de prevenire, depistare și de contracarare a corupției, efectuarea măsurilor speciale de investigație și a acțiunilor de urmărire penală privind actele de corupție și actelor conexe corupției;

b) colectarea și analiza informațiilor privind fenomenul corupției, colaborarea și schimbul de informații cu autoritățile administrației publice, sesizarea organelor competente despre cauzele și condițiile care favorizează comiterea de acțiuni ilicite;

c) desfășurarea activităților de prevenire a corupției, educarea anticorupție a cetățenilor, colaborarea activă cu societatea civilă în vederea propagării în masă a culturii anticorupție;

c¹) măsurarea percepției fenomenului corupției în domeniile vulnerabile din Republica Moldova, care se efectuează în conformitate cu Metodologia de măsurare a percepției fenomenului corupției în domeniile vulnerabile din Republica Moldova, aprobată prin act al Centrului;

d) asigurarea pregătirii, perfecționării și reciclării cadrelor;

e) asigurarea protecției și păstrării informației care constituie secret de stat, secret comercial și secret bancar, alte secrete apărute prin lege, devenite cunoscute în exercițiul funcției;

f) dezvoltarea relațiilor cu servicii similare străine;

g) elaborarea de propuneri pentru aducerea actelor normative în concordanță cu reglementările internaționale în domeniu.

(2) Comisia Națională de Integritate este responsabilă de:

a) controlul declarațiilor cu privire la venituri și proprietate și al declarațiilor de interese personale;

b) constatarea diferenței vădite între veniturile realizate pe parcursul exercitării funcției și proprietatea dobândită în aceeași perioadă, dacă aceasta nu poate fi justificată;

c) constatarea conflictelor de interese și incompatibilităților în activitatea agenților publici, conform legislației în vigoare ce reglementează aceste domenii;

e) solicită instanței de judecată constatarea nulității actelor administrative, actelor juridice, deciziilor personale sau colegiale cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese;

- f) constatarea contravențiilor date în competența sa prin legi speciale;
- g) conlucrarea cu alte organe, în vederea realizării atribuțiilor sale. ”

8. Articolul 14:

la alineatul (1) litera g), cuvintele „alte organe” se substituie cu cuvîntul „organele”;
se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:

„(1¹). Autoritățile menționate la alin.(1) lit.d)-g) desemnează, la nivelul conducerii, o persoană responsabilă pentru prevenirea corupției în cadrul autorității din subordine.”;

la alineatul (2):

cuvintele „autoritățile administrației publice” se substituie cu cuvintele „persoanele desemnate conform alin.(1¹)”;

litera b) va avea următorul cuprins:

„b) recepționarea informației privind comiterea actelor de corupție sau a faptelor de comportament corupțional de către salariați, prin diferite surse (audiență, scrisori anonime, poștă electronică etc.), inclusiv prin intermediul sistemului liniilor telefonice anticorupție, cu examinarea acestei informații, întreprinderea măsurilor de rigoare și prezentarea materialelor respective organului specializat. Regulamentul privind sistemul liniilor telefonice anticorupție se aprobă de Parlament”.

9. Articolul 15 va avea următorul cuprins:

„Articolul 15. Faptele de comportament corupțional

Se consideră fapte de comportament corupțional următoarele:

a) admiterea și nesoluționarea incompatibilităților, încălcarea restricțiilor și interdicțiilor:

- admiterea și/sau nesoluționarea în termen legal a incompatibilităților în funcția publică, funcția de demnitate publică, în activitatea altor agenți publici, potrivit legislației ce reglementează statutul acestora;

- încălcarea restricțiilor legale cu privire la încetarea activității, încheierea contractelor comerciale și limitarea reprezentării în conformitate cu prevederile Legii nr.16-XVI din 15 februarie 2008 cu privire la conflictul de interese, precum și a restricțiilor și interdicțiilor impuse prin legi speciale care reglementează activitatea agenților publici;

- încălcarea restricțiilor în ierarhia funcției publice, prevăzute la Legea nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public;

b) nedeclararea veniturilor și proprietăților și/sau a intereselor personale:

- nedepunerea în termenul prevăzut de lege a declarațiilor cu privire la venituri și proprietate și/sau a declarației de interese personale de către agenții publici cărora le este aplicabilă Legea nr.1264 din 19 iulie 2002 privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere și Legea nr.16-XVI din 15 februarie 2008 cu privire la conflictul de interese;

- nedepunerea în termenul legal a declarațiilor cu privire la venituri și proprietate și/sau a declarației de interese personale după expirarea unui an de la încetarea activității în calitate de agent public, căruia i se aplică Legea nr.1264 din 19 iulie 2002 privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere și Legea nr.16-XVI din 15 februarie 2008 cu privire la conflictul de interese;

- omiterea depunerii declarației cu privire la venituri și proprietate și/sau a declarației de interese personale după constatarea nedepunerii în termenul prevăzut de lege;

c) admiterea sau nedeclararea conflictului de interese manifestate prin admiterea sau nedeclararea conflictului de interese de către persoanele care cad sub incidența Legii nr.16-XVI din 15 februarie 2008 cu privire la conflictul de interese, atunci cînd nu conține elemente de infracțiune;

d) favoritismul manifestat prin acordarea de sprijin, preferințe, privilegii sau crearea avantajelor pentru anumite persoane fizice sau juridice în procesul de luare a deciziei, întreprinsă în exercițiul funcțiunii de către agentul public, atunci cînd aceste acțiuni se fac în folosul rudelor

(nepotism), prietenilor (cronyism) sau în folosul partidelor politice (clientelism) și nu conțin elemente de infracțiune;

e) solicitarea, primirea sau nedeclararea cadourilor și avantajelor manifestate prin solicitarea, primirea sau nedeclararea de către agentul public a cadourilor, serviciilor, favorurilor, invitațiilor sau oricăror alte avantaje, destinate personal acestora sau persoanelor apropiate, cu excepția cadourilor simbolice, a celor oferite din politețe sau primite cu prilejul anumitor acțiuni de protocol, a căror valoare nu depășește limitele prevăzute de Guvern, iar acțiunile respective nu conțin elemente de infracțiune;

f) admiterea sau nedeclararea influenței necorespunzătoare:

– admiterea sau nedeclararea de către agentul public a încercărilor, acțiunilor, presiunilor, amenințărilor, imixtiunilor sau rugămintilor ilegale ale unor terțe persoane în vederea determinării sale să îndeplinească sau nu, să întârzie sau să grăbească îndeplinirea unor acțiuni în exercitarea funcției sau contrar acestora;

– comunicarea interzisă a judecătorului cu participanții la proces sau cu alte persoane, precum și necomunicarea tentativelor de comunicare interzisă Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile Legii nr.544-XIII din 20.07.1995 privind statutul judecătorului, dacă acestea nu conțin elemente de infracțiune;

g) abuzul de serviciu și folosirea bunurilor publice:

– folosirea intenționată a situației de serviciu într-un mod care contravine intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice, dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii;

– folosirea în interes propriu sau în interesul unor alte persoane a bunurilor publice puse la dispoziție pentru exercitarea funcției, dacă aceste fapte nu conțin elemente de infracțiune;

h) tăinuirea unui act de corupție sau a unui act conex corupției de către agentul public, la care este provocat sau despre care cunoaște;

i) obstrucționarea prevenirii și combaterii corupției:

– neaplicarea de către conducătorul ierarhic superior sau conducătorul instituției publice sau autorității publice a măsurilor de protecție față de agentul public care informează cu bună-credință despre comiterea actelor de corupție și a celor conexe corupției, a faptelor de comportament corupțional (avertizor de integritate) stabilite de legislația ce reglementează domeniul avertizărilor de integritate;

– neaplicarea de către conducătorul instituției publice sau al autorității publice a sancțiunilor disciplinare corespunzătoare, propuse de către organul/subdiviziunea cu competență de examinare a abaterilor disciplinare, persoanelor în privința cărora s-a constatat rezultatul negativ al testului de integritate, efectuat în condițiile Legii nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale;

– neaplicarea de către conducătorul instituției publice sau autorității publice a sancțiunii disciplinare persoanelor responsabile de recepționarea comunicărilor despre influența necorespunzătoare pentru refuzul recepționării acestora;

– neaplicarea de către conducătorul instituției publice sau autorității publice a măsurii procesuale de constrângere prin suspendare provizorie din funcție a agentului public bănuit, învinuit sau inculpat pentru săvârșirea unui act de corupție sau a unui act conex corupției, când aceasta este obligatorie în condițiile Codului de procedură penală;

10. Articolul 16 va avea următorul cuprins:

„Articolul 16. Răspunderea pentru actele de corupție și actelor conexe corupției

(1) Subiecții actelor de corupție, actelor conexe corupției și ai faptelor de comportament corupțional, persoanele fizice și persoanele juridice sînt trase la răspundere, în conformitate cu Codul penal, pentru săvârșirea lor cu vinovăție.

(2) Sînt acte de corupție:

a) coruperea activă;

b) coruperea pasivă;

- c) traficul de influență;
- c¹) abuzul de putere sau abuzul de serviciu;
- d) luarea de mită;
- e) darea de mită.

(3) Sînt acte conexe corupției următoarele acțiuni săvîrșite în legătură directă cu actele de corupție:

- b) excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu;
- c) spălarea banilor, atunci cînd banii provin din infracțiuni de corupție și/sau din alte acte conexe corupției;
- d) imixtiunea în înfăptuirea justiției și în urmărirea penală;
- e) delapidarea averii străine, săvîrșită de către agentul public cu folosirea situației de serviciu;
- f) escrocheria, săvîrșită de către agentul public cu folosirea situației de serviciu;
- g) distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor, săvîrșită în legătură cu îndeplinirea obligațiilor de serviciu;
- h) îmbogățirea ilicită;
- i) falsificarea rezultatelor votării;
- j) coruperea alegătorilor;
- k) falsul în acte publice;
- l) falsul în documente contabile;
- m) orice altă acțiune care este săvîrșită în legătură directă cu oricare din actele de corupție.”

11. Articolul 17 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 17.** Alte forme de răspundere

Încălcarea prevederilor prezentei legi, inclusiv săvîrșirea actelor de corupție, actelor conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional, atunci cînd acestea nu întrunesc elementele infracțiunii, atrag răspunderea contravențională sau, după caz, răspunderea civilă și/sau disciplinară”.

12. La articolul 18:

din titlu, alineatele (1) și (2), textul „, despre nerespectarea regulilor privind declararea veniturilor și a proprietății și despre încălcarea obligațiilor legale privind conflictul de interese” se exclude;

la alineatul (1), textul „funcționarul public, persoanele cu funcții de demnitate publică și alte persoane care prestează servicii publice” se substituie cu cuvintele „agentul public”, iar cuvintele „are dreptul” se substituie cu cuvîntul „trebuie”;

la alineatul (2), textul „funcționarul public, persoanele cu funcții de demnitate publică și alte persoane care prestează servicii publice” se substituie cu cuvintele „agentul public”.

13. La articolul 21 litera a) cuvîntul „operative” se substituie cu cuvîntul „speciale”.

Art.XX. – Legea nr.134-XVI din 13 iunie 2008 cu privire la Serviciul de Protecție și Pază de Stat (Monitorul Oficial, 2008, nr.120-121, art.470) cu modificările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. La articolul 13 alineatul (7) la sfîrșit se completează cu sintagma „, precum și cele care au în ultimii 5 ani înscrieri în Cazierul de integritate profesională cu privire la aplicarea sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea obligațiilor prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale.”

2. Articolul 19 alineatul (12) se completează cu litera e) cu următorul cuprins:

„e) să încalce prevederile art.6 alin.(2) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale”.

3. Articolul 26:

alineatul (1) se completează cu litera f¹) cu următorul cuprins:

„f¹) pentru încălcarea prevederilor art.6 alin.(2) lit. a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale”.

după alineatul (3) se completează cu alineatul (3¹) cu următorul cuprins”.

„(3¹) Colaboratorul nu poate fi concediat în baza cererii de demisie sau transfer dacă directorul Serviciului a fost sesizat privind rezultatul negativ al testului de integritate profesională, pînă la finalizarea procedurilor disciplinare.”

Art.XXI. – Legea nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public (Monitorul Oficial, 2008, nr.230-232, art.840) cu modificările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. Articolul 22 alineatul (1) se completează cu litera f¹) cu următorul cuprins:

„f¹) să respecte obligațiile stabilite la art.6 alin.(2) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale;”

2. Articolul 27 alineatul (1) litera g) va avea următorul cuprins:

„g) în ultimii 5 ani, nu a fost destituită dintr-o funcție publică conform art.64 alin.(1) lit.a) și b) sau nu i-a încetat contractul individual de muncă pentru motive disciplinare;”

3. Articolul 63 se completează cu alineatul (4³) cu următorul cuprins:

„(4³) Nu se admite eliberarea funcționarului public în temeiul alin.(1) lit.j), dacă conducătorul autorității publice a fost sesizat privind rezultatul negativ al testului de integritate profesională, pînă la finalizarea procedurilor disciplinare. ”

4. La articolul 64 alineatul (1) litera a) după cuvintele „aplicată pentru” se completează cu sintagma „încalcările prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale, pentru”;

5. La alineatul (1) articolul 65 la sfîrșit se completează cu sintagma „, , cu excepția situației dacă conducătorul autorității publice a fost sesizat privind rezultatul negativ al testului de integritate profesională pînă la finalizarea procedurilor disciplinare.”

Art. XXII. – Punctul 9 din Regulamentul Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, Anexa nr.1 la Legea nr.182-XVI din 10 iulie 2008 cu privire la aprobarea Regulamentului Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, structurii, efectivului-limită și a modului de finanțare a Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.140-142, art.578), cu modificările și completările ulterioare, se completează cu litera e) cu următorul cuprins:

„e) să respecte prevederile art.6 alin.(2) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale.”

Art. XXIII. – Codul contravențional al Republicii Moldova nr.218-XVI din 24 octombrie 2008 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.3-6, art.15), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 30 alineatul (2¹), sintagma „capitolul XV” se substituie cu sintagma „capitolele XV și XVI”.

2. Articolele 313¹ și 313² vor avea următorul cuprins:

„Articolul 313¹. Favoritismul

Acordarea de sprijin, preferințe, privilegii sau crearea de avantaje pentru anumite persoane fizice sau juridice în procesul de luare a deciziei, întreprinsă în exercițiul funcțiunii de către persoana care activează în cadrul unei autorități publice, instituții publice, întreprinderi de stat sau municipale ori în cadrul unei societăți comerciale cu capital majoritar de stat, atunci cînd aceste acțiuni se fac în folosul rudelor (nepotism), prietenilor (cronyism) sau în folosul partidelor politice (clientelism) și nu conțin elemente de infracțiune,

se sancționează cu amendă de la 100 la 300 de unități convenționale.

Articolul 313². Conflictul de interese și nedeclararea conflictului de interese

(1) Nedeclararea conflictului de interese în termenul prevăzut de Legea nr.16-XVI din 15 februarie 2008 cu privire la conflictul de interese de către persoana care activează în cadrul unei autorități publice, instituții publice, întreprinderi de stat sau municipale ori în cadrul unei societăți comerciale în care statul deține o cotă parte

se sancționează cu amendă de la 50 la 100 de unități convenționale.

(2) Admiterea unui conflict de interese, inclusiv neîntreprinderea măsurilor de tratare și soluționare a conflictului de interese, în conformitate cu prevederile Legii nr.16-XVI din 15 februarie 2008 cu privire la conflictul de interese, de către persoana care activează în cadrul unei

autorități publice, instituții publice, întreprinderi de stat sau municipale ori în cadrul unei societăți comerciale cu capital majoritar de stat, dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii,

se sancționează cu amendă în mărime de la 150 la 500 de unități convenționale, cu sau fără privarea de dreptul de a deține o anumită funcție pe un termen de la 3 luni la un an.”.

3. Se completează cu articolul 313⁴ cu următorul cuprins:

„Articolul 313⁴. Încălcarea regimului incompatibilităților și restricțiilor

(1) Încălcarea restricțiilor legate de încetarea activității, încheierea contractelor comerciale și încălcarea regulilor de limitare a reprezentării de către persoanele care cad sub incidența Legii nr.16-XVI din 15 februarie 2008 cu privire la conflictul de interese

se sancționează cu amendă în mărime de la 50 la 100 de unități convenționale.

(2) Încălcarea de către persoana cu funcție de răspundere a restricțiilor în ierarhia funcției publice prevăzute la Legea nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public

se sancționează cu amendă în mărime de la 150 la 200 de unități convenționale.

(3) Admiterea și nesoluționarea în termenul legal a incompatibilității în funcția publică, funcția de demnitate publică sau în activitatea alesului local potrivit legislației ce reglementează statutul acestor persoane

se sancționează cu amendă în mărime de la 150 la 400 de unități convenționale.”

4. Articolul 314 va avea următorul cuprins:

„Articolul 314. Tăinuirea unui act de corupție ori a unui act conex acestuia sau neluarea măsurilor de rigoare

(1) Tăinuirea de către conducătorul ierarhic superior sau conducătorul instituției publice sau al autorității publice a unui act de corupție ori a unui act conex corupției săvârșit de către funcționarii din subordine

se sancționează cu amendă în mărime de la 100 la 200 de unități convenționale.

(2) Neaplicarea de către conducătorul ierarhic superior sau conducătorul instituției publice sau al autorității publice a măsurilor de protecție funcționarului public, inclusiv funcționarului public cu statut special, persoanei cu funcție de demnitate publică și altor persoane care prestează servicii publice, care informează cu bună-credință despre comiterea actelor de corupție și a celor conexe corupției, a faptelor de comportament corupțional

se sancționează cu amendă în mărime de la 200 la 300 de unități convenționale.

(3) Neaplicarea de către conducătorul instituției publice sau al autorității publice a sancțiunilor disciplinare corespunzătoare, propuse de către organul/subdiviziunea cu competență de examinare a abaterilor disciplinare, persoanelor în privința cărora s-a constatat rezultatul negativ al testului de integritate, efectuat în condițiile Legii nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale,

se sancționează cu amendă în mărime de la 300 la 400 de unități convenționale.

(4) Neaplicarea de către conducătorul instituției publice sau autorității publice a sancțiunii disciplinare persoanelor responsabile de recepționarea comunicărilor despre influența necorespunzătoare pentru refuzul recepționării acestora

se sancționează cu amendă în mărime de la 400 la 500 de unități convenționale.

(5) Neaplicarea de către conducătorul instituției publice sau al autorității publice a măsurii procesuale de constrângere prin suspendarea provizorie din funcție a persoanei învinuite sau inculpate pentru săvârșirea unui act de corupție sau a unui act conex corupției, când aceasta este obligatorie în condițiile Codului de procedură penală,

se sancționează cu amendă în mărime de la 400 la 500 de unități convenționale.”

5. La articolul 330²:

alineatul unic devine alineatul (1);

se completează cu alineatul (2) și (3) cu următorul cuprins:

“(2) Depunerea tardivă nejustificată a declarației cu privire la venituri și proprietate sau a declarației de interese personale de către persoana obligată să o depună în condițiile stabilite de legislație,

se sancționează cu amendă de la 100 la 150 de unități convenționale.

(3) Omiterea depunerii declarației cu privire la venituri și proprietate sau a declarației de interese personale în termen de 30 de zile de la momentul tragerii la răspundere în temeiul alin.(1), se sancționează cu amendă în mărime de la 150 la 300 de unități convenționale și cu privarea de dreptul de a deține o anumită funcție pe un termen de la 3 luni la un an.”

6. Articolul 349 se completează cu alineatul (6) cu următorul cuprins:

„(6) Refuzul de a pune la dispoziția Centrului Național Anticorupție a datelor, informațiilor, înscrisurilor, actelor sau documentelor solicitate în condițiile și termenele legale se sancționează cu amendă în mărime de la 100 la 150 de unități convenționale, aplicată persoanei cu funcție de răspundere”.

7. Articolul 396 alineatul (1), după cifra „313³” se completează cu sintagma „314 alin.(4), (5)”.

8. La articolul 401 alineatul (1), sintagma „art.313²” se exclude, conjuncția „și” se substituie cu virgulă, iar după cifra „315” se introduce textul „și art.349 alin.(6).

9. La alin.(1) art.423³, textul „art.319¹ și 330²” se substituie cu textul „art.313², 313⁴, 319¹ și 330²”.

Art.XXIV. – Articolul 7 alineatul (1) punctul 4) din Legea nr.245-XVI din 27 noiembrie 2008 cu privire la secretul de stat (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.45-46, art.123), cu modificările ulterioare, se completează cu litera a¹) cu următorul cuprins:

„a¹) efectivul, forțele, conținutul, planurile, organizarea, finanțarea și asigurarea tehnico-materială, formele, tactica, metodele, mijloacele și informațiile detaliate privind desfășurarea testării integrității profesionale, cu excepția datelor din raportul privind rezultatele testării integrității profesionale”.

Art.XXV. – Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 5 decembrie 2008 (Monitorul Oficial 2008, nr.237-240, art.864) cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1.Articolul 17 alineatul (2)după litera c) se completează cu litera c¹) cu următorul cuprins:

„c¹) are în ultimii 5 ani înscrieri în Cazierul de integritate profesională cu privire la aplicarea sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea obligațiilor prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale.”

2. Articolul 24 alineatul (1) după litera b) se completează cu litera b¹) cu următorul cuprins:

„b¹) nu au în ultimii 5 ani înscrieri în Cazierul de integritate profesională cu privire la aplicarea sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea obligațiilor prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale .”

3. Articolul 27 litera c) se expune în redacție nouă:

„c) încălcării prevederilor referitoare la obligațiile și incompatibilitățile prevăzute de Legea nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, Codul etic al Curții de Conturi și Codului de conduită al funcționarului public;

Art. XXVI. – Legea nr.271-XVI din 18 decembrie 2008 privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice (Monitorul Oficial, 2009, nr.41-44, art.118), se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 4 litera a) după cuvântul „inclusiv” se completează cu sintagma „celor ce au determinat rezultatul negativ al testului de integritate profesională și” mai departe după text.

2. La articolul 5 litera a) se expune în redacție nouă:

„a) la funcțiile de demnitate publică ce se ocupă prin mandat obținut direct, în urma alegerilor, cu excepția alegerilor parlamentare sau locale, sau indirect, prin numire, specificate în Legea nr.199 din 16.07.2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică;”.

3. La articolul 10 alineatul (2) prima propoziție la sfârșit se completează cu sintagma „precum și solicită Centrului Național Anticorupție certificat de cazier al integrității profesionale.”

4. La Anexa nr.2 poziția „Antecedente penale” se completează cu cuvintele „/integritatea profesională”, iar după punctul 29 se completează cu punctul 29¹ cu următorul cuprins:

„29¹. Dacă ați obținut în ultimii 5 ani, rezultat negativ în cadrul testului de integritate profesională.”

Art. XXVII. – Legea nr.294-XVI din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură (Monitorul Oficial, 2009, nr.55-56, art.155) cu modificările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. Articolul 36 alineatul (1) se completează cu litera e¹) cu următorul cuprins:

„e¹) nu are în ultimii 5 ani înscrieri în Cazierul de integritate profesională cu privire la aplicarea sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea obligațiilor prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale.”

2. Articolul 39 se completează cu alineatul (2¹) cu următorul cuprins:

„(2¹) După depunerea setului de acte, Consiliul Superior al Procurorilor solicită de la Centrul Național Anticorupție și/sau Serviciul de Informații și Securitate certificatul de cazier al integrității profesionale al candidatului la funcția de procuror”.

3. Articolul 54 se completează cu litera d¹) cu următorul cuprins:

„d¹) să respecte prevederile art.6 alin.(2) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale”.

4. Articolul 61 se completează cu litera j¹) cu următorul cuprins:

„j¹) încălcarea prevederilor art.6 alin.(2) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale”.

5. La articolul 66 alineatul (1) litera e) se completează cu următorul text: „ , inclusiv a abaterii disciplinare constatate în temeiul prevederilor art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale”.

6. La articolul 67:

alineatul (2) se completează cu textul „ , precum și nu a încălcat obligațiile stabilite la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale”.

se completează cu alineatul (9¹) cu următorul cuprins:

„(9¹) Procurorul nu poate fi eliberat din funcție în baza cererii de demisie sau transfer dacă Consiliul Superior al Procurorilor a fost sesizat privind rezultatul negativ al testului de integritate profesională, pînă la finalizarea procedurilor disciplinare.”

Art.XXVIII. – Legea nr.199 din 16 iulie 2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.194-196, art.637), cu modificările și completările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. Se completează cu un articol nou 5¹ cu următorul cuprins:

„Articolul 5¹. Obligația de integritate profesională

Persoanele cu funcție de demnitate publică au obligația să respecte prevederile stabilite la art.6 alin.(2) lit.a), b) și d) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale”.

2. Anexa la lege după poziția „Director, director adjunct al Serviciului de Informații și Securitate” se completează cu poziția „Director general, director adjunct al Centrului Național Anticorupție”.

Art.XXIX. – Legea concurenței nr. 183 din 11 iulie 2012 (Monitorul Oficial nr.193-197, art.667 din 14.09.2012) cu modificările și completările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. Articolul 38 alineatul (3) la sfîrșit se completează cu sintagmă: „precum și respectă prevederile art.6 alin.(2) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale.”

2. Articolul 42 alineatul (5) după sintagma „o bună reputație” se completează cu sintagma „nu are în ultimii 5 înscrieri ani în Cazierul de integritate profesională cu privire la aplicarea sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea obligațiilor prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale ” mai departe după text.

Art. XXX. – Regulamentul Comisiei Naționale de Integritate, Anexa nr.1 la Legea nr.180 din 19 decembrie 2011 cu privire la Comisia Națională de Integritate (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.1-6, art.2) se modifică și se completează după cum urmează:

1. Punctul 4:

litera d) se abrogă:

litera i) după sintagma „contravențiile ce vizează” se completează cu sintagma „admiterea sau nedeclararea conflictului de interese, încălcarea regimului incompatibilităților și restricțiilor” și în continuare după text.

2. Punctul 11 se completează cu litera k) cu următorul cuprins:

„k) nu are în ultimii 5 ani înscrieri în Cazierul de integritate profesională cu privire la aplicarea sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea obligațiilor prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale .”

Art. XXXI. – Legea cu privire la Poliția de Frontieră nr. 283 din 28 decembrie 2011 (Monitorul Oficial, 2012 nr.76-80, art.245) cu modificările ulterioare se completează după cum urmează:

1. Articolul 12 alineatul (1) după litera n) se completează cu litera n¹) și n²) cu următorul cuprins:

„n¹) să denunțe imediat orice tentativă de a fi implicat în acte de corupție, conexe corupției și fapte de comportament corupțional, să comunice imediat șefului ierarhic superior, în scris, orice influență necorespunzătoare, inclusiv să declare cadourile în conformitate cu legislația în vigoare;

n²) să nu se implice în acte de corupție, conexe corupției și alte fapte de comportament corupțional, altele decât cele prevăzute la lit.n¹)”.

2. Articolul 16 alineatul (3) se completează cu litera e) cu următorul cuprins:

„e) are în ultimii 5 ani înscrieri în Cazierul de integritate profesională cu privire la aplicarea sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea obligațiilor prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale .”

3. Articolul 39:

alineatul (1) după litera n) se completează cu litera n¹) cu următorul cuprins:

„n¹) încălcării obligației prevăzute la art.12 alin.(1) lit. n²);”

după alineatul (8) se completează cu alineatul 8¹) cu următorul cuprins:

„8¹) Nu se admite eliberarea polițistului de frontieră în baza cererii de demisie sau de transfer, dacă șeful Departamentului Poliției de Frontieră a primit sesizarea privind rezultatul negativ al testului de integritate profesională, până la finalizarea procedurilor disciplinare.”

Art.XXXII. – Articolul 11 alineatul (3) din Legea nr.121 din 25 mai 2012 cu privire la asigurarea egalității (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.103, art.335), se completează cu litera d) cu următorul cuprins:

„d) nu are în ultimii 5 ani înscrieri în Cazierul de integritate profesională cu privire la aplicarea sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea obligațiilor prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale .”

Art.XXXIII. – Legea nr.320 din 27 decembrie 2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului (Monitorul Oficial, 2013, nr.42-47, art.145), se modifică și se completează după cum urmează:

1. Articolul 26 alineatul (1) se completează cu litera k¹) cu următorul cuprins:

„k¹) să respecte prevederile art.6 alin.(2) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale”.

2. Articolul 39:

alineatul (1) se completează cu litera f) cu următorul cuprins:

„f) nu are în ultimii 5 ani înscrieri în Cazierul de integritate profesională cu privire la aplicarea sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea obligațiilor prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale .”

după alineatul (2) se completează cu alineatul (2¹) cu următorul cuprins:

„(2¹) Pînă la angajarea candidatului în Poliție, angajatorul solicită de la Centrul Național Anticorupție și/sau Serviciul de Informații și Securitate certificatul de cazier al integrității profesionale al candidatului la funcția de polițist.”;

în alineatul (3) litera a) sintagma „art.40 și 41” se substituie cu sintagma „art.41”

alineatul(5) se completează cu litera b¹) cu următorul cuprins:

„b¹) are rezultate negative la testarea integrității profesionale, potrivit Legii nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale în ultimii 5 ani.”

3. Articolul 40 se abrogă.

4. Articolul 47:

alineatul (1) litera i) se completează cu sintagma „în condițiile Legii nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale.

după alineatul (4) se completează cu alineatul (5) cu următorul cuprins:

„(5) Polițistul nu poate fi eliberat din funcție în baza cererii de demisie sau transfer dacă ministrul a fost sesizat privind rezultatul negativ al testului de integritate profesională, pînă la finalizarea procedurilor disciplinare.”.

Art.XXXIV. – Legea nr. 325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.35-41, art.73), se modifică și se completează după cum urmează:

1. Articolul 2 se completează cu litera e) cu următorul cuprins:

„e) sporirii denunțării actelor de corupție, actelor conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional de către agenții publici”.

2. La articolul 4 noțiunile de „agenți publici” și „influență necorespunzătoare” vor avea următorul cuprins:

„*agenți publici* – persoanele care activează în cadrul entităților publice prevăzute în anexa care face parte integrantă din prezenta lege, față de care legislația prevede aplicarea răspunderii disciplinare;

„*influență necorespunzătoare* – imixtiune ilegală în activitatea profesională a agentului public din partea terțelor persoane, manifestată prin presiuni, amenințări sau rugăminți în vederea determinării acestuia să îndeplinească sau nu, să întârzie sau să grăbească îndeplinirea unor acțiuni, adoptarea unor decizii în exercitarea funcției sale sau contrar acesteia, atunci cînd imixtiunea dată nu întrunește elementele unei infracțiuni.”

3. Articolul 6 se completează cu alineatele (3) și (4) cu următorul cuprins:

„(3) Influența necorespunzătoare exercitată asupra conducătorului entității publice/organului de autoadministrare se comunică Centrului Național Anticorupție, influența exercitată asupra conducătorului Centrului Național Anticorupție se comunică Serviciul de Informații și Securitate, iar cea exercitată asupra conducătorului Serviciul de Informații și Securitate se comunică Comisiei parlamentare pentru securitatea națională.

(4) Obligațiile prevăzute la alin.(2) se aplică agenților publici în conformitate cu statutul juridic al acestora, stabilit prin legi speciale.”

4. La articolul 12, alineatul (4) va avea următorul cuprins:

„(4) La realizarea testului de integritate profesională se pot confecționa și utiliza cu titlu gratuit documente ce susțin o activitate disimulată sau legenda folosită, documente de acoperire, inclusiv acte care codifică identitatea testorilor, terțelor persoane, precum și codificarea subdiviziunilor, organizațiilor, încăperilor și a mijloacelor de transport.”

5. Articolul 14:

alineatul (1) se expune în următoarea redacție:

„(1) Se consideră rezultat pozitiv al testului de integritate profesională situația în care agentul public a dat dovadă de integritate profesională, inclusiv a respectat obligațiile prevăzute la art.(6) alin.(2) ”.

se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) Informația despre rezultatul pozitiv al testului de integritate se păstrează 5 de ani din momentul includerii în Baza de date, administrate separat de Centrul Național Anticorupție și Serviciul de Informații și Securitate.”.

6. Articolul 15:

alineatul (1) se expune în următoarea redacție:

„(1) Se consideră rezultat negativ al testului de integritate profesională situația în care agentul public nu a dat dovadă de integritate profesională, inclusiv nu a respectat obligațiile prevăzute la art.(6) alin.(2);”.

alineatul (4) cuvintele „30 de zile” se substituie cu cuvintele „15 zile calendaristice”.

7. Articolul 16:

alineatul (1) se completează cu textul „, legislației privind prevenirea și combaterea corupției, legislației muncii și potrivit codurilor de conduită și deontologice”;

alineatul (2) se completează cu textul „, cu excepția faptelor de comportament corupțional – nedeclararea cadourilor;”.

alineatul (3) se completează cu cuvintele „sau transferat în altă entitate publică”;

la alineatul (6), cuvântul „solicitare” se substituie cu cuvintele „solicitarea angajatorului/organului de autoadministrare”.

se completează cu alineatul (7) cu următorul cuprins:

„(7) Informația despre rezultatul negativ al testului de integritate se păstrează:

5 ani – în cazul stabilirii în procesul de efectuare a testului de integritate că agentul public a admis în activitatea sa acte de corupție, conexe corupției și fapte de comportament corupțional, pentru care s-a aplicat sancțiunea disciplinară eliberarea din serviciu;

1 an – în cazul stabilirii în procesul de efectuare a testului de integritate că agentul public nu a denunțat imediat la organele competente tentativele de a fi implicați în acte de corupție, conexe corupției și fapte de comportament corupțional; nu a comunicat conducătorului entității publice, în scris, influențele necorespunzătoare; nu a declarat cadourile în conformitate cu legislația în vigoare.”

8. Se completează cu articolul 16¹ cu următorul cuprins:

„Articolul 16¹. Modalitatea recuperării bunurilor sau contravalorii acestora primite în cadrul testării integrității profesionale.

(1) În cazul prevăzut la art.16 alin.(5) coordonatorul activității de testare a integrității profesionale emite o decizie privind restituirea de către agentul public testat a bunurilor sau contravalorii acestora, primite în cadrul testării integrității profesionale, care se aduce la cunoștința persoanei vizate în termen de 10 zile de la data emiterii.

(2) În decurs de 30 de zile de la data aducerii la cunoștință a deciziei, persoana vizată este în drept să:

a) restituie benevol Centrului Național Anticorupție sau Serviciului de Informații și Securitate printr-un act de predare-primire bunurile sau contravaloarea acestora, primite în cadrul testării integrității profesionale;

b) conteste în instanța de contencios administrativ decizia emisă de coordonator activității de testare a integrității profesionale.

(3) Decizia coordonatorului activității de testare a integrității profesionale devine executorie:

a) la expirarea termenului stabilit la alin.(2), dacă aceasta nu a fost contestată;

b) la data rămânerii definitive a hotărârii instanței de judecată, dacă decizia nu a fost anulată drept urmare a contestării acesteia.

(4) Decizia executorie a coordonatorului activității de testare a integrității profesionale privind restituirea de către agentul public testat a bunurilor sau a contravalorii acestora, primite în cadrul testării integrității profesionale se execută silit prin depunerea acesteia la executorul judecătoresc în conformitate cu prevederile Codului de executare al Republicii Moldova.”.

9. La Anexă:

denumirea va avea următorul cuprins:

„Entitățile publice care cad sub incidența Legii privind testarea integrității profesionale”;

poziția „Curtea Constituțională” se expune în redacție nouă „Secretariatul Curții Constituționale”.

Art.XXXV. –Legea nr.52 din 3 aprilie 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman) (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.110-114, art.278), se completează după cum urmează:

1. Articolul 6 alineatul (1) se completează cu litera g) cu următorul cuprins:

„g) nu are în ultimii 5 ani înscrieri în Cazierul de integritate profesională cu privire la aplicarea sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea obligațiilor prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale.”

2. Articolul 35 alineatul (2) se completează în final cu sintagma: „ , precum și nu are în ultimii 5 ani înscrieri în Cazierul de integritate profesională cu privire la aplicarea sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea obligațiilor prevăzute la art.6 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale.”

Art.XXXVI. – Dispoziții finale și tranzitorii

Guvernul, în termen de 3 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, va aduce actele sale normative în concordanță cu această lege și va asigura, din mijloacele disponibile, resursele financiare și tehnice necesare pentru punerea imediată în aplicare a prezentei legi.

Președintele Parlamentului

Notă informativă

la proiectul de lege privind modificarea și completarea unor acte legislative

Condițiile ce au impus elaborarea proiectului

La 23 decembrie 2013 a fost adoptată Legea nr.325 privind testarea integrității profesionale. Scopul acesteia constă în asigurarea integrității profesionale, a prevenirii și combaterii corupției în cadrul entităților publice, în neadmiterea unor influențe necorespunzătoare și verificarea modului de respectare de către agenții publici a obligațiilor și atribuțiilor de serviciu, inclusiv a regulilor de conduită, precum și sporirea denunțării actelor de corupție, actelor conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional de către aceștea.

Ținând cont de cercul de subiecți asupra cărora se aplică legea, dar și de prevederile articolului 22 al acesteia, care stipulează că Guvernul va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea în concordanță a legislației în vigoare cu prezenta lege, a fost necesară elaborarea unui proiect de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative care vine să înlăture neconcordanțele dintre Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale cu alte legi în vigoare.

Principalele prevederi, elementele noi, efectul social al realizării prevederilor din proiect

Proiectul de lege introduce norme noi într-un șir de acte legislative, cum ar fi:

1) stabilirea noilor competențe privind testarea integrității profesionale a agenților publici în legile speciale ale CNA și SIS. Completările au drept scop racordarea prevederilor Legii cu privire la Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova și a Legii cu privire la Centrul Național Anticorupție, la prevederile Legii 325/2013 cu privire la testarea integrității profesionale. Potrivit art. 5 din legea prenotată, testele de integritate profesionale sînt realizate de către angajații Centrului Național Anticorupție și ai Serviciului de Informații și Securitate. Prin urmare, pentru realizarea atribuției respective necesită a fi completate legile menționate anterior, cu norme care să stabilească expres competența acestora de a efectua testarea integrității profesionale a agenților publici.

2) stabilirea în legile speciale a entităților publice specificate în anexa la Legea nr.325/2013, inclusiv în Legea nr.158/2008 privind funcția publică și statutul funcționarului public dar și în Codul muncii a:

- obligațiilor agenților publici de a respecta prevederile art.6 alin.(2) din Legea nr.325/2013, și anume: să nu admită în activitatea lor acte de corupție, acte conexe corupției și fapte de comportament corupțional, să denunțe imediat la organele competente orice tentativă de a fi implicați în aceste acțiuni, să comunice conducătorului entității publice, în scris, orice influență necorespunzătoare, precum și să declare cadourile în conformitate cu legislația în vigoare;

- cerinței de solicitare de către conducătorul entității publice/organul de autoadministrare a certificatului de cazier la încadrarea în funcții a agenților publici;

- stabilirii sancțiunii disciplinare pentru încălcarea obligațiilor stabilite la art.6 alin.(2) din Legea nr.325/2013;

- stabilirii temeiului de eliberare în cazul rezultatului negativ al testului de integritate profesională;

- stabilirea interdicției de eliberare sau transfer în cazul rezultatului negativ al testului de integritate profesională, pînă la finalizarea procedurilor disciplinare.

Deci, generalizînd cele expuse mai sus, menționăm că întru sporirea calității serviciilor publice, promovării valorilor de integritate a agenților publici, a fost inclusă, de rînd cu alte condiții de încadrare în autoritățile și instituțiile publice, solicitarea de către conducătorul autorității/organul de autoadministrare a certificatului de cazier al integrității profesionale iar la compartimentul eliberarea din serviciu, a fost inclus un nou temei de eliberare, - admiterea în activitate a actelor de corupție, actelor conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional, așa cum prevede și Legea nr.325/2013,

3) Au fost operate modificări și în Legea nr.271-XVI din 18.12.2008 privind verificarea titularilor și candidaților la funcții publice, verificare efectuată de către Serviciul de Informații și Securitate, dar care, la moment, nu funcționează din cauza că articolul 5 din lege (persoanele supuse verificării) face trimitere la anexa nr.2 din Legea nr.158/2008 privind funcția publică și

statutul funcționarului public, care a fost abrogată odată cu intrarea în vigoare a Legii nr.199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică. Acest aspect a fost pus în discuție de nenumărate ori de către societatea civilă. Recent, a fost lansat un studiu de către Transparency International Moldova privind evaluarea sistemului național de integritate care la compartimentul „Recomandări detaliate în profilul pilonilor Sistemului Național de Integritate” subcompartimentul „Agențiile anticorupție” prima recomandare o constituie asigurarea verificării candidaților și titularilor la funcția publică”.

De altfel, și în Planului de acțiuni pe anii 2014-2015 privind implementarea Strategiei naționale anticorupție pe anii 2011-2015, aprobat prin Hotărîrea Parlamentului nr.76 din 16.05.2014, la măsura 27 din capitolul V Perfecționarea legislației anticorupție și îmbunătățirea mecanismelor ei de funcționare, inclusiv prin exercitarea controlului parlamentar, prevede elaborarea proiectului de lege privind modificarea și completarea Legii nr.271-XVI din 18 decembrie 2008 privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice în vederea înlăturării deficiențelor constatate în procesul implementării acesteia.

4) Au fost operate modificări la legislația penală și procesual-penală în vederea reprimării corupției. Aceste modificări derivă și din necesitatea implementării unor acțiuni din Strategia Națională Anticorupție, aprobată prin Hotărîrea Parlamentului nr.154 din 21 iulie 2001 care, la „Componenta legislativă” pct.6) prevede ajustarea cadrului normativ la necesitățile justificate de sporire a eficienței activității organelor de drept și a organelor de control.

De asemenea, și Strategia de consolidare instituțională a Centrului Național Anticorupție, aprobată prin Hotărîrea Parlamentului nr.232 din 25 octombrie 2012 la acțiunea 2.7.1. prevede elaborarea proiectelor de modificare și completare a legislației penale și procesual-penale în vederea eficientizării eforturilor de combatere a corupției în conformitate cu prevederile convențiilor internaționale anticorupție și cu recomandările Grupului de State împotriva Corupției (GRECO), iar la acțiunea 2.7.4. prevede introducerea modificărilor în legislația penală și procesual-penală pentru sporirea eficienței activității de reprimare a corupției.

Proiectul prevede completarea Codului penal cu o nouă componentă de infracțiune ce incriminează conflictul de interese, fiind introdusă în capitolul XV din Codul penal (partea specială), avînd drept scop să completeze, alături de faptele de trafic de influență, abuz de serviciu și exces de putere, cadrul normativ general de ocrotire a relațiilor de serviciu ca valoare socială.

Actualmente legislația procesual-penală nu definește sensul noțiunii de „interes public” și, de cele mai multe ori, practica judiciară denotă o deficiență la compartimentul stabilirii și aprecierii caracterului considerabil sau esențial al daunei aduse interesului public. În sensul legii civile se consideră de interes public atît bunurile din domeniul public, cît și din domeniul privat al statului sau a unităților administrativ-teritoriale. În acest context, pentru a înlătura interpretarea defectuoasă a acestui aspect a fost completat art.126 cu norme care stabilesc că caracterul considerabil sau esențial al daunei aduse interesului public se stabilește luându-se în considerare gradul de subminare a încrederii publice, gradul de prejudiciere sau amenințare pentru bugetul, bunurile sau activitatea statului, autorităților publice, instituțiilor publice, întreprinderilor de stat sau municipale ori societăților comerciale cu capital majoritar de stat și/sau gradul de prejudiciere sau amenințare pentru bunurile considerate de interes public, aflate în domeniul public sau în domeniul privat al statului sau al unităților administrativ-teritoriale, în sensul legislației civile.

5) Au fost operate modificări la Legea nr.90-XVI din 2008 privind prevenirea și combaterea corupției. În prezent există un șir de măsuri de integritate profesională care își găsesc reflectare în mai multe legi speciale dar care, de fapt, lipsesc din legea-cadru de prevenire și combatere a corupției nr.90/2008. În acest context, proiectul nu instituie reguli noi, ci doar sistematizează legislația în vigoare la compartimentul integritate profesională.

La art. 2 se propune o abordare mai largă a noțiunii de corupție, necesitatea căreia este determinată de ajustarea noțiunii respective atît la prevederile Strategiei naționale anticorupție pe anii 2011-2015, aprobată prin Hotărîrea Parlamentului nr. 154 din 21.07.2011, cît și la prevederile Convenției Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la New-York la 31 octombrie 2003, ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 158-XVI din 06.07.2007. Necesită a fi precizat că lărgirea exclusivă a noțiunii de corupție sau, dimpotrivă, restrîngerea nejustificată a

acesteia sunt la fel de periculoase din punct de vedere social, pentru că atât în primul caz, cât și în cel de-al doilea, se produc aceleași consecințe negative. În prima ipoteză are loc o denaturare a conceptului și o lipsă de coerență a măsurilor, iar în cea de-a doua, are loc o concentrare pe lasă deoparte acte antisociale care ar trebui prevenite și sancționate. La moment noțiunea corupției este mai îngustă, neacoperind faptele de comportament corupțional.

De asemenea, în scopul asigurării unei corelații între termenii cu care operează legislația anticorupție, în speță Legea privind testarea integrității profesionale, precum și în scopul asigurării unui caracter accesibil și clar al normelor cu privire la prevenirea și combaterea corupției, proiectul prevede introducerea și definirea noțiunii de „agenți publici”.

Un alt aspect important este cel referitor la modificările operate la art. 4 care determină subiecții ce cad sub incidența Legii 90/2008 cu privire la prevenirea și combaterea corupției. La moment, deși art. 4 al legii menționate, enumără subiecții cărora li se aplică prevederile legii, totuși în cuprinsul întregii legi este utilizat doar termenul de “funcționar public”, fapt ce creează interpretări multiple. În contextul instituirii unor noi măsuri de prevenire a corupției (testarea integrității), este imperios necesar identificarea unui termen general care să cuprindă toate categoriile de persoane ce activează în serviciul public. Astfel, unele modificări și/sau completări din proiect au fost modificate în acest sens.

Ținându-se cont de amendamentele introduse în anul 2012 la Legea cu privire la Centrul Național Anticorupție nr.1104 din 06.06.2002 în ceea ce privește sporirea capacităților de desfășurare a activităților de prevenire a corupției, prezenta lege vine să stabilească norme generale în ceea ce privește expertiza anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative ale Guvernului și ale altor autorități publice centrale și locale. Expertiza anticorupție reprezintă una din garanțiile prevenirii corupției prevăzute de Legea 90/2008.

La **art. 7¹** se prevede că evaluarea riscurilor de corupție în autoritățile și instituțiile publice se va efectua în conformitate cu Metodologia de evaluare a riscurilor de corupție în autoritățile și instituțiile publice, aprobată de Guvern. Evaluarea riscurilor de corupție constituie una din cele mai recente și mai moderne metode menite să ridice nivelul integrității și, prin aceasta, să prevină corupția în instituțiile publice. Potrivit acestei metode, accentul se plasează nu atât pe lupta directă împotriva corupției, cât pe atingerea aceluiași scop prin intermediul unei integrități sporite. Astfel, se urmărește evaluarea activității instituției în vederea identificării riscurilor de corupție și elaborarea recomandărilor privind excluderea sau diminuarea efectelor acestora (planurile de integritate). Pe plan internațional, evaluarea riscurilor instituționale de corupție este prevăzută ca măsură de prevenire a corupției în pct. 3 art. 5 al Convenției ONU împotriva corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003 și ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 158-XVI din 06.07.2007.

Art. 7² stabilește că una din garanțiile prevenirii corupției este testarea integrității profesionale, ce are drept obiectiv verificarea modului de respectare de către agenții publici a obligațiilor și atribuțiilor de serviciu, precum și a regulilor de conduită; identificarea, evaluarea și înlăturarea vulnerabilităților și a riscurilor care ar putea determina sau favoriza actele de corupție, actele conexe corupției și a faptele de comportament corupțional; neadmiterea unor influențe necorespunzătoare în exercitarea obligațiilor sau atribuțiilor de serviciu ale agenților publici.

În ceea ce privește modificarea art. 13, apreciem că această propunere este de natură de a concretiza autoritățile abilitate cu atribuții de prevednire și combatere a corupției. Prin urmare, avînd în vedere competențele Comisiei Naționale de Integritate în implementarea standardelor de integritate și aplicarea politicilor anticorupționale, considerăm necesar de inclus la art. 13 alin.(2) din Legea 90/2008 în lista autorităților abilitate cu atribuții de prevenire a corupției și Comisia Națională de Integritate.

La art. 15 se expun într-o nouă redacție faptele de comportament corupțional, deoarece acestea fie nu sunt definite clar, fie sunt depășite de timp. Astfel, ca fapte de comportament corupțional este specificat favoritismul, care substituie, de altfel, fapta de protecționism. Avînd în vedere că este extrem de dificil de a defini dimensiunea penală a acțiunilor săvîrșite în cazul „favoritismului”, considerăm oportun includerea acestuia în fapte de comportament corupțional, precum și stabilirea unei sancțiuni contravenționale.

Proiectul prevede includerea conflictului de interese ca faptă de comportament corupțional, precum și încredințarea acestuia în Codul penal și în Codul contravențional, în sensul stabilirii sancțiunilor contravenționale pentru admiterea sau nedeclararea conflictului de interese.

De asemenea, ca fapte de comportament corupțional sunt stabilite admiterea și nesoluționarea incompatibilităților, restricțiilor; nedeclararea veniturilor și proprietăților și/sau a intereselor personale; solicitarea, primirea sau nedeclararea cadourilor și avantajelor; admiterea sau nedeclararea influențelor necorespunzătoare; abuzul de serviciu și folosirea bunurilor publice, obstrucționarea prevenirii și combaterii corupției, - acțiuni care sunt reglementate de legislația națională și urmăresc consolidarea sistemului de măsuri pentru prevenirea, detectarea și contracararea corupției. Având în vedere gradul prejudiciabil al faptelor de comportament corupțional, proiectul stabilește aplicarea sancțiunilor disciplinare și/sau contravenționale, după caz.

Dat fiind faptul că Legea nr. 900-XIII din 27.06.1196 privind combaterea corupției și protecționismului a fost abrogată prin Legea nr. 90-XVI din 25.04.2008 cu privire la prevenirea și combaterea corupției, se propune operarea unei modificări de ordin redacțional, prin substituirea la art. 19 a sintagmei „combaterea corupției și protecționismului”, cu sintagma „prevenirea și combaterea corupției”.

A fost stabilită o gradație clară a sancțiunilor de la disciplinar până la penal pentru acte de corupție, acte conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional, gradație, care actualmente există în legislație, dar este destul de haotică.

6) Una din normele de conduită a funcționarilor publici, stabilite de Codul de conduită, este obligația acestora de a declara conflictul de interese. Deoarece favoritismul (care a substituit protecționismul) este o faptă de comportament corupțional și pentru a ajusta prevederile acesteia la cele ale Legii nr.90/2008, s-a propus o nouă prevedere care obligă funcționarul public să evite și să declare favoritismul ca faptă de comportament corupțional.

7) Cod contravențional. Luând în considerare că obiectivele generale ale Strategiei Naționale Anticorupție pe anii 2011-2015, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr.154 din 21 iulie 2011, constau în transformarea corupției din activitate avantajoasă și puțin riscantă în activitate dezavantajoasă și foarte riscantă și în contribuirea la crearea climatului “zero toleranță” față de corupție, autoritățile abilitate ale statului trebuie să întreprindă acțiuni concrete de atingere a acestor obiective, în special ce vizează integritatea funcționarilor publici și demotivarea acestora de a săvârși acte de corupție.

Atît societatea civilă, cît și experții europeni semnalează despre lipsa unei finalități în ce privește dosarele de corupție. Potrivit unor studii analitice, circa 90% din cazuri de corupție cînd persoanele bănuite activează în cadrul instituțiilor și autorităților publice, fără a fi suspendate din funcție, fapt ce le permite acestora atît să influențeze desfășurarea obiectivă a acțiunilor de urmărire penală, cît și posibilitatea de săvârșire a unor noi fapte. Deși Codul de procedură penală, prevede la art.200 alin.(3) că „suspendarea provizorie din funcție o decide administrația instituției în care activează bănuitul, învinuitul, în condițiile legii, la demersul procurorului care conduce, sau, după caz, efectuează nemijlocit urmărirea penală”, totuși conducătorii instituțiilor publice și autorităților publice evită să ia o decizie privind suspendarea acestora din funcții. Acest fapt are un impact negativ asupra perceperii activității organelor de drept, inclusiv a Centrului Național Anticorupție ca fiind una ineficientă, de către populație.

Conform prevederilor art.30 din Convenția ONU împotriva corupției atunci cînd gravitatea infracțiunii o justifică, fiecare stat parte, în măsura compatibilității cu principiile fundamentale ale sistemului său juridic, urmărește stabilirea de proceduri care să permită decăderea, prin hotărîre judecătorească sau printr-un alt mijloc corespunzător, pentru o durată fixată prin dreptul său intern, a persoanelor recunoscute vinovate de infracțiunile prevăzute în prezenta convenție.

Toate aceste aspecte au generat necesitatea completării Codului contravențional cu noi componente de contravenții ce ar contribui la realizarea cu succes a obiectivelor din Strategia Națională Anticorupție.

Modificarea art.30 din Cod contravențional rezultă din imposibilitatea tragerii la răspundere contravențională în baza art. 313¹, 313², 314, 314¹ și 315 din Cod contravențional, deoarece termenul general de prescripție stabilit pentru contravențiile respective, care este foarte restrîns.

Datorită acestui fapt, precum și descoperirea contravenției mai târziu de 3 luni de zile din motive obiective, face imposibilă tragerea la răspundere contravențională a persoanelor vinovate. De exemplu, declararea intereselor personale se efectuează anual, iar verificarea declarațiilor depuse de către un număr foarte mare de funcționari este un proces durabil și care nu se încadrează în termen de 3 luni.

În art.313¹ a fost substituită denumirea articolului din “protecționism” în “favoritism”, fără a aduce modificări în conținutul acestuia.

Cît privește conflictul de interese, art.313² s-a făcut o delimitare strictă a sancțiunii pentru nedeclararea conflictului de interese, în termenii prevăzuți de Legea nr.16/2008, dar a fost prevăzută sancțiune și pentru funcționarii publici care nu declară și iau decizii fiind în conflict de interese în exercitarea atribuțiilor sale.

(4) De asemenea, pentru a se asuma în mod efectiv eforturi anticorupție, s-au prevăzut în proiect sancțiuni contravenționale pentru conducătorii instituțiilor publice și autorităților publice care nu întreprind acțiunile de rigoare definite în Legea nr.90/2008. Astfel, au fost stabilite sancțiuni contravenționale pentru conducători în următoarele cazuri:

- încălcarea de către funcționarul public ierarhic superior sau de către persoana cu funcție de demnitate publică a restricțiilor în ierarhia funcției publice prevăzute la Legea nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public;

- tăinuirea de către conducătorul ierarhic superior sau conducătorul instituției publice sau al autorității publice a unui act de corupție ori a unui act conex corupției săvârșit de către funcționarii din subordine;

- neaplicarea de către conducătorul ierarhic superior sau conducătorul instituției publice sau al autorității publice a măsurilor protecție funcționarului public care informează cu bună-credință despre comiterea actelor de corupție și a celor conexe corupției, a faptelor de comportament corupțional;

- neaplicarea de către conducătorul instituției publice sau al autorității publice a sancțiunilor disciplinare corespunzătoare, propuse de către organul/subdiviziunea cu competență de examinare a abaterilor disciplinare, persoanelor în privința cărora s-a constatat rezultatul negativ al testului de integritate, efectuat în condițiile Legii nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale;

- neaplicarea de către conducătorul instituției publice sau autorității publice a sancțiunii disciplinare persoanelor responsabile de recepționarea comunicărilor despre influența necorespunzătoare pentru refuzul recepționării acestora;

- neaplicarea de către conducătorul instituției publice sau al autorității publice a măsurii procesuale de constrângere prin suspendarea provizorie din funcție a persoanei învinuite sau inculcate pentru săvârșirea unui act de corupție sau a unui act conex corupției, cînd aceasta este obligatorie în condițiile Codului de procedură penală.

Au fost stabilite sancțiuni pentru încălcarea regimului incompatibilităților și restricțiilor ce rezultă din Legea cu privire la conflictul de interese, Legea privind funcția publică și statutul funcționarului publici.

De asemenea, a fost completat art. 349 din Cod contravențional cu un alineat nou (6) care stabilește sancțiune pentru refuzul de a pune la dispoziția Centrului a datelor, informațiilor, înscrisurilor, actelor sau documentelor solicitate în condițiile și termenele legale. Această modificare este necesară datorită impedimentelor care sunt puse Centrului în exercitarea atribuțiilor sale de către autoritățile și instituțiile publice prin neprezentarea datelor și informațiilor solicitate.

Potrivit legislației în vigoare, nedeclararea conflictului de interese este examinată de către Comisia Națională de Integritate (CNI) și expediate Centrului Național Anticorupție pentru aplicarea sancțiunilor contravenționale, fapt care face imposibile aceste sancționări din cauza termenului redus de examinare. Din acest considerent, au fost atribuite în competența CNI constatarea și aplicarea sancțiunilor contravenționale pentru admiterea și nedeclararea conflictelor de interese și excluderea acestora din competența CNA.

8) Modificările și completările operate în Legea nr.325/2013 au drept scop punerea cu succes a acesteia în aplicare, prin înlăturarea unor impedimente de ordin legislativ sau, dimpotrivă,

completarea acestora cu prevederi care să îmbunătățească procesul de aplicare fără impedimente a legii dar și s-a ținut cont de respectarea drepturilor

La articolul 2, la scopul testării integrității profesionale, s-a introdus denunțarea actelor de corupție de către agenții publici. Acest aspect va contribui la încurajarea denunțării actelor de corupție, la consolidarea încrederii societății în corectitudinea și transparența autorităților și instituțiilor publice și, nu în ultimul rând, la reducerea corupției în rândurile funcționarilor publici.

Deoarece o problemă primordială o constituie cercul de subiecți asupra cărora se răsfrânge legea, iar cuvântul „angajați” restrânge considerabil acest cerc, a fost substituit la articolul 4, în definiția noțiunii de „agenți publici” cuvântul „angajați” cu subiecții concreți care cad sub incidența acestei legi și asupra cărora legislația prevede mecanismul de tragere la răspundere disciplinară.

Totodată, a fost exclusă neconcordanța dintre versiunea oficială în limba română și limba rusă a noțiunii de “agent public” care, la moment, se exclud reciproc. De exemplu, în versiunea română, noțiunea de agent public se răsfrânge asupra angajaților entităților publice, însă în versiunea rusă, se utilizează noțiunea de colaborator sau persoană cu funcție de răspundere, neconcordanțe, care urmează a fi înlăturate. În acest context, s-a precizat, reieșind din scopul legii, că aceasta nu se răsfrânge asupra persoanelor care-și exercită funcția în rezultatul alegerii (deputații, primarii, viceprimarii, aleșii locali, membrii CSM, membrii CSP, membrii Comisiei Naționale de Integritate, membrii Curții de Conturi, judecătorii Curții Constituționale și alte categorii care sunt numite de Parlament sau Președintele Republicii Moldova) deoarece, în cazul rezultatului negativ al testului de integritate, aceștia nu pot fi sancționați disciplinar. Odată cu intrarea în vigoare a Legii nr.325/2013 au apărut un șir de nedumeriri în privința subiecților care cad sub incidența legii, de exemplu, unii judecători consideră că asupra lor prevederile legii prenotate nu se răsfrâng și nu acceptă ideea că vor fi supuși testului de integritate profesională. Iată de ce proiectul vine să precizeze expres cercul de subiecți asupra cărora se răsfrâng prevederile Legii privind testarea integrității profesionale.

Dat fiind faptul că art.22 alin.(3) din Legea nr.325/2013 prevede că Centrul Național Anticorupție acordă suport metodologic agenților publici, inclusiv prin instruirea acestora cu privire la punerea în aplicare a legii prenotate, în acest context, proiectul are drept scop și sistematizarea legislației anticorupție, în sensul înlăturării unor neconcordanțe și lacune legislative, fapt ce va avantaja și procesul de instruire a agenților publici.

De asemenea, a fost exclusă din Anexa la Legea nr.325/2013 Curtea Constituțională. Potrivit art.6 din Legea nr.317/1994 cu privire la Curtea Constituțională, aceasta este compusă din 6 judecători, 2 numiți de Parlament, 2 numiți de Președintele Republicii Moldova și 2 de Consiliul Superior al Magistraturii, iar potrivit atribuțiilor ce le revin prin lege, aceștea intră în contact cu un cerc limitat de subiecți, fapt ce ar face practic imposibilă crearea unor situații virtuale, simulate, similare celor din activitatea Curții, dar și ar exista riscul atentării la independența exercitării mandatului. O altă modificare la anexă a fost făcută în denumirea acesteia, excluzând cuvântul „angajați” deoarece în entitățile publice care cad sub incidența legii, activează nu doar angajați ai acestora.

Pentru realizarea cu succes a testelor de integritate de către subiecții care realizează testele de integritate (SIS, CNA) este necesară codificarea identității testatorilor, terțelor persoane, precum și codificarea subdiviziunilor, organizațiilor, încăperilor și a mijloacelor de transport, inclusiv utilizarea și confecționarea, cu titlu gratuit, a documentelor ce susțin o activitate disimulată. În acest context, au fost operate modificări la articolul 8 din legea prenotată.

Art. 16 alin. (2) se completează cu o normă care vine să precizeze că eliberarea din funcție a agentului public în cazul rezultatului negativ al testului de integritate, este obligatorie doar în cazul în care legislația contravențională nu prevede drept sancțiune - privarea de a ocupa o anumită funcție, deoarece eliberarea acestuia din funcție este prevăzută expres în hotărârea instanței de judecată. De asemenea, proiectul stabilește că de la data primirii sesizării privind rezultatul negativ al testului de integritate profesională și pînă la finalizarea procedurilor disciplinare agentul public nu poate fi transferat în altă entitate publică. Legislația în vigoare prevede, pe lângă eliberarea din funcție și o altă modalitate de încetare a raporturilor de muncă, și anume transferul.

Implementarea proiectului va avea un impact semnificativ pentru prevenirea și combaterea manifestărilor de corupție, iar aplicarea sancțiunilor disciplinare asupra agenților publici care nu corespund criteriilor de integritate va contribui la implementarea principiului „zero toleranță la corupție”, principiu stabilit în Strategia Națională Anticorupție, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr.154 din 21.07.2011, dar mai ales va spori încrederea cetățenilor față de organele din sistemul de drept și față de stat în general.

Referințe la reglementările corespondente ale legislației comunitare, nivelul de compatibilitate a proiectului cu reglementările în cauză, practica altor state în domeniu

Deoarece conflictul de interese stă la baza faptelor de comportament corupțional, a fost studiată practica altor state la acest capitol, în special privind incriminarea pedepsei penale pentru conflictul de interese. Aceasta se aplică într-un șir de țări europene, precum Austria, Franța, Germania, Italia, Polonia, Marea Britanie, Slovacia ș.a. În Polonia, de exemplu, pentru conflictul de interese se aplică privațiune de libertate pentru trei ani, în Franța – cinci ani privațiune de libertate și amendă de 75000 euro. În toate cazurile se aplică privațiunea de a ocupa o anumită funcție, inclusiv în cazul persoanelor care dețin funcții de demnitate publică (Franța, Polonia, Portugalia, Spania). Totodată, pot fi aplicate și sancțiuni de ordin administrativ, cum ar fi amenzi (Belgia – 5000 euro, în Macedonia 1000-3000 euro), sau sancțiuni de ordin moral (publicarea constatării conflictului de interese în activitatea funcționarului/demnitarului în Monitorul Oficial al țării), rapoarte către Parlament, interdicția de a ocupa funcții publice de pînă la 10 ani și restituirea bunurilor obținute în rezultatul conflictului de interese.

Prin incriminarea conflictului de interese în legislația penală se urmărește ocrotirea relațiilor sociale referitoare la buna desfășurare a activității funcționarului public, activitate care presupune o conduită corectă a celui care exercită o activitate în cadrul unei instituții publice sau autorități publice. Raționamentul stabilirii pedepsei penale în cazul conflictului de interese a derivat din necesitatea asigurării unei proporționalități graduale dintre gravitatea faptei și prejudiciul cauzat în cazul unei astfel de infracțiuni, în special a prejudiciului cauzat interesului public.

Practica de zi cu zi demonstrează imposibilitatea aplicării răspunderii contravenționale pentru contravențiile de corupție cînd termenul de prescripție este de trei luni, din care motiv a fost propusă mărirea acestuia pînă la un an. De altfel, s-a ținut cont și de experiența statelor vecine. Pentru comparație, termenul de prescripție a răspunderii contravenționale în Estonia este de un an pentru contravențiile, sancționarea cărora prevede amenda în mărime de pînă la o 100 de unități convenționale și 2 ani pentru contravențiile, sancționarea cărora prevede amenda în mărime peste o 100 de unități convenționale; în Kazahstan termenul de prescripție pe contravențiile de corupție este de un an; în Rusia - 6 ani.

Un alt aspect care a fost studiat minuțios și care a fost preluat din legislația comunitară este favoritismul, care a substituit protecționismul. Termenul de „protecționism” este utilizat doar în legile anticorupție din Republica Moldova și Republica Tajikistan. În legea din Tajikistan, protecționismul este definit ca „furnizarea de beneficii care nu sunt prevăzute de lege în numirea în serviciul public, educație, cercetări și alte activități similare.” Literatura de specialitate, cît și reglementările internaționale, Recomandarea R(2000) 10 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind codurile de conduită pentru funcționarii publici, Ghidul Organizației pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (OECD) pentru rezolvarea conflictului de interese în administrația publică, operează cu termenul de „favoritism”. Potrivit practicii internaționale sancționarea unei astfel de acțiuni se datorează favorizării pe nedrept a rudelor, prietenilor, partidelor politice, de către persoanele ce activează în serviciul public, fiind vinovați de clientelism, nepotism sau cronyism, în funcție de relația lor cu persoana beneficiară.

Fundamentarea economico-financiară a proiectului

Menționăm că implementarea prevederilor proiectului nu vor necesita cheltuieli financiare suplimentare decât cele alocate pentru anul bugetar în gestiune.

Director al Centrului Național Anticorupție

Viorel CHETRARU